

**MONITOR VERANTWOORD
OPDRACHTGEVERSCHAP
GEZOND EN VEILIG WERKEN**

MONITOR VERANTWOORD

OPDRACHTGEVERSCHAP GEZOND

EN VEILIG WERKEN

Rapport voor Ministerie van Sociale Zaken

Werkgelegenheid. Het onderzoek is begeleid door:

Brigitte Nijland, Kayleigh van der Burg en Piet Venema

Datum

23 februari 2017

Auteurs

Martine van Egmond

Linda Drupsteen (Windesheim Flevoland)

Tegenlezers

Raphaël Gallis

Maaïke Weyers

Seth van den Bossche

Projectnummer

060.20426/01.02

Contact TNO

Maaïke Weyers

+31(0)652803589

Maaïke.weyers@tno.nl

Inhoudsopgave

1	Introductie.....	2
2	De monitor.....	4
2.1	Definitie verantwoord opdrachtgeverschap.....	4
2.2	Keuze van de sectoren: inventarisatie van uitbesteding in Nederland.....	4
2.3	Ontwikkeling webenquête onder opdrachtnemers.....	5
2.4	Steekproef opdrachtnemers.....	8
2.5	Uitvoering webenquête.....	9
2.6	Weging.....	11
2.7	Kenmerken van respondenten aan de monitor.....	12
2.8	Analyse.....	13
2.10	Beperkingen van het onderzoek.....	15
3	Resultaten.....	16
3.1	Het begrip ‘verantwoord opdrachtgeverschap’.....	16
3.2	Ervaringen met (verantwoord) opdrachtgeverschap in de verschillende fasen van een opdracht.....	18
3.3	Verantwoord opdrachtgeverschap nu en kansen voor stimulering in de toekomst.....	21
3.5	Verantwoord opdrachtgeverschap in de bouw.....	25
4	Interpretatie en beantwoording onderzoeksvragen.....	27
4.1	Belangrijkste uitkomsten.....	27
4.2	Reflectie vanuit interviews met koepelorganisaties.....	29
4.3	Conclusie.....	31
A	Bijlage Inventarisatie uitbesteding per sector.....	35
A	B Bijlage Web enquête.....	41
C	Bijlage Interview leidraad.....	49
D	Bijlage Data webenquête onder opdrachtnemers.....	52

1 Introductie

Op grond van de Arbeidsomstandighedenwet zijn werkgevers verantwoordelijk voor het gezond en veilig werken van hun personeel en dienen zij een beleid te voeren dat gericht is op zo goed mogelijke arbeidsomstandigheden. Maar ook opdrachtgevers kunnen een grote invloed hebben op de mogelijkheden om gezond en veilig te werken. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om situaties waarin opdrachtgevers werkmethoden voorschrijven, arbeidsmiddelen aanbieden of waarbij op een locatie van de opdrachtgever wordt gewerkt. Verder hebben opdrachtgevers in het geval van de bouw op grond van de bouwprocesbepalingen uit het Arbobesluit ook wettelijke verplichtingen. In een kamerbrief van juli 2015 over de stimulering van *verantwoord opdrachtgeverschap* benadrukt de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid L.F. Asscher dan ook het belang van een sterke rol en verantwoordelijkheid van de opdrachtgevers voor gezond en veilig werken ¹.

Opdrachtgevers kunnen bijvoorbeeld een bijdrage leveren aan gezond en veilig werken, door gebruik te maken van de invloed die ze hierop hebben in de ontwerpfase van een opdracht ². Werkgevers zijn weliswaar verantwoordelijk voor de veiligheid en gezondheid van werknemers, maar in de praktijk zijn zij vaak niet betrokken in de ontwerpfase, waarin randvoorwaarden voor veilig en gezond werken kunnen worden bepaald. “Opdrachtgevers kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het beleidsdoel van gezond en veilig werken, door bewust aandacht te besteden aan gezond en veilig werken in contracten met opdrachtnemers en in de randvoorwaarden die zij bieden voor het uitvoeren van een opdracht. Daarmee geven ze invulling aan hun verantwoordelijkheid op grond van het BW” ³. Hoewel werkgevers verantwoordelijk blijven en werknemers ook de verantwoordelijkheid hebben voor hun eigen veiligheid en die van hun collega's, is hier dus een duidelijke rol weggelegd voor opdrachtgevers.

Het begrip ‘verantwoord opdrachtgeverschap’ (in relatie tot veiligheid en gezondheid), impliceert dat de opdrachtgever verantwoordelijkheid neemt voor de veilige uitvoering van het werk. Deze verantwoordelijkheid kan diverse vormen aannemen, bijvoorbeeld door het bepalen van randvoorwaarden voor veiligheid, zoals het stellen van een realistische deadline voor het voltooien van de opdracht, en het aanleveren of inkopen van veilige materialen. Dat dit niet vanzelfsprekend is blijkt onder andere uit een rapportage van de Inspectie SZW uit 2011 over de resultaten van inspecties bij woningcorporaties ⁴.

¹ Kamerbrief Arbeidsomstandigheden, 9 juli 2015. Kamerstuk 25 883, nr. 254, p.4.

² Ketensamenwerking in de bouw; RR Bouwrapport 139; Centre for Process Innovation in Building & Construction, Stichting Research Rationalisatie Bouw; 2016.

³ Kamerbrief Arbeidsomstandigheden, 9 juli 2015. Kamerstuk 25 883, nr. 254, p.4.

⁴ Inspectieproject woningbouwcorporatie als opdrachtgever. A956. De Arbeidsinspectie: oktober 2011 [Factsheet Inspectieproject Woningcorporaties](#).

De Inspectie constateerde bijvoorbeeld dat opdrachtgevers in de bouw niet altijd op de hoogte zijn van hun verantwoordelijkheid voor een veilige inrichting van de bouwplaats tijdens de ontwerpfase en dat bij woningcorporaties 40% van de geconstateerde overtredingen te wijten is aan de rol van de opdrachtgever en aan keuzes die zijn gemaakt in de ontwerpfase.

Om als overheid verantwoord opdrachtgeverschap te stimuleren en waar nodig adequaat te interveniëren, is het nodig de huidige stand van zaken rondom verantwoord opdrachtgeverschap in Nederland in kaart te brengen. TNO heeft dit onderzocht, op basis van ervaringen van opdrachtnemers in een aantal sectoren in Nederland, te weten de bouw, chemie, metaal, en thuiszorg. Voor deze sectoren is onder meer gekozen vanwege de mate van uitbesteding. De hoofdvraag van het onderzoek was:

“In welke mate is er sprake van bewustzijn en actiegerichtheid omtrent verantwoord opdrachtgeverschap, aangaande veilig en gezond werken, bij zakelijke opdrachtgevers in de sectoren thuiszorg, bouw, metaal en chemie in Nederland?”

Daarbij zijn de volgende deelvragen onderzocht:

1. In hoeverre is verantwoord opdrachtgeverschap een bekend begrip bij zakelijke opdrachtgevers en opdrachtnemers in bovengenoemde sectoren en welk beeld hebben zij van verantwoord opdrachtgeverschap?
2. Welke acties en maatregelen nemen opdrachtgevers, in de perceptie van opdrachtnemers, om gezond en veilig werken te stimuleren, faciliteren en waarborgen, in alle fasen van een opdracht?
3. In welke ontwikkelfase bevindt verantwoord opdrachtgeverschap in Nederland zich en welke kansen zien opdrachtgevers en opdrachtnemers voor stimulering van verantwoord opdrachtgeverschap op het gebied van gezond en veilig werken?

Om deze vragen te beantwoorden is van augustus tot december 2016 door TNO de monitor Verantwoord Opdrachtgeverschap uitgevoerd. Dit rapport beschrijft de ontwikkeling van de monitor Verantwoord Opdrachtgeverschap en de resultaten van de eerste meting. Een tweede meting is voorzien in 2018.

2 De monitor

Het doel van de monitor is om inzicht te krijgen in de huidige situatie rondom verantwoord opdrachtgeverschap in Nederland. Daarvoor is het nodig het begrip verantwoord opdrachtgeverschap nader af te bakenen én vervolgens een instrument te ontwikkelen waarmee dit nu en in de toekomst in kaart gebracht kan worden. Er is gekozen voor een monitor in de vorm van een webenquête onder opdrachtnemers. Zo kan een grote groep opdrachtnemers snel en efficiënt worden bereikt. De dataverzameling is verzorgd door onderzoeksbureau Panteia. Omdat verantwoord opdrachtgeverschap een breed begrip is en dit de eerste keer is dat een dergelijke monitor is opgezet, zijn de resultaten van de webenquête aangevuld met het perspectief van opdrachtgevers, door middel van enkele interviews met koepelorganisaties uit diverse sectoren (zie 2.10, Interviews opdrachtgevers). Op deze wijze kan meer kleuring en duiding aan de resultaten van de webenquête onder opdrachtnemers worden gegeven.

2.1 Definitie verantwoord opdrachtgeverschap

Verantwoord opdrachtgeverschap definiëren we in dit onderzoek als *een opdrachtgever-opdrachtnemer relatie waarin expliciet oog is voor gezond en veilig werken bij de aanbesteding en uitvoering van de opdracht en waarin maatregelen worden genomen om gezond en veilig werken te waarborgen*. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat een opdrachtgever zich bewust is van -en actief investeert in- de gezondheid en veiligheid van de opdrachtnemer, al dan niet via een tussenpartij. Ook kan hieronder vallen dat een opdrachtgever aandacht geeft aan preventie van ongevallen of gezondheidsschade bij de opdrachtnemer.

2.2 Keuze van de sectoren: inventarisatie van uitbesteding in Nederland

In de brief aan de Tweede Kamer uit juli 2015 kondigde de minister van SZW onder meer activiteiten aan, gericht op het stimuleren van verantwoord opdrachtgeverschap. In dit stimuleringsproject verantwoord opdrachtgeverschap⁵, is in het bijzonder aandacht besteed aan de chemie, de (grond-, weg- en water) bouw en de publieke sector. In de brief uit juli 2015 is aangegeven dat verantwoord opdrachtgeverschap ook toegevoegde waarde heeft in andere sectoren. Daarbij kan onder meer worden gedacht aan transport, koeriersdiensten, de zorgsector en de schoonmaaksector. In deze branches wordt namelijk veel werk uitbesteed. Op basis van beschikbare databronnen is geïnventariseerd in welke mate

⁵ Project Stimuleren Verantwoord Opdrachtgeverschap, Mijlpaal 1-Oplevering desk research, Capgemini: 2016.

uitbesteding in de diverse sectoren voorkomt. Bij deze inventarisatie is ook aandacht besteed aan de aanwezigheid van zzp'ers ⁶.

Voor de inventarisatie van relevante sectoren is gebruik gemaakt van de volgende twee databronnen:

- › European Company Survey (ECS) 2013, met daarin 1.000 Nederlandse vestigingen met 20 of meer werknemers (excl. de sectoren landbouw, openbaar bestuur, onderwijs en gezondheidszorg). ECS geeft informatie over uitbesteding van productie en/of diensten.
- › Werkgevers Enquête Arbeidsomstandigheden (WEA) 2014, met daarin circa 5.000 vestigingen van organisaties. De WEA geeft informatie over uitbesteding aan zzp'ers.

Op basis van deze twee databronnen is een selectie gemaakt van sectoren waar in uitbesteding veel voorkomt (Bijlage A). De tabel is aangevuld met de sectoren uit de brief van de minister. Getracht is daarnaast een beeld te geven van de sector/keten. Op basis van deze informatie en in overleg met SZW is voorafgaand aan de monitor een keuze gemaakt van sectoren die meegenomen worden. Dit zijn de sectoren:

- › Bouw (voornamelijk vanwege de mate van uitbesteding en aantal zzp'ers).
- › Metaal (voornamelijk vanwege de mate van uitbesteding).
- › Chemie (voornamelijk vanwege specifieke risico's en redelijk veel uitbesteding).
- › Thuiszorg (voornamelijk vanwege recente ontwikkelingen in de sector en het aantal zzp'ers).

2.3 Ontwikkeling webenquête onder opdrachtnemers

De webenquête is ontwikkeld op basis van enkele bestaande standaarden over (publiekelijk) verantwoord opdrachtgeverschap. Hiervoor is gebruik gemaakt van:

- › Een omschrijving en definitie van publiekelijk opdrachtgeverschap in de bouw ⁷,
- › De Veiligheidsladder, ontwikkeld door ProRail ⁸.
- › Enkele vragen over arbeidsrisico's en sociodemografische gegevens zijn overgenomen uit de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) ⁹.

⁶ De initiatieven om verantwoord opdrachtgeverschap te stimuleren op het gebied van gezond en veilig werken worden ook genoemd in de Kamerbrief van 2 oktober 2015 over het Interdepartementale beleidsonderzoek (IBO) zzp. [Kamerbrief kabinetsreactie IBO ZZP, 2 oktober 2015. 2015-0000263520](#).

⁷ Gedragscode 'Publiek opdrachtgeverschap'. Het opdrachtgeversforum in de bouw: 2016.

⁸ Veiligheidsladder. ProRail: veiligheidsladder.org

⁹ Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden, TNO/CBS.

- › De resultaten uit de eerste rapportage van Capgemini over het stimuleren van verantwoord opdrachtgeverschap zijn meegenomen in de overwegingen of bepaalde vragen passend waren voor de monitor ¹⁰.

Dit resulteerde in een voorlopige vragenlijst. Deze voorlopige vragenlijst is tussen juni en augustus 2016 onderworpen aan expert opinions door middel van drie feedbackrondes. Hieraan hebben de volgende experts meegewerkt: twee experts op het gebied van opdrachtgeverschap, vier experts op het gebied van monitoring en twee beleidsmedewerkers vanuit SZW.

In een vierde, externe feedbackronde is de vragenlijst geprogrammeerd door Panteia en getest op vijf proefpersonen uit de sectoren bouw, metaal, chemie en thuiszorg. Dit leverde nog een aantal wijzigingen op in de formulering van de vragen, om deze duidelijker te maken en te laten aansluiten bij de beleving van de doelgroep. Daarbij bleek dat met name opdrachtnemers uit de thuiszorg minder aansluiting vonden bij sommige vragen; zij kennen bijvoorbeeld vrijwel geen onderhandeling in de aanloopfase/ontwerpfase van een opdracht. Ook zijn in deze sector relatief veel zzp'ers actief, waardoor vragen vanuit 'bedrijfsperspectief' niet altijd goed aansloten. Daarom is de vragenlijst voor de thuiszorg lichtelijk aangepast qua formulering en is in deze versie gekozen voor een 'ik-gericht' perspectief. Ook is hier voor hen het woord 'duurzaam' toegevoegd aan het begrip 'veilig en gezond werken', omdat uit de feedbackronde met proefpersonen uit de thuiszorg bleek dat dit woord beter aansluit bij het concept 'gezond en veilig (door-) werken'. Aan de inhoud van de enquête is niets veranderd, om de vergelijkbaarheid te borgen. Voor de sector bouw zijn tevens een aantal specifieke vragen over specifieke maatregelen toegevoegd aan de enquête, bij voorbeeld over het veiligheids- en gezondheidsplan (V&G-plan). Dit omdat voor deze sector specifieke regelgeving bestaat, namelijk de bouwprocesbepalingen uit de Arbowet.

De uiteindelijke vragenlijst bestaat uit circa 55 vragen, verdeeld in 6 modules:

- › Algemene vragen;
- › Bekendheid en ervaringen met verantwoord opdrachtgeverschap;
- › Acties en maatregelen behorend bij verantwoord opdrachtgeverschap tijdens (1) de ontwerpfase van een opdracht, (2) de uitvoeringsfase van een opdracht, (3) de afrondingsfase van een opdracht;
- › Huidige oordeel over de stand van zaken van verantwoord opdrachtgeverschap en kansen voor het stimuleren van verantwoord opdrachtgeverschap in de toekomst.

---

¹⁰ Project Stimuleren Verantwoord Opdrachtgeverschap, Mijlpaal 1-Oplevering desk research, Capgemini: 2016.

In Tabel 1. is hiervan een overzicht gepresenteerd, waarin de module, het type vragen en een voorbeeldvraag per module staat beschreven. De volledige webenquête is toegevoegd als bijlage B.

Tabel 1. Webenquête modules en voorbeeldvragen.

Module	Vragen over:	Voorbeeldvraag
Algemene vragen	› Sociodemografische kenmerken	Wat is uw huidige functie?
Bekendheid met verantwoord opdrachtgeverschap	› Het begrip verantwoord opdrachtgeverschap › Ervaren arbeidsrisico's › Eigen waarden en normen aangaande werken met opdrachtgevers	Waar moet een verantwoorde opdrachtgever volgens u zeker aan voldoen?
Ervaringen met verantwoord opdrachtgeverschap tijdens ontwerpfase opdracht	› Verantwoord opdrachtgeverschade in ontwerpfase van een opdracht	Welke mate van invloed kunt u uitoefenen als het gaat om planning, budget, en gezond, veilig en duurzaam werken?
Ervaringen met verantwoord opdrachtgeverschap tijdens uitvoeringsfase opdracht	› Verantwoord opdrachtgeverschap in de uitvoeringsfase van een opdracht › Stellingen over veilig en gezond werken	Is de opdrachtgever betrokken bij de uitvoering van het werk? Stelling: Mijn bedrijf treft maatregelen voor gezond, veilig en duurzaam werken
Ervaringen met verantwoord opdrachtgeverschap tijdens afrondingsfase opdracht	› Verantwoord opdrachtgeverschap in de afrondingsfase van een opdracht	Hoe vaak wordt er door een opdrachtgever met uw bedrijf geëvalueerd of er gezond, veilig en duurzaam gewerkt wordt?
Module voor de bouwsector	› Veilig en gezond werken in de bouw	Wordt het V&G plan speciaal opgesteld voor de opdracht?
Toekomstgerichte vragen	› Behoeft om gezond en veilig te werken › Tevredenheid over de huidige mogelijkheden en maatregelen › De rol van opdrachtgevers	Wie zijn volgens u de aangewezen partijen om verantwoord opdrachtgeverschap te stimuleren?

2.4 Steekproef opdrachtnemers

De webenquête is uitgezet onder opdrachtnemers in de sectoren bouw, chemie, metaal en thuiszorg. Omdat sommige opdrachtnemers voor meerdere sectoren werken, bijvoorbeeld zij die reparatie, onderhoud- en installatiewerkzaamheden uitvoeren, is hier in de steekproef rekening mee gehouden (Tabel 2). Het werven van respondenten (opdrachtnemers) voor de webenquête is uitgevoerd door Panteia, in opdracht van TNO. Panteia heeft een grote steekproef van vestigingen opgevraagd uit het vestigingenregister LISA. In deze steekproef is rekening gehouden met de verdeling van werkenden in de verschillende sectoren, op basis van SBI-codes. Hierbij is rekening gehouden met de mogelijkheid dat veel opdrachtnemers die opdrachten aannemen in de chemie of metaal, zelf niet geregistreerd staan in (uitsluitend) deze sectoren. Het gaat dan bijvoorbeeld om bedrijven die zich bezig houden met specialistische reiniging of onderhoud van installaties. Daarom zijn ook van deze sectoren de SBI-codes meegenomen in de steekproef. Daarnaast is in de steekproef rekening gehouden met de verschillende grootteklassen. Zo is er onderscheid gemaakt tussen zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers), kleine bedrijven (2-9 werknemers, in de verdere analyses uitgesplitst naar 1-4 en 5-9 werknemers op basis van zelf-rapportage), middelgrote bedrijven (10-99 werknemers), en grote bedrijven (>100 werknemers). In tabel 2 staat het aantal vestigingen van bedrijven in Nederland dat (naar verwachting) werk uitvoert in de sectoren bouw, thuiszorg, chemie en metaal. In tabel 3 is de bruto steekproef weergegeven die uit deze populatie is getrokken.

Tabel 2 Aantal vestigingen van bedrijven werkzaam in de sectoren bouw, chemie, metaal en thuiszorg in Nederland in september 2016

SBI's	Sector	Werkzame personen				Totaal
		1 (ZZP)	2-9	10-99	100+	
33121, 33123, 3321, 33221, 33223	Reparatie en onderhoud van machines; installatie van ketels, tanks en machines	1.834	833	343	19	3.029
39, 81229, 8129, 2511, 7732	Sanering + afvalbeheer; overig (gespecialiseerde) reiniging; vervaardiging van metalen constructiewerken en delen daarvan; verhuur en lease van machines en installaties voor de bouw	2.481	1.575	994	77	5.127
41, 42, 43	Bouw	97.975	26.340	6.591	383	131.289
88101	Thuiszorg	7.102	907	881	252	9.142
Totaal		109.392	29.655	8.809	731	148.587

Bron: Lisa 2016

Tabel 3 Bruto steekproef

SBI's	Sector	Werkzame personen				Totaal
		1 (ZZP)	2-9	10-99	100+	
33121, 33123, 3321, 33221, 33223	Reparatie en onderhoud van machines; installatie van ketels, tanks en machines	1.200	833	343	19	2.395
39, 81229, 8129, 2511, 7732	Sanering + afvalbeheer; overig (gespecialiseerde) reiniging; vervaardiging van metalen constructiewerken en delen daarvan; verhuur en lease van machines en installaties voor de bouw	2.254	1.575	994	77	4.900
41, 42, 43	Bouw	2.359	1.588	1.210	383	5.540
88101	Thuiszorg	1.150	907	881	252	3.190
Totaal		6.963	4.903	3.428	731	16.025

Bron: Panteia 2016

2.5 Uitvoering webenquête

Vanaf 19 september 2016 tot en met 14 november 2016 zijn alle bedrijven uit de bruto steekproef telefonisch benaderd. Personen in de steekproef werden uitgenodigd per telefoon, waarbij direct selectie plaatsvond om te bepalen of iemand aan de voorwaarden voor de deelname aan de enquête voldeed. Eerst werd gecontroleerd of de persoon uit de juiste sector kwam en of de bedrijfsgrootte klopte met de gegevens vanuit LISA. Verdere voorwaarden voor deelname waren: de opdrachtnemer moest zakelijke opdrachten in Nederland aannemen en de persoon die de enquête invulde moest geïnformeerd zijn over zowel het aannemen van de opdrachten, als de uitvoering en afronding van de opdrachten binnen zijn of haar organisatie. Voor middelgrote en grote bedrijven ging het dan vaak om een leidinggevende, en bij een klein bedrijf om een directeur. Wanneer iemand geschikt en welwillend bleek om deel te nemen, werd na het telefoongesprek direct een uitnodiging gestuurd om deel te nemen aan de online enquête. Wanneer deze niet werd ingevuld, werd nog driemaal een digitale herinnering verstuurd en éénmalig gebeld. In tabel 4 staat de steekproefverantwoording van de telefonische screening. Daarin is te zien dat uiteindelijk 3488 opdrachtnemers door de selectie zijn gekomen. Hiervan hebben 2144 personen daadwerkelijk de webenquête ingevuld. In tabel 5 worden daarnaast de redenen voor het weigeren van deelname tijdens de telefonische screening gepresenteerd.

Tabel 4 Acties werving

Acties werving	Absoluut	Percentage
omvang beschikbare steekproef	16.025	100%
niet gebeld i.v.m. dubbel adres / telefoonnummer	559	3,4%
aantal toezeggers	3.488	21,8%
bedrijf behoort niet tot onderzoekspopulatie	3.254	20,3%
Weigering	3.081	19,2%
Taalproblemen	87	0,5%
meer dan 7 belpogingen	2.192	13,7%
bedrijf opgeheven	778	4,9%
naam correspondeert niet met NAWT-gegevens	171	1,1%
dubbel adres	77	0,5%
infotoon	1.609	10,0%
fax of ander fout nummer	100	0,6%
persoon niet aanwezig tijdens veldwerkperiode	111	0,7%
geen hoor / in gesprek / antwoordapparaat	216	1,3%
andere reden onbruikbaar	302	1,9%
aantal belpogingen	48.791	

Bron: Panteia 2016

Tabel 5 Redenen van weigering

Reden	Aantal	Percentage
Geen tijd	1.414	46%
Vindt het onderwerp/onderzoek niet relevant	604	20%
Organisatie wil geen gegevens verstrekken	356	12%
Moet op de hoofdvestiging zijn / wij mogen niet mee doen	75	2%
Andere reden	557	18%
Wil niet zeggen	75	2%
Totaal	3.081	100%

Bron: Panteia 2016

In de periode van 9 september tot en met 7 december 2016 is de webenquête ingevuld door 2.144 opdrachtnemers. De gemiddelde invultijd van de webenquête was 16,5 minuut per respondent. In tabel 6 staat de netto respons van het onderzoek.

Tabel 6 Netto respons opdrachtnemers totaal

Sector	1 (ZZP)	2-9	10-99	100+	Totaal
Reparatie en onderhoud van machines; installatie van ketels, tanks en machines	152	127	54	3	336
Sanering + afvalbeheer; overig (gespecialiseerde) reiniging; vervaardiging van metalen constructiewerken en delen daarvan; verhuur en lease van machines en installaties voor de	139	159	189	16	503
Bouw	236	261	277	122	896
Thuiszorg	166	105	106	32	409
Totaal	693	652	626	173	2.144

Bron: Panteia 2016

2.6 Weging

Om te corrigeren voor zowel de non-respons als mogelijk selectieve respons binnen het onderzoek, is een weegfactor berekend en in de analyses meegenomen, om tot representatieve uitspraken te komen. Een belangrijke aanname hierbij is dat het percentage personen uit de oorspronkelijke onderzoekspopulatie dat ongeschikt bleek als respondent, gelijk is voor de groepen die wel en niet bereikt konden worden tijdens de wervingsperiode voor dit onderzoek. De weegfactor is als volgt berekend. In de bruto steekproef was sprake van een niet-proportionele steekproeftrekking. Dit was gedaan om voldoende aantallen in de steekproef te krijgen, verdeeld over de categorieën (SBI-code's en grootteklassen). Eerst is daarom berekend hoeveel respondenten uit de gehele populatie meegedaan zouden hebben aan het onderzoek, rekening houdend met het feit dat niet iedereen in aanmerking kwam om deel te nemen (dat wil zeggen, niet geschikt was op basis van de selectiecriteria). Daarna is een weegfactor berekend om het aandeel van de totale populatie dat had kunnen deelnemen, terug te wegen naar het daadwerkelijk aantal deelnemers in het onderzoek. Zodoende zijn we tot een proportionele weging en tot representatieve resultaten van het onderzoek gekomen. Ter illustratie: op deze wijze kan rekening worden gehouden met het feit dat bijvoorbeeld respondenten in de bouw vaker door de selectiecriteria kwamen dan mensen uit de thuiszorg, of dat er in de metaalsector veel minder respondenten waren die een groter deel van de totale populatie moeten vertegenwoordigen, waardoor hun antwoorden meer gewicht krijgen. Ook krijgen zzp'ers die meededen meer gewicht, omdat zij een grote doelgroep in de populatie vertegenwoordigen. Het is belangrijk om te noemen dat dit de resultaten voor deelnemende werknemers van bedrijven niet beïnvloed. Waar relevante verschillen tussen zzp'ers en bedrijven optreden, worden deze benoemd in het hoofdstuk 'Resultaten'.

2.7 Kenmerken van respondenten aan de monitor

Tabel 7 geeft een overzicht van de belangrijkste kenmerken van de respondenten (na toepassing van de wegingsfactor). Zo was de gemiddelde leeftijd van de respondenten was 47,4 jaar. Verder was 90% man, 63% zzp'er en 42% werkte voor opdrachtgevers in meer dan één sector. Daarnaast werkte een aanzienlijk deel van de respondenten exclusief voor de bouw (41%). Voor de sectoren metaal en thuiszorg werkte slechts een klein gedeelte exclusief voor deze sectoren (circa 2%). Ook gaven slechts 2 respondenten aan exclusief voor de chemiesector te werken. Voor de chemie en metaal is het lage aantal respondenten dat exclusief voor deze sectoren werkt te verklaren doordat er in de sectoren onderhouds- en installatiebedrijven aanwezig zijn, die hun diensten aan meerdere (industriële) sectoren aanbieden. Voor de thuiszorg valt het lage aantal respondenten dat exclusief voor deze sector werkt te verklaren doordat deze respondenten soms aangaven ook voor andere zorgsectoren te werken, zoals de kraamzorg. Ongeveer de helft van de respondenten gaf aan meestal de rol van onderopdrachtnemer te vervullen (51%), en 47% werkte met meer dan 10 verschillende opdrachtgevers per jaar.

Tabel 7 Kenmerken respondenten

Variabele		Gemiddelde (SD) N (%)
Leeftijd		47.7 (10.5)
Geslacht	Man	1919 (89.5)
	Vrouw	225 (10.5)
Structuur van het bedrijf	ZZP'er	1359 (63.4)
	Zelfstandige vestiging zonder nevenvestigingen	385 (17.9)
	Hoofdkantoor van een Nederlands bedrijf met meerdere vestigingen	42 (2.0)
	Hoofdkantoor van een buitenlands bedrijf met meerdere vestigingen	1 (0.1)
	Vestiging van een Nederlands bedrijf	267 (12.4)
	Vestiging van een buitenlands bedrijf	4 (0.2)
Functie respondent	Anders	86 (4.0)
	ZZP'er	1359 (63.4)
	Uitvoerend medewerker zonder leidinggevende functie	35 (1.6)
	Uitvoerend medewerker met leidinggevende functie	270 (12.6)
	Uitsluitend leidinggevende functie	142 (6.6)
	Bestuurlijke functie	267 (12.5)
Sectoren waarin opdrachtgevers van respondenten actief zijn	Anders	71 (3.3)
	Meerdere sectoren	904 (42.2%)
	Exclusief in de bouw	884 (41.2%)
	Exclusief in de thuiszorg	59 (2.8%)

	Exclusief in de metaal	53 (2.5%)
	Exclusief in de chemie	2 (0.1%)
	Anders/missing/onduidelijk antwoord	242 (11.3%)
Type opdrachtnemer	Meestal hoofd-opdrachtnemer	25.8%
	Meestal onder-opdrachtnemer	51.4%
	Zowel hoofd- als onder-opdrachtnemer	19.5%
Aantal verschillende opdrachtgevers per kalenderjaar	1	2.1%
	2-5	30.6%
	6-10	20.4%
	>10	46.9%
<i>NB: door het toepassen van een wegingsfactor kunnen opgetelde totalen van categorieën leiden tot een afwijking van 1-2 personen t.o.v. het groepstotaal van 2144 respondenten.</i>		

2.8 Analyse

De resultaten van de webenquête zijn op drie niveaus beschreven:

- › Beschrijving antwoorden op totaalniveau van de respondenten.
- › Beschrijving en toetsing op grootteklasse van het bedrijf van respondenten; te weten op vijf niveaus (zzp'er, 1-4 werknemers, 5-9 werknemers, 10-99 werknemers, >100 werknemers), en een verdeling tussen zzp'ers en werknemers. De indeling naar subgroepen voor deze analyses zijn gebaseerd op zelf-rapportage, zoals ook in tabel D is te zien. Omdat de netto steekproef, zoals hierboven weergegeven, gebaseerd is op LISA, wijken de ongewogen aantallen (N) in Tabel D af van de aantallen die in de bovengenoemde netto steekproef staan. Op de ongewogen aantallen is nog een wegingsfactor toegepast, zoals eerder beschreven in 2.6. Hierdoor veranderen de aantallen respondenten, en scores op de zelf-gerapporteerde vragenlijsten, zoals in Tabel D weergegeven.
- › Beschrijving en toetsing per sector waar de opdrachtgevers van respondenten actief zijn. Hierbij is gekozen voor een splitsing gebaseerd op respondenten die aangeven exclusief voor één sector te werken en respondenten die aangeven voor meerdere sectoren te werken (weergegeven in tabel 7). Bij de uiteindelijke analyses is de categorie 'exclusief werkzaam voor de sector Chemie' niet meegenomen, gegeven het lage aantal respondenten (N=2) dat exclusief werkzaam was in deze sector. Ook gaven 242 respondenten aan niet primair of exclusief in één van de genoemde sectoren werkzaam te zijn. Hun schriftelijke antwoorden waren niet voldoende om hen alsnog betrouwbaar te kunnen indelen in een van de categorieën. In totaal zijn daarom circa 1.900 respondenten meegenomen in de analyses op sectorniveau. Voor deze analyses gelden dezelfde opmerkingen als bij het punt hierboven, m.b.t. weging en een verschil tussen de netto steekproef en de aantallen in Tabel D.

De analyses zijn uitgevoerd met Excel en SPSS 23.0. Toetsing is gebaseerd op tweezijdig toetsen, en significante verschillen genoemd bij de resultaten hebben altijd een P-waarde <0.05 . De data van de webenquête (scores, uitsplitsing per sector en bedrijfsgrootte) zijn tevens toegevoegd in Bijlage D. De resultaten worden gepresenteerd in drie thema's:

1. Definitie van, en bekendheid met, verantwoord opdrachtgeverschap;
2. Ervaringen met (verantwoord) opdrachtgeverschap in verschillende fasen van een opdracht;
3. Toekomstige behoeften aangaande verantwoord opdrachtgeverschap.

2.9 Interviews

Aanvullend op de webenquête zijn interviews gehouden met vertegenwoordigers van koepelorganisaties en opdrachtgevers in de gekozen sectoren. De interviews met koepelorganisaties dienden ervoor om een indruk te krijgen van de situatie rond verantwoord opdrachtgeverschap vanuit het perspectief van de (belangenvertegenwoordigers) van opdrachtgevers in de sectoren bouw, chemie, metaal en thuiszorg. Voor de gesprekken werden in samenspraak met SZW via het netwerk van TNO koepelorganisaties benaderd. De gesprekken zijn gevoerd met: Aedes en Bewuste bouwers (bouwsector), FME (metaalsector) en Veiligheid Voorop (chemie). In de thuiszorg was het helaas niet mogelijk om binnen de randvoorwaarden van planning en budget van het onderzoek een interview af te nemen. Daarnaast bleek dat de Inspectie SZW ook onderzoek door middel van interviews uitvoert in de thuiszorg-sector (o.a. door gesprekken met gemeenten, dé opdrachtgever in de thuiszorg). Er zijn verkennende gesprekken gevoerd over het opnemen van een aantal vragen over verantwoord opdrachtgeverschap in deze interviews. Dit bleek niet haalbaar omdat het onderzoek van de Inspectie SZW was gepland in de periode nadat het veldwerk voor de monitor Verantwoord Opdrachtgeverschap was afgerond.

Voor de interviews met koepelorganisaties in de bouw, chemie, en metaal is een interviewleidraad gemaakt (Bijlage C). De leidraad is opgesteld vanuit een verkennend perspectief, met veel open vragen. Bij het uitvoeren van de interviews werd een vrije structuur aangehouden, om optimaal ruimte te laten voor associaties en informatie die de geïnterviewde had aangaande verantwoord opdrachtgeverschap. Concreet waren in de interviewleidraad de volgende onderwerpen opgenomen:

- › Bekendheid van de term 'verantwoord opdrachtgeverschap';
- › Processen van opdrachten ontwerpen, opdrachtnemers inhuren en opdrachten uitvoeren;
- › Structuur van de ketens van opdrachtgevers en opdrachtnemers in de sector;
- › Ervaringen met verantwoord opdrachtgeverschap in de sector;
- › Huidige vormen van opdrachtgeverschap in de sector;
- › Mate van verantwoord opdrachtgeverschap in de sector;
- › Toekomstperspectief en aanbevelingen voor verantwoord opdrachtgeverschap.

De uitkomsten van deze interviews zijn niet apart als resultaat gerapporteerd, aangezien zij door hun geringe aantal niet als representatief voor de sector beschouwd kunnen worden. Wel zijn zij in hoofdstuk 6 expliciet besproken bij het interpreteren van de resultaten van de webenquête.

2.10 Beperkingen van het onderzoek

Het is belangrijk om in het kader van dit onderzoek een aantal beperkingen die tijdens de opzet of uitvoering aan het licht zijn gekomen, te benoemen. Allereerst is het begrip ‘verantwoord opdrachtgeverschap’ nog aan ontwikkeling en groei onderhevig. Hierdoor is het mogelijk dat het begrip voor respondenten, maar ook voor de lezer, een verschillende betekenis heeft. Ook met het oog op de ontwikkelingen in de toekomst en bij het lezen van de aanbevelingen in dit rapport, moet hiermee rekening worden gehouden. Ten tweede is tijdens de wervingsperiode van het onderzoek gebleken dat twee grote vertegenwoordigende organisaties in de thuiszorgsector hun medewerkers/opdrachtnemers hebben verboden deel te nemen aan de webenquête. Dit kan mogelijk gevolgen hebben voor de representativiteit van de bevindingen binnen deze sector. Als laatste zijn de reflecties vanuit de interviews gebaseerd op de ervaringen van enkele koepelorganisaties in de verschillende sectoren. In de thuiszorg zijn geen interviews gedaan, omdat de Inspectie SZW hier momenteel een onderzoek uitvoert. Vanwege hun lage aantal moeten deze interviews vooral als illustratief worden beschouwd.

3 Resultaten

De resultaten van de monitor zijn ingedeeld zodat zij corresponderen met de deelvragen die de monitor tracht te beantwoorden, te weten:

- › Paragraaf 3.1 behandelt de resultaten gerelateerd aan deelvraag 1: “In hoeverre is verantwoord opdrachtgeverschap een bekend begrip bij zakelijke opdrachtnemers in de sectoren bouw, chemie, metaal en thuiszorg en welke beeld hebben zij van verantwoord opdrachtgeverschap?”
- › Paragraaf 3.2 behandelt de resultaten gerelateerd aan deelvraag 2: “Welke acties en maatregelen nemen opdrachtgevers, in hun eigen perceptie en in die van opdrachtnemers, om gezond en veilig werken te stimuleren, faciliteren en waarborgen, in alle fasen van een opdracht?”
- › Paragraaf 3.3 behandelt de resultaten gerelateerd aan deelvraag 3: “In welke ontwikkelfase bevindt verantwoord opdrachtgeverschap zich in Nederland en welke kansen zien opdrachtgevers en opdrachtnemers voor stimulering van verantwoord opdrachtgeverschap op het gebied van gezond en veilig werken?”
- › Paragraaf 3.4 verkent een profilering van de respondenten op basis van hun oordeel over de stand van zaken rondom verantwoord opdrachtgeverschap in Nederland.
- › Paragraaf 3.5 behandelt de resultaten specifiek voor de module ‘Bouw’.

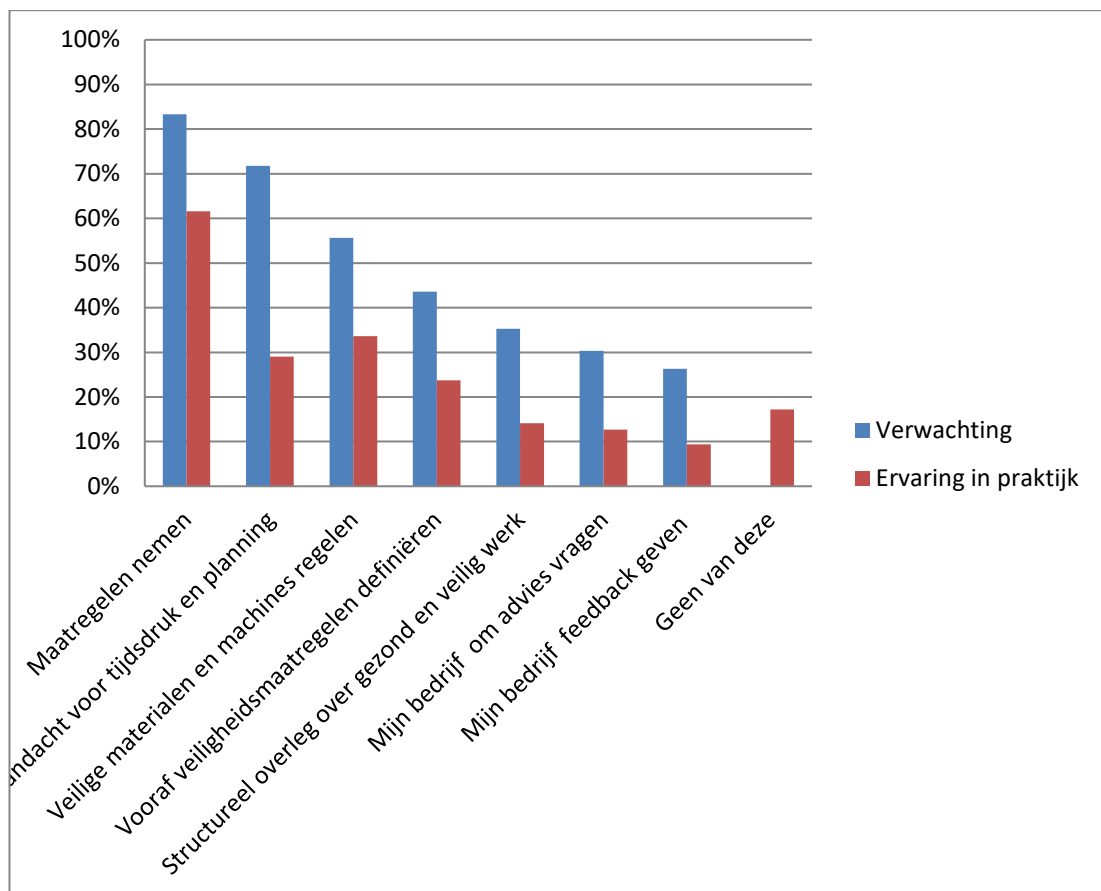
3.1 Het begrip ‘verantwoord opdrachtgeverschap’

In deze paragraaf wordt beschreven of opdrachtnemers bekend zijn met het begrip ‘verantwoord opdrachtgeverschap’ en welk beeld zij hebben bij dit begrip. Van alle opdrachtnemers gaf 45% aan dat zij de term al kenden terwijl 55% hier nog niet bekend mee was. Er zijn geen significante verschillen tussen sectoren, wel waren zzp’ers en kleine bedrijven minder bekend met het begrip ‘verantwoord opdrachtgeverschap’ dan respondenten uit andere grootteklassen.

Vervolgens is gevraagd wat opdrachtnemers kenmerkend vinden voor een verantwoorde opdrachtgever, dat wil zeggen, waar moet een opdrachtgever aan voldoen om ‘verantwoord’ te zijn. De scores hiervan zijn weergegeven in figuur 1. Hierin is te zien dat opdrachtnemers met name vinden dat een verantwoorde opdrachtgever maatregelen neemt om gezond en veilig werken mogelijk te maken (84%) en dat hij aandacht heeft voor tijdsdruk en planning (72%). Wanneer aan de opdrachtnemers gevraagd werd aan welke van deze kenmerken hun opdrachtgevers in het verleden voldeden, dan valt op dat het merendeel van de kenmerken niet veelvuldig wordt ervaren in de praktijk. Van de kenmerken wordt alleen het nemen van veiligheidsmaatregelen door meer dan de helft van de respondenten genoemd

(62%). Verder geeft 34% aan dat hun opdrachtgevers materiaal en machines beschikbaar stelden, 29% dat hun opdrachtgever aandacht had voor tijdsdruk en planning en 24% dat hun opdrachtgevers vooraf veiligheidsmaatregelen definieerden (figuur 1). Met name als het gaat om aandacht voor tijdsdruk en planning is er een groot verschil tussen de verwachtingen van opdrachtnemers op dit gebied, en hun ervaringen in de dagelijkse praktijk. Tot slot geeft 17% van de respondenten aan dat hun opdrachtgevers aan geen enkele van deze kenmerken voldoet. In de thuiszorg werd significant vaker gerapporteerd dat opdrachtgevers aan geen enkele van deze kenmerken voldoet (28%) en werd significant minder gerapporteerd dat opdrachtgevers veilige materialen beschikbaar stellen en maatregelen nemen om gezond en veilig werken mogelijk te maken. Daar staat tegenover dat respondenten in de thuiszorg ook minder vaak rapporteren dat zij het beschikbaar stellen van veilige materialen belangrijk vinden. Wellicht dat dit verklaard kan worden doordat respondenten in de thuiszorg soms zelf materialen meenemen of gebruik maken van de materialen die de klanten bieden. Bedrijven met meer dan 100 medewerkers gaven significant vaker aan dat zij structureel overleg hebben met opdrachtgevers over gezond en veilig werken.

Figuur 1. Kenmerken van, en ervaringen met, een verantwoorde opdrachtgever volgens opdrachtnemers

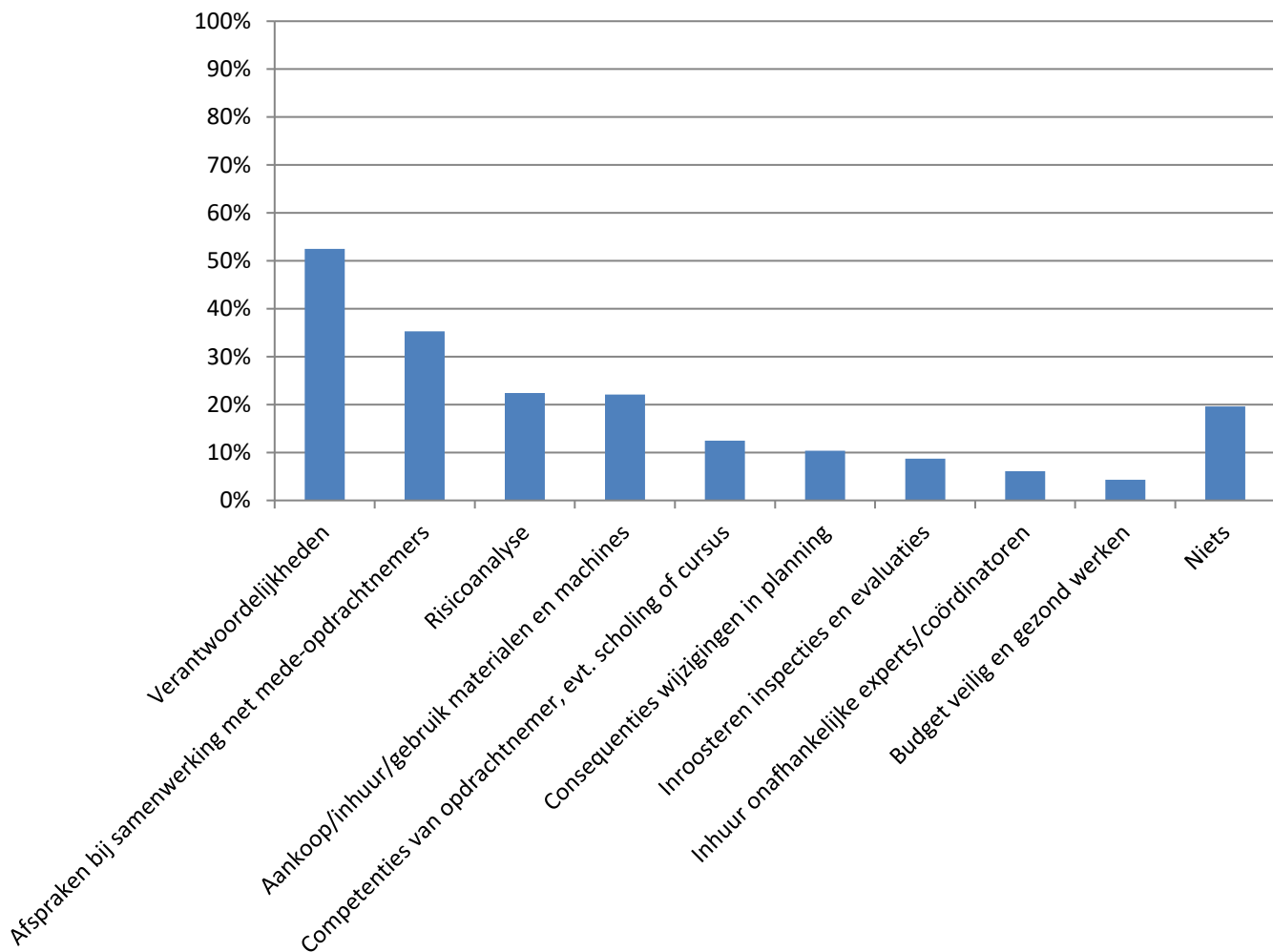
Over het algemeen gaf 84% aan dat zij het belangrijk vinden dat opdrachtgevers aandacht hebben voor gezond en veilig werken. Wanneer werd gevraagd naar slechte ervaringen met opdrachtgevers, gaf bijna de helft van de opdrachtnemers (47%) aan dat zij in het verleden weleens hadden besloten om niet opnieuw samen te werken met een bepaalde opdrachtgever. Dit was dan vooral vanwege de volgende redenen: onrealistische verwachtingen van de opdrachtgever over planning, kosten of uitvoering (49%), moeilijke samenwerking (in 45% van de gevallen genoemd, en vaker door opdrachtnemers in grote bedrijven en werkzaam in meerdere sectoren), of omdat de opdrachtgever te weinig aandacht had voor gezond en veilig werken (25%). Verder viel op dat bedrijven met meer dan werknemers significant vaker een gebrek aan openheid over planning en budget als reden noemen om niet meer samen te werken. Middelgrote bedrijven (10-99 werknemers), de grote bedrijven en opdrachtnemers die in meerdere sectoren werken, noemden vaker dat onrealistische verwachtingen van de opdrachtgever een belangrijke reden waren. Ook werd in de overige antwoorden gerapporteerd dat onder andere het niet nakomen van de betalingsverplichting, onjuiste facturering, of het ontbreken van borging voor veiligheid van het personeel redenen waren om niet meer te willen samenwerken met bepaalde opdrachtgevers in de toekomst.

3.2 Ervaringen met (verantwoord) opdrachtgeverschap in de verschillende fasen van een opdracht

3.2.1 Ontwerp-/aanloopfase van een opdracht

Als een opdrachtgever (meer) aandacht zou hebben voor gezond en veilig werken in de ontwerpfase, zou dit volgens 60% van de respondenten de kans op arbeidsongevallen en uitval op de werkvloer verkleinen. Verder gaf 45% van de opdrachtnemers aan dat zij een redelijke mate van invloed hebben tijdens de ontwerpfase van een opdracht; zij mogen meedenken en ideeën opperen over zaken zoals planning, budget en gezond en veilig werken. 12% geeft aan volledige inspraak te hebben in deze fase van een opdracht, tegenover 27% die aangeeft helemaal geen invloed te hebben. Respondenten in de thuiszorg rapporteren veel vaker (30%) dat zij volledig inspraak hebben. Figuur 2 geeft weer wat volgens de respondenten wordt vastgelegd in de ontwerpfase rond veilig en gezond werken. Bijna 20% geeft aan dat er helemaal niets wordt vastgelegd, 53% geeft aan dat de verdeling van verantwoordelijkheid tussen opdrachtgever en opdrachtnemer wordt vastgelegd, 22% dat wordt afgestemd over een risicoanalyse en 36% geeft aan dat afspraken met mede-opdrachtnemers worden vastgelegd. In de thuiszorg en bij bedrijven met meer dan 100 werknemers worden vaker afspraken gemaakt over competenties van de opdrachtnemer en eventuele scholing of cursussen. Ook scoren grote bedrijven op meerdere punten hoger, wat de indruk geeft dat zij bij opdrachten meer zaken afstemmen of kunnen vastleggen met de opdrachtgever dan kleinere bedrijven of zzp'ers.

Figuur 2. Zaken die worden vastgelegd tussen opdrachtgever en -nemers in de ontwerpfase

3.2.2. Uitvoeringsfase van een opdracht

De meeste opdrachtnemers rapporteren dat opdrachtgevers wel in meer of mindere mate betrokken zijn bij de uitvoering van het werk. De uitkomsten zijn als volgt:

- › 7% rapporteert dat opdrachtgevers helemaal niet betrokken zijn (de thuiszorg rapporteert dit significant vaker: 16%).

- › 22% geeft aan dat de betrokkenheid gering is. Er is dan sprake van contact op afstand (ook hier scoort thuiszorg significant hoger met 47%).
- › 57% geeft aan dat opdrachtgevers in enige mate betrokken zijn en bijvoorbeeld bezoeken brengen tijdens de uitvoering (thuiszorg scoort significant lager met 22%).
- › 14% geeft aan dat de opdrachtgever volledig betrokken is bij de uitvoering.

Op basis van bedrijfsgrootte worden weinig significante verschillen ervaren als het gaat om de betrokkenheid van opdrachtgevers bij de uitvoering, alleen middelgrote bedrijven (10-99) rapporteert significant vaker dat opdrachtgevers volledig betrokken zijn.

Opdrachtgevers blijken diverse maatregelen te nemen om veilig, gezond en duurzaam werken te realiseren of bevorderen in de uitvoeringsfase. Eerstgenoemd zijn 'het opstellen van duidelijke regels over gewenst gedrag' (33%), 'werkenden aanspreken op de werkvloer over ongewenst of onveilig gedrag' (33%), 'zelf toezien op de werkvloer' (31%) en 'veilig en gezond werken op de agenda zetten' (25%). Middelgrote bedrijven rapporteren iets vaker dat opdrachtgevers duidelijke regels opstellen over gedrag op de werkvloer, dat gezond en veilig werken een vast punt op de agenda is, en dat opdrachtgevers actief toezien op de uitvoering van het werk. Grote bedrijven rapporteren vaker dat de opdrachtgever hen vraagt om met verbeterpunten te komen, en dat zij structureel over gezond en veilig werken overleggen met de opdrachtgever. Zzp'ers en respondenten in de thuiszorg rapporteren juist iets minder toezicht en betrokkenheid van de opdrachtgever tijdens de uitvoering van een opdracht.

Het merendeel van de respondenten geeft aan dat opdrachtgevers geen bestraffing of beloning geven als het gaat om gezond en veilig werken (78%). Bedrijven vanaf 5 medewerkers en groter, evenals bedrijven in de metaalsector, rapporteren significant vaker dat zij een bestraffing krijgen. Zzp'ers rapporteren juist iets minder bestraffing en meer beloning te ontvangen. Wanneer een opdracht niet volgens plan verloopt, is de strategie van de opdrachtgever meestal om problemen te signaleren en met de opdrachtnemer te overleggen (66%). Volgens 15% wordt – als het niet volgens plan verloopt – (tevens) de druk opgevoerd op de opdrachtnemer om de uitvoering te beïnvloeden. Dit is vooral het geval bij bedrijven met meer dan 5 werknemers en juist minder bij zzp'ers.

De meerderheid van de respondenten voelt zich door opdrachtgevers behandeld als gelijkwaardig aan het eigen personeel van de opdrachtgever (86%), en als gelijkwaardig aan andere opdrachtnemers (91%). Bijna de helft van de respondenten in de thuiszorg geeft aan dit een lastige vergelijking te vinden en dit vaak niet goed te weten. Verder geeft het merendeel van de opdrachtnemers aan dat zijzelf of mensen in hun bedrijf of aan het werk worden aangesproken op onveilig of ongezond gedrag (83%). Voorts rapporteert minstens 90% van de opdrachtnemers dat hun bedrijf diverse maatregelen treft om gezond, veilig en duurzaam te werken. Respondenten van bedrijven met werknemers rapporteren vaker dan zzp'ers dat in hun bedrijf mensen worden aangesproken op onveilig en ongezond werken,

zzp'ers, hetgeen impliceert dat zzp'ers hier minder vaak op worden aangesproken. Respondenten uit de thuiszorg scoren over het algemeen iets negatiever over stellingen rondom gezond en veilig werken en respondenten uit middel- en grote bedrijven scoren hier over het algemeen iets hoger.

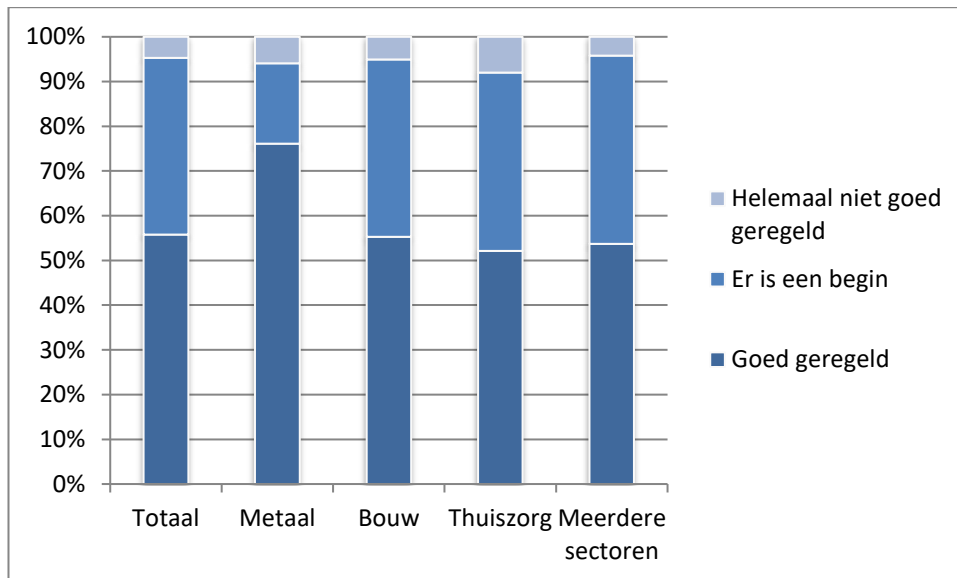
3.2.3 Evaluatiefase van een opdracht

Iets minder dan een kwart van de respondenten (22%) geeft aan dat opdrachtgevers meestal tot altijd evalueren of er gezond en veilig gewerkt wordt. Zzp'ers geven significant meer aan dat zij nooit evalueren met een opdrachtgever of er gezond en veilig gewerkt wordt. Respondenten die dit aangaven hebben de andere vragen over evaluaties ook niet ingevuld. Dit was een aanzienlijk deel van de totale respondenten. Van hen die wel evalueren met opdrachtgevers over gezond en veilig werken, geeft 33% aan dat opdrachtgevers hen regelmatig of altijd om feedback vragen op dit gebied (Tabel 8). Relatief veel respondenten (76%) ervaren wel dat zij problemen over gezond, veilig of duurzaam werken meestal of altijd kunnen aangeven bij de opdrachtgever. Verder ervaart 56% dat als zij verbeterpunten aandragen bij de opdrachtgever, dat deze meestal of altijd worden doorgevoerd in vervolgoopdrachten. Daarnaast geeft 69% van de respondenten aan dat zij tevreden zijn met de evaluaties die zij met opdrachtgevers houden, en 30% is neutraal. Slechts 1% is (erg) ontevreden over deze evaluaties. Over het geheel kan worden gesteld dat er geen duidelijke verschillen zijn in de beoordeling van de evaluatiefase van opdrachten tussen opdrachtnemers op basis van sector of grootteklasse.

3.3 Verantwoord opdrachtgeverschap nu en kansen voor stimulering in de toekomst

De respondenten gaven een totaaloordeel over de stand van zaken rondom verantwoord opdrachtgeverschap (zie Figuur 3). Voor elk van de sectoren geldt dat het grootste aantal respondenten vindt dat het goed geregeld is (56%), een kleiner deel vindt dat er een begin is (39%) en de kleinste groep (5% van alle respondenten) vindt dat het helemaal niet goed geregeld is. In totaal vindt 56% dat het goed geregeld is als het gaat om verantwoord opdrachtgeverschap in Nederland. Respondenten die actief zijn in de metaalsector scoren hier significant hoger (76%). Respondenten uit middelgrote bedrijven zijn iets minder tevreden ('er is een begin') dan respondenten uit andere bedrijfsgrootten.

Figuur 3. Oordeel stand van zaken verantwoord opdrachtgeverschap

Aan de respondenten die nog niet (geheel) tevreden waren, is gevraagd waarom zij vinden dat verantwoord opdrachtgeverschap nog (helemaal) niet goed geregeld is in Nederland. De redenen hiervoor waren (meerderen antwoorden waren mogelijk):

- › Opdrachtgevers vinden geld belangrijker dan gezondheid (50%)
- › Opdrachtgevers hebben niet genoeg kennis (31%)
- › Het stimuleren van gezond en veilig werken is gewoon te duur (31%)
- › Opdrachtgevers hebben er geen belang bij om gezond en veilig werken te stimuleren (22%)
- › Opdrachtgevers doen te weinig (21%)

Aan de respondenten werd ook gevraagd of, en welke veranderingen zij graag zien in hun toekomstige samenwerking met opdrachtgevers. Deze veranderingen werden het meest genoemd als gewenst:

- › Meer aandacht voor gezond en veilig werken (21%)
- › Meer maatregelen om gezond en veilig werken te garanderen (19%)
- › Zelf meer betrokken kunnen zijn bij de ontwerpfase van een opdracht (17%)
- › Meer betrokkenheid van de opdrachtgever tijdens de uitvoering (14%)

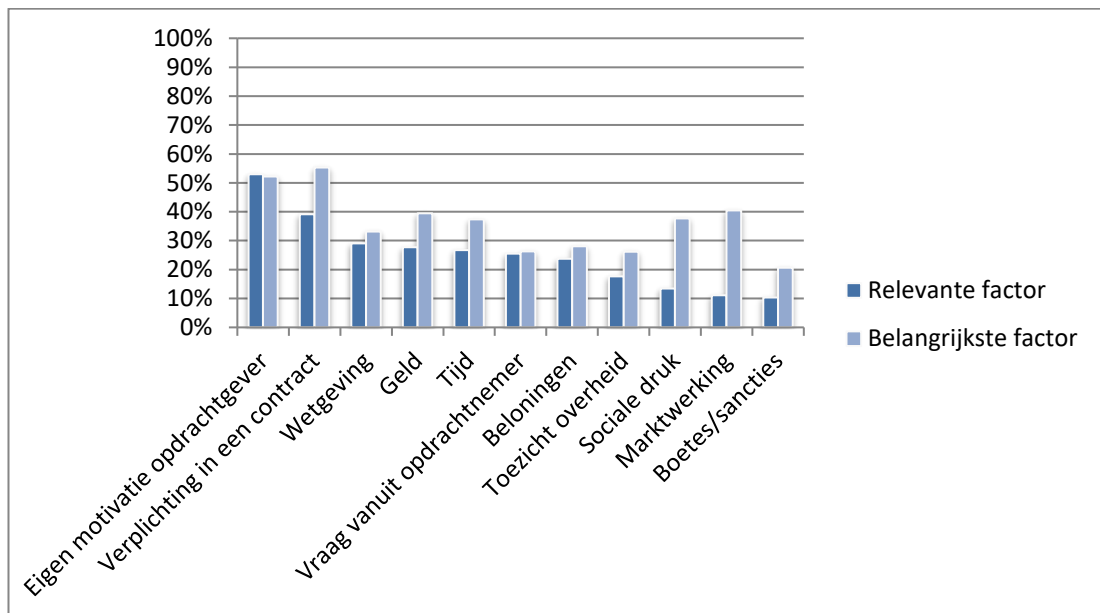
Van respondenten (44%) die aangaven dat zij (nog) niet tevreden waren over de stand van zaken van verantwoord opdrachtgeverschap, gaven middelgrote bedrijven vaker aan dat zij vinden dat opdrachtgevers te weinig kennis hebben en dat zij er geen baat bij hebben om gezond en veilig werken te stimuleren. Kleine bedrijven (2-9 werknemers) rapporteerden vaker dat zij vonden dat opdrachtgevers

gewoon te weinig doen om gezond en veilig werken mogelijk te maken. Bijna de helft (47%) van de respondenten geeft aan dat zij geen (grote) veranderingen willen zien in hun samenwerking met opdrachtgevers op het vlak van gezond en veilig werken. Dit geldt met name voor respondenten in de metaalsector en zzp'ers. Middelgrote en grote bedrijven willen graag wél veranderingen. Zij willen dan met name meer betrokken worden tijdens de ontwerpfase van een opdracht.

Respondenten gaven ook aan welke factoren kansen bieden om opdrachtgevers te stimuleren zich in te zetten voor gezond en veilig werken. Ook is aan hen gevraagd welke factoren zij het belangrijkste vinden. In figuur 4 is te zien dat veel factoren verantwoord opdrachtgeverschap kunnen stimuleren en vooral de eigen motivatie van de opdrachtgever, gevolgd door 'verplichting in een contract' en 'wetgeving' zouden hiervoor kans bieden. Opdrachtnemers denken verder dat de eigen motivatie van een opdrachtgever, verplichting in een contract en marktwerking de belangrijkste stimuli vormen om verantwoord opdrachtgeverschap te realiseren. Met name in de thuiszorg waren meer respondenten van mening dat sociale druk van collega's, tijd en een vraag vanuit de opdrachtnemer kan helpen om opdrachtgevers te betrekken bij gezond en veilig werken. Middelgrote en grote bedrijven rapporteerden vaker dat boetes, wetgeving, of toezicht vanuit de overheid hiervoor kan zorgen. Respondenten uit de metaalsectoren zagen ook meer heil in wetgeving dan respondenten uit de andere sectoren.

Figuur 4. Stimulerende factoren voor verantwoord opdrachtgeverschap

Respondenten geven verder aan dat opdrachtgevers vooral zelf de aangewezen partij zijn om verantwoord opdrachtgeverschap te realiseren en te stimuleren: 71% vond dat hier een rol voor de opdracht-

gevers lag, hoewel de thuiszorg dit significant minder vond. Daarnaast vond de helft dat ook opdrachtgevers een rol hebben bij het realiseren van verantwoord opdrachtgeverschap.

Verder vindt een minderheid van de respondenten dat de branche- en werkgeversorganisaties (19%) en/of de overheid (20%) hieraan bij zouden kunnen dragen. Middelgrote en grote bedrijven vonden vaker dat er een rol voor de overheid ligt. Daarnaast vond 16% van de respondenten dat de Inspectie SZW de aangewezen partij is om op verantwoord opdrachtgeverschap te sturen.

3.4 Profilering tevreden en ontevreden opdrachtgevers

Er zijn aanvullende analyses uitgevoerd om te kijken of er belangrijke verschillen in kenmerken of ervaringen zijn tussen respondenten die (nog helemaal) niet tevreden zijn en respondenten die wel tevreden zijn over de stand van verantwoord opdrachtgeverschap in Nederland. Hieruit bleek dat respondenten die (nog) niet (helemaal) tevreden waren (44% van de respondenten), significant anders scoorden op diverse vragen in de webenquête dan respondenten die wel tevreden waren (56% van de respondenten). Met name valt op dat respondenten die (nog) niet tevreden waren:

- › Andere kenmerken van verantwoorde opdrachtgevers meer belangrijk vonden, te weten: aandacht hebben voor planning en tijdsdruk en de opdrachtnemer om advies vragen bij keuzes rondom veiligheid en gezondheid tijdens een werkproject. Zij hechtten juist minder waarde aan of de opdrachtgever (vooraf) (veiligheids-)maatregelen neemt, of hij veilige materialen en machines beschikbaar stelt, en of hij structureel met hen overlegt en feedback geeft;
- › Waren vaker hoofd-opdrachtnemer dan de respondenten die wel tevreden waren;
- › Rapporteerden vaker dat opdrachtgevers in het verleden te weinig aandacht hadden voor gezond en veilig werken en dat zij slechts geringe invloed kunnen uitoefenen tijdens de ontwerpfase van een opdracht;
- › Rapporteerden minder vaak dat er afspraken over gezond en veilig werken worden vastgelegd en ook dat dit tijdens de uitvoeringsfase vrijwel nooit gebeurt. Ook gaven ze veel vaker aan dat opdrachtgevers hen niet vragen om hun competenties op het gebied van gezond en veilig werken en/of hen hierop selecteert;
- › Denken significant vaker dat meer aandacht voor gezond en veilig werken in de ontwerpfase van een opdracht kan helpen om arbeidsongevallen in hun bedrijf te voorkomen;
- › Scoren de betrokkenheid van opdrachtgevers tijdens de uitvoering als laag, evenals op alle maatregelen die genoemd zijn die opdrachtgevers tijdens de uitvoering kan nemen (bijv. toezien op uitvoer van het werk, stimuleren van gesprekken over gezond en veilig werken);
- › Rapporteren vaker dat opdrachtgevers hen niet beloont of bestraft als het gaat om gezond en veilig werken;
- › Wanneer een opdracht niet volgens plan verloopt, rapporteren zij veel vaker dat de druk op hen wordt opgevoerd, en veel minder vaak dat de opdrachtgever samen met hen een oplossing zoekt;

- › Voelen zich minder vaak gelijkwaardig aan eigen personeel of andere opdrachtnemers gesteld als het gaat om behandeling door de opdrachtgever;
- › Bij de stellingen over hoe er in het eigen bedrijf wordt omgegaan met gezond en veilig werken, scoren zij lager dan respondenten die tevreden zijn over het niveau van opdrachtgeverschap in Nederland. Bijvoorbeeld op vragen over of hun bedrijf zich aan de regels over gezond en veilig werken houdt, of er maatregelen worden getroffen en of er in hun bedrijf mensen worden aangesproken op ongezond en onveilig gedrag;
- › De evaluatiefase met opdrachtgevers ook negatiever beoordelen, met name hoe vaak er om feedback wordt gevraagd door opdrachtgevers, een gebrek aan ruimte om zelf problemen aan te geven en de algehele tevredenheid over deze fase van een opdracht;
- › Zij zien meer heil in het invoeren van 'zware' maatregelen zoals verplichting in een contract, geld, boetes en sancties, beloningen, overheidstoezicht en wetgeving om verantwoord opdrachtgeverschap te stimuleren, dan om dit te laten ontwikkelen door de eigen motivatie van opdrachtgevers. Zij vinden vaker dat de overheid de aangewezen instelling is om verantwoord opdrachtgeverschap te stimuleren, en dat dit niet aan opdrachtgevers of opdrachtnemers zelf overgelaten moet worden;
- › In de toekomst willen zij meer verandering zien op het gebied van betrokkenheid bij de ontwerpfase (zelf betrokken worden), betrokkenheid bij de uitvoering (door de opdrachtgever) en meer aandacht en maatregelen voor gezond en veilig werken.

Overigens worden zowel tevreden als ontevreden respondenten aangetroffen in alle grootteklassen van bedrijven en alle sectoren. Respondenten in de metaalsector waren significant positiever over de status van verantwoord opdrachtgeverschap. Respondenten in bedrijven met meer dan 100 werknemers waren juist negatiever. Zij gaven vaker aan dat verantwoord opdrachtgeverschap nog niet goed geregeld is, maar dat er wel een begin is gemaakt.

3.5 Verantwoord opdrachtgeverschap in de bouw

De regelgeving over gezond en veilig werken is voor opdrachtgevers van bouwwerken vastgelegd in de bouwprocesbepalingen van het Arbobesluit. Een belangrijke onderdeel daaruit betreft het opstellen van een Veiligheids- en Gezondheidsplan (V&G-plan). Dit plan is de basis voor het nemen van maatregelen om risico's voor gezond en veilig werken te voorkomen. Voor de vragen in de module 'Bouw' is gebruik gemaakt van een 5-puntsschaal met als antwoordcategorieën: altijd, meestal, soms, zelden, en nooit. Respondenten die aangaven nooit met een V&G-plan gewerkt te hebben, hebben de overige vragen van de module overgeslagen. Dit was het geval voor ongeveer een kwart van de respondenten. Ook zijn respondenten geëxcludeerd die niet exclusief voor de bouwsector werkten. Door deze factoren kan er sprake zijn van selectieve respons op deze vragen. De resultaten van de module 'Bouw' zijn:

- › Van de respondenten in de bouw geeft 41% aan dat zij in het verleden meestal of altijd gewerkt hebben met een opdrachtgever die een V&G-plan had opgesteld.
- › 28% geeft echter aan dat zij zelden of nooit een V&G-plan van de opdrachtgever ontvangen bij aanvang van de opdracht.
- › Volgens bijna de helft van de respondenten wordt een V&G-plan meestal tot altijd speciaal opgesteld voor de specifieke opdracht waar zij voor aangenomen zijn.
- › 44% wordt bij overdracht van het V&G-plan meestal of altijd geïnformeerd over zijn verantwoordelijkheden aangaande gezond en veilig werken.
- › Volgens 43% zijn de verantwoordelijkheden van de opdrachtnemer meestal tot altijd vastgelegd in het V&G plan.
- › 14% geeft aan dat zij in het verleden weleens een opdracht hebben uitgevoerd waarbij meestal of altijd een V&G-coördinator was aangesteld door de werkgever. Hierbij moet aangetekend worden dat niet bij alle bouwprojecten een coördinator aangesteld hoeft te worden.
- › Verder geeft 16% van de respondenten aan dat zij bij aanvang van de opdracht meestal tot altijd de rapporten van bodemonderzoeken en asbestinventarisaties ontvangen. Daarnaast geeft 34% aan dat zij deze rapporten zelden tot nooit ontvangen, en 37% geeft aan dat dit niet van toepassing is op hun werkzaamheden.

Over het algemeen geven middelgrote bedrijven aan meer ervaringen te hebben met de items die gerelateerd zijn aan de bouwprocesbepalingen dan zzp'ers. Zzp'ers ontvangen bijvoorbeeld vaker geen V&G-plan, rapportages over bodem- of asbestonderzoek en werken überhaupt minder vaak met opdrachtgevers die V&G-plannen opstellen (speciaal) voor een opdracht. Zzp'ers worden ook minder geïnformeerd over hun verantwoordelijkheden aangaande veilig en gezond werken en hun verantwoordelijkheden worden ook minder vaak vastgelegd dan die van (middel-)grote bedrijven.

4 Interpretatie en beantwoording onderzoeksvragen

4.1 Belangrijkste uitkomsten

De monitor is uitgevoerd onder opdrachtnemers die zakelijke opdrachten aannemen in de sectoren bouw, chemie, metaal en thuiszorg. De belangrijkste uitkomsten zullen nu per deelvraag van de monitor worden beantwoord.

- › **Deelvraag 1:** “ In hoeverre is verantwoord opdrachtgeverschap een bekend begrip bij zakelijke opdrachtnemers in bovengenoemde sectoren, en welke beeld hebben zij van verantwoord opdrachtgeverschap?”

Uit de resultaten blijkt dat minder dan de helft (45%) van de opdrachtnemers bekend is met het begrip ‘verantwoord opdrachtgeverschap’. Het begrip blijkt iets minder bekend bij zzp’ers en meer bekend bij bedrijven van 5 werknemers of meer. Het beeld dat opdrachtnemers hebben van een verantwoord opdrachtgever, bestaat voornamelijk uit een opdrachtgever die maatregelen neemt om gezond, veilig en duurzaam werken mogelijk te maken en aandacht heeft voor tijdsdruk en planning.

- › **Deelvraag 2:** “Welke acties en maatregelen nemen opdrachtgevers, in de perceptie van opdrachtnemers, om gezond en veilig werken te stimuleren, faciliteren en waarborgen, in alle fasen van een opdracht?”

In de praktijk bleek dat het beeld van ‘de verantwoorde opdrachtgever’ nog een ideaalbeeld is; opdrachtnemers gaven aan dat er in de praktijk lang niet altijd maatregelen getroffen worden (62% van de gevallen) en in 29% van de gevallen was er volgens de opdrachtnemers aandacht voor tijdsdruk en planning. Hierbij moet wel aangetekend worden dat het onduidelijk in hoeverre de opdrachtnemers een (verhoogd) risico lopen bij het uitvoeren van een opdracht, en in hoeverre maatregelen in de regel nodig zijn.

De meerderheid, 57%, van de respondenten geeft aan redelijk tot volledige invloed te hebben op een opdracht tijdens *ontwerpfase*, het gaat dan bijvoorbeeld om meebeslissen over zaken als budget en planning. Er blijkt echter weinig te worden vastgelegd over veilig en gezond werken in de ontwerpfase van de opdracht. Op de meeste vragen hierover werd laag gescoord; alleen het vastleggen van gedeelde verantwoordelijkheid werd door meer dan 50% van de respondenten aangegeven. De kans op ongevallen zou volgens 60% verkleinen als er meer aandacht zou zijn voor veilig en gezond werken.

In de *uitvoeringsfase* geeft zeven op de tien van de opdrachtnemers aan dat de opdrachtgever redelijk tot goed betrokken is bij de uitvoering van de opdracht. De thuiszorg vormt hierop een uitzondering en scoort met 37% significant lager. Opdrachtgevers blijken diverse maatregelen te nemen om veilig,

gezond en duurzaam werken te realiseren of bevorderen in de uitvoeringsfase. Eerstgenoemd zijn 'het opstellen van duidelijke regels over gewenst gedrag' (33%), 'werkenden aanspreken op de werkvloer over ongewenst of onveilig gedrag' (33%), 'zelf toezien op de werkvloer' (31%) en 'veilig en gezond werken op de agenda zetten' (25%).

Ook zien we dat middelgrote bedrijven vaker rapporteren dat opdrachtgevers duidelijke regels opstellen over gedrag op de werkvloer en dat aan grote bedrijven vaker om feedback wordt gevraagd en structureel overleg wordt gepland. Zzp'ers en respondenten in de thuiszorg rapporteren echter minder toezicht en betrokkenheid van de opdrachtgever tijdens de uitvoering van een opdracht.

In de *evaluatiefase* blijkt dat 22% van de opdrachtnemers regelmatig of vaak evaluaties uitvoert met de opdrachtgever op het gebied van veilig en gezond werken. Verder blijkt dat, als er geëvalueerd wordt met een opdrachtgever, opdrachtnemers aangeven dat er soms tot altijd iets ondernomen wordt naar aanleiding van de evaluatie. Veel respondenten vinden ook dat zij problemen over gezond, veilig of duurzaam werken kunnen aangeven bij de opdrachtgever en de meerderheid ervaart dat hier dan ook wat mee gedaan wordt door de opdrachtgever.

Situatie in de bouw

Omdat bij de bouw sprake is van regelgeving op het terrein van gezond en veilig werken voor opdrachtgevers van bouwwerken, zijn voor deze sector aanvullende vragen gesteld. Hieruit blijkt dat middelgrote bedrijven meer ervaringen lijken te hebben met V&G-plannen en maatregelen dan zzp'ers. Zo rapporteren zzp'ers vaker dat zij geen V&G-plan of rapportages over bodem- of asbestonderzoek ontvangen. Het lijkt erop dat zzp'ers ook minder vaak worden geïnformeerd over hun verantwoordelijkheden aangaande veilig en gezond werken, en dat hun verantwoordelijkheden minder vaak worden vastgelegd dan die van (middel-)grote bedrijven.

- **Deelvraag 3:** "In welke ontwikkelfase bevindt verantwoord opdrachtgeverschap in Nederland zich, en welke kansen zien opdrachtgevers en opdrachtnemers voor stimulering van verantwoord opdrachtgeverschap op het gebied van gezond en veilig werken?"

Meer dan de helft (55%) van de respondenten is van mening dat verantwoord opdrachtgeverschap goed geregeld is in Nederland. Een aanzienlijk deel (40%) vindt dat verantwoord opdrachtgeverschap nog niet goed geregeld is, maar dat wel een begin is gemaakt. Slechts 5% vindt dat verantwoord opdrachtgeverschap helemaal niet goed geregeld is in Nederland. De belangrijkste reden waarom het nog niet goed geregeld is, is volgens de respondenten dat opdrachtgevers geld laten prevaleren boven gezondheid. Daarnaast denken zij dat opdrachtgevers niet de kennis in huis hebben om verantwoord opdrachtgeverschap goed vorm te geven. Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan geen grote veranderingen te wensen in de toekomstige samenwerking met opdrachtgevers op het vlak van gezond en veilig werken. De meest genoemde gewenste veranderingen in toekomstige samenwerking

zijn: meer aandacht voor gezond en veilig werken vanuit de opdrachtgever en als opdrachtnemer meer betrokken kunnen zijn bij de ontwerp-/aanloopfase van een opdracht. Ongeveer één op de vijf respondenten noemt dit soort wenselijke veranderingen en dan vooral grotere bedrijven.

Uit de resultaten van de monitor blijkt dat opdrachtnemers vinden dat veel factoren verantwoord opdrachtgeverschap kunnen stimuleren. Vooral de eigen motivatie van de opdrachtgever en verplichting in een contract kunnen hierbij kansen bieden. Ook vinden veel opdrachtnemers dat opdrachtgevers zelf de aangewezen partij zijn om verantwoord opdrachtgeverschap te realiseren en te stimuleren. Tevens vindt ongeveer de helft dat er ook een rol ligt voor opdrachtnemers om bij te dragen aan het realiseren van verantwoord opdrachtgeverschap. Slechts weinig respondenten vinden dat er een verantwoordelijkheid voor verantwoord opdrachtgeverschap ligt bij brancheorganisaties of bij de overheid.

4.2 Reflectie vanuit interviews met koepelorganisaties

4.2.1 Metaalsector

In de metaal is een interview gedaan met de Koepelorganisatie FME. De metaalsector is bijzonder omdat er veel halffabricaten worden ingekocht. Veel bedrijven hebben dus zowel de rol van opdrachtgever als opdrachtnemer. Er zijn in de sector een aantal koplopers, middenmoters en achterlopers. De achterlopers hebben minder aandacht voor veilig en gezond werken. Dat hangt vaak samen met financiële problemen. Wanneer het hoofd boven water gehouden moet worden, verdwijnen veiligheid en gezond werken naar de achtergrond. Er is soms een hoge druk op opdrachtnemers en medewerkers, maar de ervaring is dat er ook een grote bereidheid is om mee te werken. Daarna wordt, in ieder geval voor medewerkers, vaak ook meer rust en hersteltijd ingebouwd. Er is al jarenlang een grote focus op veilig en gezond werken in de metaalsector (denk aan het 5x beter programma), maar dit resulteert nog niet in een afname van het aantal ongevallen in de sector. Er worden wel veranderingen in gedrag en cultuur op de werkvloer waargenomen, zoals het dragen van gehoorbescherming en veiligheidsschoenen. Er lijkt daarin echter wel onderscheid te worden gemaakt tussen personen op de werkvloer. Zo worden aan vaste medewerkers vaak betere beschermingsmiddelen ter beschikking gesteld dan aan uitzendkrachten. Wellicht dat dit ook voor externe opdrachtnemers zo is. Een bottleneck voor het verbeteren van veiligheid en gezondheid is de houding van het management: als zij het niet uitdragen, dan gebeurt er niets. Dit komt overeen met de bevindingen van de respondenten uit de webenquête: de opdrachtgever moet zelf gemotiveerd zijn om verantwoord opdrachtgeverschap uit te dragen.

Een belangrijk punt ten aanzien van veiligheid is dat veel bedrijven geen check hebben op de inkoop. Dan komt vaak de afweging: 'Als we een b-product kopen krijgen we een kerstbonus'. Dus wordt er een b-product gekocht, zoals machines die onzuinig, minder veilig en vervuilend zijn en hoge energierekeningen opleveren, of die de medewerkers gezondheidsklachten geven op lange termijn. Er is een kloof tussen de aanbesteding en inkoop en de man op de werkvloer, ofwel medewerker ofwel opdrachtnemer en die moet gedicht worden. Een belangrijke oplossing hiervoor zou het stimuleren van andere concurrentievormen kunnen zijn; concurreren niet louter op prijs, maar ook op veiligheid, milieu

en innovatie. Dit gebeurt nu vooral nog bij grote aanbestedingen in de bouw, maar er liggen kansen om dit breder in de sector toe te passen. Als opdrachtnemers hierop kunnen concurreren, daagt het de sector ook uit om verder te ontwikkelen.

4.2.2 Chemiesector

In de chemie is een interview gedaan met Veiligheid Voorop. In de chemie zijn er diverse initiatieven en campagnes om veilig en gezond werken te stimuleren. Er is vooral sprake van een gebrek aan een goede veiligheidscultuur. Bedrijven slaan soms producten bij elkaar op en dan worden logistieke procedures bijvoorbeeld niet altijd goed gevolgd. Ook worden problemen hiermee dan letterlijk geëxporteerd. Voor opdrachtnemers zijn de risico's van een opdracht dan vaak onoverzichtelijk. De verwachting is dat in de keten wel een duidelijke aanspreekcultuur aanwezig is. Men spreekt elkaar aan over veiligheid van werken, vooral tijdens de uitvoeringsfase van een opdracht. Voor gezondheid speelt dit nog wat minder. Bij de initiatieven om de veiligheidscultuur te verbeteren zitten zowel koplopers als achterblijvers, zodat de bedrijven elkaar vooruit kunnen helpen. In de campagnes ligt de focus wel vooral op het verbeteren van de procesveiligheid en minder op de bedrijfsveiligheid: arbo en gezond werken. Jonge mensen die in de sector gaan werken krijgen overigens nu ook informatie over veilig en gezond werken mee in hun opleiding. Als dit aanslaat zou dat betekenen dat nieuwe opdrachtnemers in de sector ook zelf meer verantwoordelijkheid kunnen nemen in welke opdrachten ze aannemen en of ze daarin veilig en gezond kunnen werken. Op dit moment zijn er wel ontwikkelingen gaande in de branche, bijvoorbeeld dat derde partijen campagnes uitvoeren, zoals Veiligheid Voorop. Een belangrijke bottleneck is hier, net zoals in de metaal, het overtuigen van het management. Zij zien de zaken vaak toch wat rooskleuriger in en onderschatten daarmee de risico's voor opdrachtnemers. Aan de andere kant zijn er ook koplopers in de sector die het goed doen: het beeld is diffuus.

4.2.3 Bouwsector

In de bouw zijn twee interviews gedaan, met Aedes, de koepelorganisatie voor woningcorporaties en met Bewuste Bouwers. In de bouw lijkt de overheid, met name Rijkswaterstaat, het initiatief te nemen als het gaat om cultuurveranderingen op de werkvloer. Na een paar jaar sijpelt dit door naar de grote gemeentes, en van daaruit naar kleinere gemeentes en naar individuele bedrijven. Zo is het nu de standaard dat er minimale veiligheidsnormen worden afgesproken voor een opdracht, en dat opdrachtnemers hierop niet 'negatief' mogen concurreren, oftewel, zij mogen de prijs niet verlagen ten koste van veiligheid. Verder is de sector natuurlijk gereguleerd door wetgeving en certificaten die opdrachtgevers moeten hebben. Dit geeft ook een redelijke basis voor gezond en veilig werken. Maar er zou meer op dit gebied kunnen gebeuren, vooral in de vormgeving van de aanbesteding. Een verandering in de aanbestedingsprocedure zou kunnen zijn dat geconcurrereerd mag worden op veiligheid, mits er een minimale standaard is. Zo worden opdrachtnemers gestimuleerd om te excelleren in veilig en gezond werken, in plaats van alleen te voldoen aan de minimumeisen uit de regelgeving. Hier moet vanuit de opdrachtgever dan ook meer waarde aan worden gehecht, net zoals in de sectoren metaal en chemie al werd genoemd.

Een knelpunt in de bouw is de toegenomen tijdsdruk. Er is tegenwoordig steeds minder flexibiliteit in de plannings, omdat het niet meer geaccepteerd wordt dat projecten uitlopen en te duur worden. Daardoor zitten met name opdrachtnemers aan het eind van de keten in een lastig parket en hebben zij weinig regel- of onderhandelingsmogelijkheden als de omstandigheden slecht zijn. De trend dat de maatschappij meer individualistisch wordt, heeft hier een direct negatief effect: opdrachtgevers zetten een opdracht uit zonder zich te verdiepen in veiligheid of gezondheid en noodzakelijke maatregelen en opdrachtnemers moeten hierop concurreren. Het gebrek aan verantwoord opdrachtgeverschap is bij sommige bedrijven dus erg zichtbaar. Er zijn ook een aantal opdrachtgevers die het een stuk beter doen, maar echt goed is het nog niet. Om dit te veranderen is geen wetgeving of instrument nodig; er moet bewustzijn worden gecreëerd. Dit is sterk gerelateerd aan de uitkomst van de webenquête waaruit blijkt dat de eigen motivatie van opdrachtgevers de belangrijkste sleutel is voor verandering. Wellicht dat het opstellen van risicoprofielen met een prijskaartje hierbij zou kunnen helpen. Dan zouden opdrachtnemers een dergelijk profiel kunnen meenemen in hun offerte en wordt het belang van gezond en veilig werken voor opdrachtgevers inzichtelijk gemaakt. Het zou opdrachtgevers dan ook kunnen stimuleren om hierin verantwoording af te leggen en de duurdere opdrachtnemer met het betere risicoprofiel in de offerte aan te nemen. Bij grote opdrachtgevers leeft dit onderwerp wel meer dan bij de kleine opdrachtgevers. De verplichte zaken regelen ze. De extra zaken worden alleen door echte koplopers opgepakt. Het is lastig voor opdrachtgevers om in te zetten op meer kwaliteit en hierop te selecteren bij opdrachtnemers. Hierbij speelt ook mee dat de traditionele vorm van ketens, waarbij de opdrachtgever in de keten zit, aan het veranderen is. Het is nu veel gebruikelijker dat een opdrachtgever een hoofdaannemer aanneemt en die regelt de keten. Formeel is de opdrachtgever dan het aanspreekpunt, maar hij neemt weinig verantwoordelijkheid. Op basis van de Arbowet is de opdrachtgever overigens ook in deze situatie verantwoordelijk en aanspreekbaar. Aedes en TNO voeren nu een proef uit met regisserend opdrachtgeverschap en daar maken geïntegreerde contracten onderdeel van uit. Het uitgangspunt daarbij is dat de opdrachtgever op afstand komt te staan en vanuit functionele eisen gaat werken. De uitvoering ligt dan bij de (hoofd)aannemer. En omdat de opdrachtgever op een hoger abstractieniveau eisen kan stellen, kan V&G naar voren worden gebracht en kan de hoogte van de lat bepaald worden. Aan de andere kant kan dit type constructie ook een nadelig effect kunnen hebben, in de zin dat de opdrachtgever in mindere mate betrokken raakt bij de opdracht en de uitvoering ervan.

4.3 Conclusie

De hoofdvraag gesteld in deze monitor is: “In welke mate is er sprake van bewustzijn en actiegerichtheid omtrent verantwoord opdrachtgeverschap, aangaande veilig en gezond werken, bij zakelijke opdrachtgevers in de sectoren thuiszorg, bouw, metaal en chemie in Nederland?”

Algemene conclusies

Uit de resultaten van de webenquête kan worden geconcludeerd dat het begrip verantwoord opdrachtgeverschap redelijk bekend is onder opdrachtnemers in Nederland, maar dat de door opdrachtgevers gewenste maatregelen en acties van opdrachtgevers nog achterlopen. Vooral in de betrokkenheid van opdrachtgevers tijdens de uitvoering en het betrekken van opdrachtnemers in de ontwerpfase van opdrachten, valt nog veel winst te behalen.

In het algemeen kan gesteld worden dat verantwoord opdrachtgeverschap in Nederland verbeterd kan worden; bijna de helft van de deelnemers vindt dat er ruimte is voor verbetering. Veel kenmerken die opdrachtnemers belangrijk vinden voor een 'verantwoordelijke opdrachtgever', zien zij in de praktijk nog niet terug in hun opdrachtgevers. Geen enkel kenmerk werd door meer dan de helft van de respondenten herkend in de dagelijkse praktijk. Dit hoeft echter niet te betekenen dat opdrachtnemers dan ook ontevreden zijn: voor bijvoorbeeld de thuiszorg is duidelijk dat zij andere acties en maatregelen op het gebied van gezond en veilig werken belangrijk vinden, en er zijn ook verschillen te zien tussen de sectoren en bedrijfsgrootten als het gaat om gezond en veilig werken. Er kan wel gesteld worden dat er kansen liggen om 'verantwoord opdrachtgeverschap' meer zichtbaar en herkenbaar te maken als begrip, en daaruit voortvloeiend, om opdrachtgevers in beweging te krijgen of te houden. Ook in het algemeen blijkt meer aandacht voor verantwoord opdrachtgeverschap en veilig en gezond werken nodig. Zo geeft 1 op de 5 respondenten aan dat er niets geregeld wordt door opdrachtgevers, en ruim 1 op de 4 heeft helemaal geen invloed op hoe een opdracht opgezet wordt. Verder blijkt dat veel zaken niet regelmatig worden vastgelegd in het ontwerp van de opdracht, zoals verantwoordelijkheden van opdrachtgever en opdrachtnemer(s), afspraken over samenwerking of de risicoanalyse. Ook geeft 1 op de 3 opdrachtnemers aan dat opdrachtgevers niet of slechts gering betrokken zijn. Hierdoor kunnen opdrachtnemers kwetsbaar zijn in het geval van incidenten. Daar staat wel tegenover dat de meerderheid dus wel een redelijke tot goede betrokkenheid van opdrachtgevers ervaart tijdens de uitvoeringsfase van een opdracht. Tijdens de evaluatiefase ervaart 3 op de 4 respondenten dat zij problemen op het gebied van gezond en veilig werken kunnen aankaarten bij de opdrachtgever, en ongeveer 70% is ook tevreden over de evaluaties die gehouden worden met opdrachtgevers. In ongeveer de helft van de gevallen worden de aangedragen verbeterpunten ook opgepakt door opdrachtgevers. Er zijn in het algemeen dus zowel punten waar verbetering wenselijk is (betrokkenheid en actiegerichtheid van opdrachtgevers), als gebieden waar het goed op lijkt te gaan (openheid van opdrachtgevers voor suggesties van, en overleg met, opdrachtnemers). Het is aan de politiek en de branches en opdrachtgevers en opdrachtnemers zelf om te beslissen waar de minimale grens voor verantwoord opdrachtgeverschap getrokken moet worden.

Het beeld van verantwoord opdrachtgeverschap per sector en bedrijfsgrootte

Verantwoord opdrachtgeverschap lijkt voorop te lopen in de metaalsector, in vergelijking met andere sectoren. In deze sector is men ook positiever over de stand van zaken als het gaat om verantwoord opdrachtgeverschap. Ook valt op dat het in de bouwsector niet duidelijk beter gesteld is dan in de

andere sectoren, hoewel er in deze sector meer regelgeving is en de sector aan de wieg staat van het begrip 'verantwoord opdrachtgeverschap'. In de thuiszorgsector wijken de uitkomsten soms ook af van de andere sectoren, bijvoorbeeld op het gebied van toezicht van opdrachtgevers (minder), en mate van eigen inbreng en regelmogelijkheid in de ontwerpfase van opdrachten (meer). Ook lijken zowel opdrachtnemers in de thuiszorg, als opdrachtnemers die als zzp'ers werken, over het algemeen minder feedback te krijgen over veilig en gezond werken, en op dit gebied minder toezicht te ervaren vanuit opdrachtgevers. Er is een bescheiden verschil in de resultaten te zien op basis van bedrijfsgrootte. Grotere bedrijven geven vaker aan te overleggen met opdrachtgevers, en hebben logischerwijs ook meer inbreng als het gaat om het ontwerpen of uitvoeren van een opdracht dan kleine bedrijven of zzp'ers. Mogelijk zijn er maatregelen te bedenken om ook voor deze kleine bedrijven en zzp'ers inbreng in het proces van opdrachten (ontwerpen en uitvoering) te bereiken. Wat hoopgevend is, is dat opdrachtnemers zich vrijwel allemaal gelijkwaardig aan andere opdrachtnemers en aan eigen personeel gesteld voelen. Uit de resultaten lijkt een beeld te ontstaan waarin grote bedrijven meer inspraak hebben als het gaat om ontwerp, uitvoering en evaluatie van een opdracht, in vergelijking met kleinere bedrijven en zzp'ers. Maar grote bedrijven zijn niet per definitie positiever over de stand van verantwoord opdrachtgeverschap. In feite zijn juist zzp'ers op sommige punten positiever. Misschien kan dit verklaard worden uit het feit dat zij minder toezicht en controles ervaren dan grote bedrijven. Verder zijn er signalen die erop duiden dat zzp'ers en kleine bedrijven een slechtere onderhandelingspositie lijken te hebben als het gaat om gezond en veilig werken.

Voor de groep van opdrachtnemers die ontevreden is over het huidige niveau van opdrachtgeverschap (45% van de respondenten) blijkt dat hun ontevredenheid samenhangt met zowel de ervaringen met externe opdrachtgevers, als met het gebrek aan een cultuur op het gebied van gezond en veilig werken binnen het eigen bedrijf. Voor deze opdrachtnemers is het wellicht duidelijk geworden dat er niets verbeterd wordt door het eigen bedrijf of door opdrachtgevers, hetgeen zou verklaren waarom zij vaker aangeven dat de overheid actie moet ondernemen, en dat zij kiezen voor 'zwaardere maatregelen' om verantwoord opdrachtgeverschap te stimuleren, zoals verplichting in een contract, geld, boetes en sancties, beloningen, overheidstoezicht en wetgeving.

Mogelijkheden voor verbetering

Enkele aangrijpingspunten voor verbetering lijken op dit moment het bevorderen van meer aandacht voor gezond en veilig werken vanuit de opdrachtgever en het meer betrekken van opdrachtnemers bij de ontwerp- of aanloopfase van een opdracht. Om dit te bereiken kan worden ingezet op het vergroten van het bewustzijn en de eigen motivatie van opdrachtgevers. Verder kunnen opdrachtnemers meer in hun kracht worden gezet om de opdrachtgever naar een verantwoordelijke rol toe te bewegen. Dit kan bijvoorbeeld door het aanreiken van informatie en het stimuleren van de betrokkenheid van opdrachtgevers door beloningen of maatregelen. Hierbij kan speciale aandacht worden besteed aan het versterken van de onderhandelingspositie van kleine bedrijven en zzp'ers. Vanuit de interviews worden deze punten bevestigd. Daarnaast is er een belangrijke groep van 'achterlopers' waar weinig hoop is

op verbetering vanuit het eigen bedrijf of de opdrachtgever. Voor deze doelgroep zijn andere maatregelen wellicht meer gewenst, zoals beloningen of sancties, en verplichtingen in een contract.

Verder is het mogelijk om de cultuurverandering die plaatsvindt in de sectoren bouw, metaal en chemie, te ondersteunen. Een aandachtspunt hierbij is met name het stimuleren van concurrentievormen die naast prijs gebaseerd zijn op veiligheid, milieu en innovatie.

Als laatste is het belangrijk om verder onderzoek te doen in de thuiszorg. Respondenten in de thuiszorg scoorden soms afwijkend ten opzichte van respondenten uit andere sectoren. Omdat in de thuiszorg op een andere manier gewerkt wordt, en omdat eventuele veranderingen en onzekerheden in de sector waarschijnlijk samenhangen met de vrij recente overdracht van het opdrachtgeverschap naar de gemeenten, is het zaak meer zicht te krijgen op hoe gemeenten hun rol van opdrachtgever invullen en hoe hierin kwaliteit en verantwoordelijkheid gewaarborgd wordt. Dit kan mogelijk gekoppeld worden aan het onderzoek dat de Inspectie SZW gaat uitvoeren in de thuiszorg, waarbij gesprekken met de gemeenten worden aangegaan. Ook liggen er kansen voor het adresseren van deze uitkomsten binnen de Vereniging Nederlandse Gemeenten.

Hierbij moet aangetekend worden dat het merendeel van de respondenten aangaf dat de verantwoordelijkheid voor verantwoord opdrachtgeverschap ligt bij de opdrachtgevers en opdrachtnemers zelf. Het is daarom van belang om de resultaten van deze monitor onder de aandacht te brengen bij opdrachtgevers en koepelorganisaties en verenigingen van opdrachtgevers en opdrachtnemers in de diverse sectoren. Op deze wijze kan het gesprek worden aangegaan over mogelijke veranderingen in de sector en kan de rolverdeling tussen de diverse actoren scherper worden.

A Bijlage Inventarisatie uitbesteding per sector

Tabel 9 Inventarisatie mate van uitbesteding per sector

Sectoren	Totaal vestigingen sector (x1.000) ¹¹	Totaal werknemers sector (x1.000) ¹²	beschrijving keten	Belangrijkste Opdrachtgevers	Belangrijkste spelers in de sector	Uitbesteding productie/diensten ¹³	Uitbesteding aan zzp'ers ¹⁴	Vaak/altijd werken onder leiding & toezicht opdrachtgever ¹⁵	Vaak/altijd werken onder leiding & toezicht opdrachtgever ¹⁶	Stimuleringsactiviteiten
Totaal Nederland	364,3	7.006,2				34,0%	22,2%	5,2%	7,7%	
Bouwnijverheid: Grond-, water- en wegenbouw	2,0	65,8	lange keten van uitvoerder/hoofdaannemer en onderaannemers/zzp'ers)	Overheden	Aantal grote bouwbedrijven	68,1%	22,1% ¹⁷	12,3% (=bouwnijverheid totaal)	11,7% (=bouwnijverheid totaal)	In project Cap Gemini
Bouwnijverheid: Woning/Utiliteit (Inclusief gespecialiseerde werkzaamheden)	7,4 (25,1)	81,4 (241,1)	lange keten van uitvoerder/hoofdaannemer en onderaannemers/zzp'ers)	Woningbouwverenigingen, gemeente, projectontwikkelaars, investeringsmaatschappijen	Aantal grote bouwbedrijven	43,9	35,8% ¹⁸			In project Cap Gemini. Inspectie SZW heeft project gericht op opdrachtge-

¹¹ (Minimale) Populatieaantal vestigingen met werknemers, geschat op basis van de WEA 2014.

¹² (Minimale) Populatieaantal werknemers geschat op basis van de NEA 2014.

¹³ Bron: ECS 2013.

¹⁴ Bron: WEA 2014.

¹⁵ Bron: ZEA 2015, sub-steekproef ondernemers met personeel (tot 50 werknemers).

¹⁶ Bron: ZEA 2015, sub-steekproef nieuwe zzp'ers(eigen arbeid).

¹⁷ Grond-, water- en wegenbouw (geen grondverzet)

¹⁸ Algemene burgerlijke en utiliteitsbouw.

Sectoren	Totaal vestigingen sector (x1.000) ¹¹	Totaal werknemers sector (x1.000) ¹²	beschrijving keten	Belangrijkste Opdrachtgevers	Belangrijkste spelers in de sector	Uitbesteding productie/diensten ¹³	Uitbesteding aan zzp'ers ¹⁴	Vaak/altijd werken onder leiding & toezicht opdrachtgever ¹⁵	Vaak/altijd werken onder leiding & toezicht opdrachtgever ¹⁶	Stimuleringsactiviteiten
Totaal Nederland	364,3	7.006,2				34,0%	22,2%	5,2%	7,7%	
				(utiliteit)						vers
Metaalindustrie	4,7	97,2	onbekend	onbekend	onbekend		39,0% ¹⁹		29,7%	
Metalectro (Inclusief Vervaardiging van meubels en overige goederen; reparatie en installatie van machines en apparaten (CM: 31-33))	1,8	170,5 (324,2)	onbekend	onbekend	onbekend	67,4% (metaal en metalectro samen)	28,2% ²⁰	5,9% (Metaal en metalectro samen)	onbekend	
Post en koeriersdiensten (totaal vervoer en opslag)		67,1 (waarvan koeriers 12,3) (367,1 totaal vervoer en opslag)	Veel inhuur zelfstandige koeriers	Post NL/Detailhandel (bol.com etc.)	Aantal grote Pakketdiensten (DHL, UPS etc.)	41,0% (28,8% hele Vervoer- en opslagsector)	57,8%	onbekend (14,3% hele vervoer- en opslagsector)	onbekend (13,7% hele Vervoer- en opslagsector)	

¹⁹ Vervaardiging van metalen in primaire vorm en producten van metaal (geen machines en apparaten).

²⁰ Vervaardiging van computers en van elektronische en optische apparatuur.

Sectoren	Totaal vestigingen sector (x1.000) ²¹	Totaal werknemers sector (x1.000) ²²	beschrijving keten	Belangrijkste Opdrachtgevers	Belangrijkste spelers in de sector	Uitbesteding productie/diensten ²³	Uitbesteding aan zzp'ers ²⁴	Vaak/altijd werken onder leiding & toezicht opdrachtgever ²⁵	Vaak/altijd werken onder leiding & toezicht opdrachtgever ²⁶	Stimuleringsactiviteiten
Totaal Nederland	364,3	7.006,2				34,0%	22,2%	5,2%	7,7%	
Uitgeverijen	2,8	46,1	onbekend	onbekend	onbekend	38,8%	29,3% ²⁷	onbekend	16,8%	
Chemie ²⁸	0,7	49,8	onbekend	onbekend	onbekend	26,1%	29,0%	onbekend	onbekend	In project Cap Gemini
Handel in en reparatie van auto's, motorfietsen en aanhangers (Overige groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's en motorfietsen))	12,7 (29,7)	104,2 (421,9)	Keten van opdrachtgever (particulier naar aannemer en onderaannemer)	Fleet owners en particulieren	Veel kleine bedrijven	42,7% (Overige groothandel 39,1%)	0% (overige groothandel 5,5%)	8,2% (overige groothandel 16,2%)	0% (overige groothandel 12,6%)	

²¹ (Minimale) Populatieaantal vestigingen met werknemers, geschat op basis van de WEA 2014.

²² (Minimale) Populatieaantal werknemers geschat op basis van de NEA 2014.

²³ Bron: ECS 2013.

²⁴ Bron: WEA 2014.

²⁵ Bron: ZEA 2015, sub-steekproef ondernemers met personeel (tot 50 werknemers).

²⁶ Bron: ZEA 2015, sub-steekproef nieuwe zzp'ers(eigen arbeid).

²⁷ Uitgeverijen; productie, distributie, verzorgen en uitzenden van films en radio- en televisieprogramma's

²⁸ Vervaardiging van chemische producten (CE: 20)

Sectoren	Totaal vestigingen sector (x1.000) ²⁹	Totaal werknemers sector (x1.000) ³⁰	beschrijving keten	Belangrijkste Opdrachtgevers	Belangrijkste spelers in de sector	Uitbesteding productie/diensten ³¹	Uitbesteding aan zzp'ers ³²	Vaak/altijd werken onder leiding & toezicht opdrachtgever ³³	Vaak/altijd werken onder leiding & toezicht opdrachtgever ³⁴	Stimuleringsactiviteiten
Totaal Nederland	364,3	7.006,2				34,0%	22,2%	5,2%	7,7%	
Landbouw	30,7	84,2	Veel inhuur dagloners door landbouwbedrijven (via loonbedrijf)	Levensmiddelenindustrie	Veel kleine landbouwbedrijven	onbekend	51,1% ³⁵	3,1%	10,4%	
Cultuur, sport en recreatie	11,7	104,7	onbekend	onbekend	onbekend	2,7%	50,6%	16,5%	10,0%	
Thuiszorg	0,14	158,2	Veel inhuur zzp'ers	Gemeente	Thuiszorgorganisaties	onbekend	40,8%	5,5%	10,6%	
Schoonmaakbranche	2,1	102,9	Opdrachtgever - opdrachtnemer	Zeer grote verscheidenheid aan opdrachtgevers (hele BV Nederland)	Onbekend (grote hoeveelheid schoonmaakbedrijven)	onbekend	7,1%	onbekend	onbekend	

²⁹ (Minimale) Populatieaantal vestigingen met werknemers, geschat op basis van de WEA 2014.

³⁰ (Minimale) Populatieaantal werknemers geschat op basis van de NEA 2014.

³¹ Bron: ECS 2013.

³² Bron: WEA 2014.

³³ Bron: ZEA 2015, sub-steekproef ondernemers met personeel (tot 50 werknemers).

³⁴ Bron: ZEA 2015, sub-steekproef nieuwe zzp'ers(eigen arbeid).

³⁵ Inclusief dienstverlening voor de akker- en tuinbouw

Toelichting mate van uitbesteding per sector

Bouw

Binnen de bouwsector zijn de volgende takken te onderscheiden. Op dit moment worden nauwelijks kantoorpanden gebouwd, daarmee valt de tak utiliteitsbouw af als potentiële sector voor de monitor. In de tak Infra is al veel goed geregeld, zoals de 'Governance Code' die tussen RWS en de grote bouwers zoals VolkerWessels, BAM, TBI etc. is gesloten. De tak woningbouw loopt qua veiligheid en gezondheid traditioneel achteraan, en momenteel vindt juist daar weer veel activiteit plaats. Omdat deze sector in het stimuleringsplan is opgenomen, zal deze in de monitor worden meegenomen.

Metaal

In deze sector (van metaalproducenten tot aan installateurs) heerst een divers beeld van uitbesteding. Sinds enige tijd loopt in deze sector het zogenaamde '5xbeter' programma, ook is de branche (organisatie) actief bezig (Uneto VNI). In deze sector is het momenteel niet inzichtelijk of de goede praktijken ook doorsijpelen naar kleine bedrijven en zzp'ers. Hierdoor is deze sector relevant voor de monitor.

Koeriersdiensten

In deze branche zijn veel zzp'ers werkzaam. De branche krijgt op dit moment al veel aandacht vanuit de politiek en de media. Daarnaast is de sector relatief klein qua werknemers, wat het een minder geschikte keuze voor de monitor maakt.

Uitgeverijen

De mate van uitbesteding in deze sector is niet goed in te schatten op basis van de beschikbare databronnen. Omdat deze sector erg klein is in vergelijking met andere sectoren, is deze minder geschikt voor de monitor.

Chemie

In deze sector wordt minder uitbesteed dan in andere sectoren, zoals de bouw.

Ook wordt er in deze sector relatief vaak opdrachtnemers uit het buitenland ingeschakeld, wat verantwoord opdrachtgeverschap bemoeilijkt en zeer specifieke problematiek meebrengt. Echter, de veiligheidsrisico's zijn in deze sector groot en er lijkt ruimte voor verbetering te bestaan. Daarom is de chemie een interessante sector voor de monitor. Bovendien is deze sector in het stimuleringsplan opgenomen.

Handel in en reparatie van auto's, motorfietsen en aanhangers

In deze sector is vooral sprake van particuliere uitbesteding en particulier opdrachtgeverschap. Omdat dit buiten het kader van de monitor valt, komt deze sector niet in aanmerking voor de monitor.

Landbouw

De verwachting is dat deze sector hoog scoort op uitbesteding omdat zij personeel inhuren via loonbedrijven, het gaat hier dus niet om ketens maar meer om uitzendkrachten (dagloners). Daarom valt deze sector buiten de reikwijdte van de monitor.

Cultuur, recreatie en sport

In deze sector zijn veel zzp'ers aan het werk, er is lijkt weinig uitbesteding plaats te vinden. Daarom zal deze sector niet worden meegenomen in de monitor.

Thuiszorg

In deze sector lijkt een ketenaanpak gebruikelijk te zijn. Er zijn bijvoorbeeld veel zzp'ers werkzaam voor thuiszorgorganisaties. Ook spelen er in deze sector actuele problemen rondom uitbesteding als gevolg van de invoering van de WMO, waarbij de zorg is overgeheveld van het rijk naar de gemeentes. Vanwege de grootte van deze sector in Nederland en de actuele problematiek is deze sector van belang voor de monitor.

Schoonmaaksector

In deze sector vindt relatief weinig uitbesteding plaats, zowel aan bedrijven als aan zzp'ers. Daarom is deze sector minder geschikt om op te nemen in de monitor.

B Bijlage Web enquête

Welkom bij de Monitor 'Verantwoord opdrachtgeverschap'. Hartelijk dank dat u wilt deelnemen aan deze monitor van TNO en Panteia, uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Deze monitor bevat circa 50 vragen. Bij elke vraag staat aangegeven of er één antwoord mogelijk is, of dat er meerdere antwoorden mogelijk zijn.

In de vragenlijst wordt gevraagd naar de ervaringen van uw bedrijf. De antwoorden op de vragen zijn in meervoud geformuleerd, bijvoorbeeld: 'we denken zelf na over risico's op het gebied van veilig en gezond werken'. Als u zelfstandige zonder personeel (ZZP-er) bent, kunt u hier enkelvoud lezen, bijvoorbeeld: 'ik denk zelf na over risico's op het gebied van veilig en gezond werken', of: 'wat zijn de belangrijkste arbeidsrisico's voor u?' in plaats van 'in uw bedrijf?'.

Module 'Algemene vragen'.

Vraagnr	Vraag	Mogelijke antwoorden
1.	Wat is uw leeftijd?	16-75 jaar
2.	Wat is uw geslacht?	Man/vrouw
3.	Wat is de hoogste opleiding die u hebt afgesloten met een diploma?	• Geen • Lagere school, basisonderwijs • Lager beroepsonderwijs, <i>bijvoorbeeld LTS, LEAO</i> • Algemeen middelbaar beroepsonderwijs, <i>bijvoorbeeld MAVO, ULO, MULO</i> • Middelbaar beroepsonderwijs, <i>bijvoorbeeld MTS, MEAO, MHNO</i> • Algemeen voortgezet onderwijs, <i>bijvoorbeeld HAVO, VWO, HBS, MMS</i> • Hoger beroepsonderwijs, <i>bijvoorbeeld HTS, HEAO, politie academie</i> • Universitair onderwijs
4.	In welke sector neemt uw bedrijf opdrachten aan? (indien in meerdere sectoren werkzaam, meerdere aanvinken)	• Reparatie van producten van metaal, machines en apparatuur • Installatie van industriële machines en apparatuur • Reiniging • Vervaardiging van metalen constructiewerken en delen daarvan • Verhuur en lease van machines en installaties voor de bouw • Sanering en overig afvalbeheer • Thuiszorg • Bouw • Overig, namelijk
5.	In welke sectoren zijn uw opdrachtgevers actief? (meerdere antwoorden mogelijk)	• Chemie • Metaal • Bouw • Thuiszorg • Overheid • Anders, namelijk

6.	Hoe zou u de 'structuur' van uw bedrijf kort omschrijven?	• Zelfstandige zonder personeel (ZZP-er) • Zelfstandige vestiging (zonder bijkomende vestigingen) • Hoofdkantoor van een Nederlands bedrijf met meerdere vestigingen • Hoofdkantoor van een buitenlands bedrijf met meerdere vestigingen • Vestiging van een Nederlands bedrijf • Vestiging van een buitenlands bedrijf • Anders, namelijk
7.	Welke beschrijving past het beste bij uw huidige functie?	• Uitvoerend medewerker zonder leidinggevende functie • Uitvoerend medewerker met leidinggevende functie • Uitsluitend leidinggevende functie (bijv. manager) • Bestuurlijke functie (bijv. directeur) • Overig
8.	Hoeveel mensen werken er in uw bedrijf?	• 1 werknemer • 2-9 werknemers • 10-99 werknemers • 100 of meer werknemers
9.	Wat zijn de belangrijkste arbeidsrisico's in uw bedrijf?	• Werkdruk • Emotioneel zwaar werk • Agressie en geweld • Lichamelijke belasting (tillen, duwen en/of trekken) • Beeldschermwerk • Langdurig in dezelfde (ongemakkelijke) houding werken • Lawaai • Knel-/plet-/snijgevaar • Valgevaar • Aanrijdgevaar • Gevaarlijke (chemische of biologische) stoffen • Straling • Onregelmatige werktijden (bijv. nachtarbeid, ploegdienst) • Repeterend werk • Andere arbeidsrisico's • Geen arbeidsrisico's • Weet ik niet
Module 'Bekendheid met verantwoord opdrachtgeverschap'. Deze module bevat vragen over in hoeverre u bekend bent met de term 'verantwoord opdrachtgeverschap' en welke ideeën u heeft bij deze term.		
10.	Was u vóór deze monitor al bekend met het begrip 'verantwoord opdrachtgeverschap'?	Ja/nee
11.	Wat zijn voor u de drie belangrijkste kenmerken van een verantwoorde opdrachtgever?	• <u>Aandacht hebben</u> voor tijdsdruk en planning • <u>Maatregelen nemen</u> voor veilig en gezond werken • Veilige materialen en machines <u>beschikbaar stellen</u> • Structureel overleg met mijn bedrijf <u>plannen</u>, waarin gezond en veilig werken besproken wordt • Mijn bedrijf om advies <u>vragen</u> bij belangrijke keuzes rondom veiligheid en gezondheid in een werkproject • Mijn bedrijf feedback <u>geven</u> over veilig en gezond werken • Vooraf veiligheidsmaatregelen definiëren

12.	Als u terugdenkt aan zakelijke opdrachtgevers met wie uw bedrijf in het verleden heeft gewerkt, aan welke van deze kenmerken voldeden zij dan meestal <u>wel</u> ?	Zie antwoorden vraag 10
13.	Is uw bedrijf meestal de hoofd-opdrachtaannemer bij een opdracht, of is uw bedrijf meestal de onderaannemer?	• meestal hoofd-opdrachtaannemer • meestal onderaannemer • even vaak hoofd-opdrachtaannemer als onderaannemer • anders, namelijk
14.	Met hoeveel <u>verschillende</u> opdrachtgevers werkt uw bedrijf gemiddeld in een tijdsperiode van 1 kalenderjaar? Het mag om een schatting gaan.	• 1 • 2-5 • 6-10 • meer dan 10
15.	Werkt uw bedrijf herhaaldelijk samen met dezelfde opdrachtgevers, of werkt u steeds met nieuwe opdrachtgevers?	• Mijn bedrijf werkt vooral met dezelfde opdrachtgevers • Mijn bedrijf werkt vooral steeds met nieuwe opdrachtgevers • Mijn bedrijf werkt ongeveer evenveel met nieuwe opdrachtgevers als met opdrachtgevers waar we eerder mee gewerkt hebben
16.	Hoe belangrijk is het voor uw bedrijf dat een opdrachtgever aandacht heeft voor gezond en veilig werken?	• Heel belangrijk • Een beetje belangrijk • Neutraal • Niet zo belangrijk • Helemaal niet belangrijk
17.	Heeft uw bedrijf in het verleden weleens overwogen of besloten niet meer te samenwerken met een bepaalde opdrachtgever?	• Ja • Nee • Mijn bedrijf heeft het weleens overwogen, maar niet de knoop doorgehakt • Weet ik niet
18.	Wat zijn voor uw bedrijf redenen geweest om te overwegen of besluiten niet meer met een bepaalde opdrachtgever te samenwerken? De opdrachtgever...	• Was niet betrokken bij de uitvoering • Was moeilijk in de samenwerking • Was niet open over de contractvoorwaarden, budget en/of planning • Was niet realistisch in zijn verwachtingen over planning, kosten of uitvoering • Had te weinig aandacht voor gezond en veilig werken • Anders, namelijk.....
Module 'Ervaringen tijdens de ontwerpfase van een opdracht'. Deze module gaat over of de opdrachtgever u betreft bij het ontwerpen van een opdracht, en in hoeverre de opdrachtgever aandacht heeft voor gezond en veilig werken in deze fase.		
19.	Welke mate van invloed kan uw bedrijf uitoefenen in de ontwerpfase van de opdracht, als het gaat om onderwerpen als planning, budget, en gezond en veilig werken?	• geen invloed • gering: mijn bedrijf mag alleen akkoord geven of weigeren • redelijk: mijn bedrijf mag meedenken en ideeën opperen. • volledig: mijn bedrijf ontwerp de opdracht samen met de opdrachtgever
20.	In het ontwerp van de opdracht wordt in uw ervaring doorgaans <u>over gezond en veilig werken</u> vastgelegd:	• Niets • Verantwoordelijkheid van opdrachtgever en opdrachtnemer(s) • Competenties van opdrachtnemer(s) en eventueel scholing of cursus

		• Inhuur onafhankelijke experts en/of instellen coördinatoren gezond en veilig werken • Inroosteren inspecties en evaluaties • (Afstemming over) risicoanalyse • Budget voor veilig en gezond werken • Aankoop/inhuur/gebruik van geschikte materialen en machines • Consequenties wijzigingen in planning • Afspraken veilig en gezond werken bij samenwerking met mede-opdrachtnemers • Anders
21.	Vraagt een opdrachtgever naar de ervaringen en competenties van uw bedrijf op het gebied van gezond en veilig werken?	• Nee • Ja, hij vraagt naar mijn prestaties in het verleden • Ja, hij neemt mijn prestaties in het verleden mee in de selectie voor de opdracht • Ja, hij inventariseert of mijn bedrijf aanvullende kennis/vaardigheden nodig heeft om de opdracht gezond en veilig uit te kunnen voeren, en biedt dan ook scholing of cursussen aan
22.	Denkt u dat als er meer aandacht is voor gezond en veilig werken in de ontwerpfase van een opdracht, dit arbeidsongevallen en uitval in uw bedrijf kan voorkomen?	Ja/nee
Module 'Ervaringen tijdens de uitvoeringsfase van een opdracht'. Deze module gaat over of de opdrachtgever betrokken is bij de uitvoering van een opdracht, en in hoeverre de opdrachtgever aandacht heeft voor gezond en veilig werken in deze fase.		
23.	Hoe vaak vindt er tijdens de uitvoering van de opdracht overleg plaats tussen uw bedrijf en de opdrachtgever?	• Vrijwel nooit • Maandelijks • Wekelijks • Dagelijks
24.	In hoeverre is de opdrachtgever betrokken bij de uitvoering?	• Niet • Gering. Bijvoorbeeld: de opdrachtgever neemt af en toe contact op via e-mail of telefoon • Vrij betrokken. Bijvoorbeeld: de opdrachtgever komt regelmatig langs • Volledig betrokken. Bijvoorbeeld: de opdrachtgever organiseert bijeenkomsten voor opdrachtnemers, en veilig en gezond werken is een vast agendapunt tijdens overleggen
25.	De opdrachtgever onderneemt de volgende acties als het gaat om gezond en veilig werken:	• Opstellen van duidelijke regels over gewenst gedrag • Organiseren van acties of activiteiten om gewenst gedrag te stimuleren • Vraagt mijn bedrijf om met verbeterpunten te komen • Stimuleren van onderlinge gesprekken over veilig en gezond werken tussen opdrachtnemers • Opdrachtgever ziet zelf actief toe op de uitvoering van het werk • Opdrachtgever spreekt zelf werkenden op de werkvloer aan op onveilig of ongezond gedrag • Veilig en gezond werken is een vast punt op de agenda • Niet van toepassing
26.	De opdrachtgever beloont of bestraft mijn bedrijf als het gaat om gezond en veilig werken:	• Ja, zowel beloning als bestraffing • Alleen beloning • Alleen bestraffing

		• Geen beloning of bestraffing
27.	Als een opdracht niet volgens plan verloopt, wat is dan de strategie van de opdrachtgever:	• Niets doen • Druk op mijn bedrijf opvoeren • Afwachten tot mijn bedrijf iets voorstel • Vroegtijdig signaleren en overleggen met mijn bedrijf over oplossingen • Vragen wat mijn bedrijf zou doen • Anders
28.	Als het gaat om veilig en gezond werken, behandelt de opdrachtgever uw bedrijf dan gelijkwaardig aan eigen personeel?	Ja/nee
29.	Als het gaat om veilig en gezond werken, behandelt de opdrachtgever uw bedrijf dan gelijkwaardig aan andere opdrachtnemers?	Ja/nee
Wij leggen u nu een aantal stellingen en vragen voor over gezond en veilig werken tijdens de uitvoering van een opdracht. Hierbij gaat het ook om het gedrag van uzelf eventueel uw collega's. Gelieve één antwoord te kiezen dat het beste aansluit bij uw ervaringen. Natuurlijk kunnen uw ervaringen met verschillende opdrachtgevers uiteen lopen, wij vragen u daarom om een algemene indruk van uw ervaring met opdrachtgevers.		
30.	In mijn bedrijf krijgen we geregeld informatie over hoe we veilig en gezond kunnen werken	• Helemaal eens • Eens • Eens noch oneens • Oneens • Helemaal oneens
31.	Mijn bedrijf houdt zich aan de regels over veilig en gezond werken	• Helemaal eens • Eens • Eens noch oneens • Oneens • Helemaal oneens
32.	Mijn bedrijf doet er alles aan om veilig en gezond te werken	• Helemaal eens • Eens • Eens noch oneens • Oneens • Helemaal oneens
33.	In mijn bedrijf spreken we collega's of andere opdrachtnemers op de werkvloer erop aan als ze onveilig of ongezond werken	• Helemaal eens • Eens • Eens noch oneens • Oneens • Helemaal oneens
34.	In mijn bedrijf krijgen we het te horen als er onveilig of ongezond gewerkt wordt, ofwel van collega's, van de opdrachtgever of van andere opdrachtnemers	• Helemaal eens • Eens • Eens noch oneens • Oneens • Helemaal oneens
35.	Als het om het gedrag van mijn bedrijf op het gebied van gezond en veilig werken gaat, dan:	• Denken we zelf na over risico's op het gebied van veilig en gezond werken • Melden we risico's als we die zien

		• Zorgen we er zelf voor dat risico's weggenomen worden en we veilig en gezond kunnen werken • Communiceren we over veilig en gezond werken met andere opdrachtnemers en/of collega's
36.	Mijn bedrijf treft maatregelen voor gezond en veilig werken	• Helemaal eens • Eens • Eens noch oneens • Oneens • Helemaal oneens
Module 'Bouw'. De bouwsector in Nederland is uniek omdat zij, op grond van de Arboret, wet- en regelgeving heeft op het gebied van opdrachtgeverschap. U krijgt nu een paar specifieke vragen over uw ervaringen met veilig en gezond werken in de bouw, waaronder het gebruik en naleven van "V&G" plannen (Veiligheids- en gezondheidsplan). Indien u hier niet bekend mee bent of het antwoord op een vraag niet weet, kunt u 'NVT' (Niet van toepassing) aanvinken.		
37.	Hoe vaak heeft uw bedrijf in het verleden gewerkt met opdrachtgevers die een V&G (veilig en gezond werken) plan hadden opgesteld?	• Altijd • Meestal • Soms • Zelden • Nooit • NVT
38.	Wordt het V&G plan speciaal opgesteld voor de opdracht?	• Altijd • Meestal • Soms • Zelden • Nooit • NVT
39.	Worden rapporten van bodemonderzoeken en/of asbestinventarisaties aan uw bedrijf overgedragen bij aanvang van de opdracht?	• Altijd • Meestal • Soms • Zelden • Nooit • NVT
40.	Wordt het V&G plan aan uw bedrijf overgedragen bij aanvang van de opdracht?	• Altijd • Meestal • Soms • Zelden • Nooit • NVT
41.	Wordt uw bedrijf bij de overdracht van het V&G plan nader geïnformeerd over uw verantwoordelijkheden voor gezond en veilig werken?	• Altijd • Meestal • Soms • Zelden • Nooit • NVT
42.	Zijn de verantwoordelijkheden of taken van uw bedrijf vastgelegd in het V&G plan?	• Altijd • Meestal • Soms • Zelden

		• Nooit • NVT
43.	Hoe vaak heeft uw bedrijf in het verleden gewerkt aan een opdracht, waarbij een coördinator V&G werd aangesteld door de opdrachtgever?	• Altijd • Meestal • Soms • Zelden • Nooit • NVT
Module 'Ervaringen tijdens de afrondingsfase van een opdracht'. Deze module gaat over of de opdrachtgever aandacht heeft voor de evaluatie van een opdracht, en in hoeverre de opdrachtgever aandacht heeft voor gezond en veilig werken in deze fase.		
44.	Hoe vaak wordt er door een opdrachtgever met uw bedrijf geëvalueerd of er gezond en veilig gewerkt wordt?	• Altijd • Meestal • Soms • Zelden • Nooit
45.	Wanneer een opdracht geëvalueerd wordt, vraagt de opdrachtgever dan feedback aan uw bedrijf over gezond en veilig werken?	• Altijd • Meestal • Soms • Zelden • Nooit
46.	Kan uw bedrijf problemen betreffende gezond en veilig werken aangeven tijdens de evaluatie met de opdrachtgever?	• Altijd • Meestal • Soms • Zelden • Nooit
47.	Wordt er tijdens de evaluatie ook actief overlegd over hoe het werk in de toekomst gezonder en veiliger gedaan kan worden?	• Altijd • Meestal • Soms • Zelden • Nooit
48.	Worden de door uw bedrijf aangedragen verbeterpunten voor gezond en veilig werken doorgevoerd in vervolgoopdrachten?	• Altijd • Meestal • Soms • Zelden • Nooit
49.	Hoe tevreden bent u als bedrijf over de evaluaties die u met opdrachtgevers hebt gehouden?	• Erg tevreden • Tevreden • Neutraal • Ontevreden • Erg ontevreden

Module 'Afsluitende vragen'. U bent bijna aan het einde van de vragenlijst. Graag stellen wij u nog een paar belangrijke afsluitende vragen over het thema 'Verantwoord opdrachtgeverschap in Nederland'.

50.	Wat kan er volgens u voor zorgen dat een opdrachtgever zich inzet voor gezond en veilig werken?	• Verplichting in een contract • Sociale druk van collega's • Eigen motivatie van de opdrachtgever • Vraag vanuit de opdrachtnemer • Tijd • Geld • Boetes of sancties • Beloningen • Wetgeving • Toezicht vanuit de overheid • Marktwerking • Anders
51.	Welke drie factoren zijn denkt u het belangrijkste om verantwoord opdrachtgeverschap op het gebied van gezond en veilig werken te stimuleren?	Zie antwoorden vraag 50.
52.	Wie zijn volgens u dé aangewezen partijen om verantwoord opdrachtgeverschap op het gebied van gezond en veilig werken te stimuleren?	• Opdrachtgevers zelf • Opdrachtnemers • Brancheorganisaties/ werkgeversorganisatie • Vakbonden • Overheid • Inspectie SZW (voorheen Arbeidsinspectie)
53.	Welke verandering zou u graag zien in uw samenwerking met opdrachtgevers?	• Geen • Dat mijn bedrijf meer betrokken wordt bij de ontwerpfase van de opdracht • Meer betrokkenheid van de opdrachtgever tijdens de uitvoering • Meer aandacht voor gezond en veilig werken • Meer maatregelen om gezond en veilig werken te garanderen • Anders, namelijk...
54.	Wat is uw oordeel over de stand van zaken rondom verantwoord opdrachtgeverschap op het gebied van gezond en veilig werken in uw sector?	• Het is goed geregeld • Het is nog niet goed geregeld, maar er is wel een begin gemaakt • Het is nog helemaal niet (goed) geregeld
55.	Waarom is verantwoord opdrachtgeverschap op het gebied van gezond en veilig werken volgens u nog niet goed geregeld?	• Opdrachtgevers doen te weinig • Opdrachtgevers hebben niet genoeg kennis • Opdrachtgevers hebben er geen belang bij om gezond en veilig werken te stimuleren • Opdrachtnemers vinden geld belangrijker dan gezondheid • Gezond en veilig werken stimuleren is gewoon te duur • Anders, namelijk...

Dit was de laatste vraag van de monitor. Hartelijk dank voor het invullen. Als u nog opmerkingen heeft over de vragenlijst, kunt u deze hieronder invullen. Klik dan op verzenden. Wij zullen u via e-mail op de hoogte houden van de bevindingen van de monitor.

C Bijlage Interview leidraad

Aanvang: korte introductie personen aan tafel, bedanken voor tijd en bereidheid interview, context van het interview schetsen:

Dit interview is onderdeel van de Monitor 'Verantwoord opdrachtgeverschap'. Deze monitor wordt uitgevoerd door TNO, in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Het doel van deze monitor is om de ervaringen in uw sector rondom verantwoord opdrachtgeverschap in Nederland in kaart te brengen. Met verantwoord opdrachtgeverschap wordt, in het algemeen, bedoeld dat opdrachtgevers een belangrijke rol spelen bij het gezond en veilig uitvoeren van een opdracht die zij uitbesteden aan een opdrachtnemer. Afhankelijk van de branche, de specifieke werkopdracht en de relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, kan 'verantwoord opdrachtgeverschap' vele vormen aannemen. Wij zijn dan ook met name geïnteresseerd in uw beleving en ervaringen als opdrachtgever met 'verantwoord opdrachtgeverschap'.

De resultaten van de monitor worden uitgewerkt in een rapportage voor het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Ook wordt onderzocht of er aanbevelingen gedaan kunnen worden, die uw rol als opdrachtgever kunnen versterken. Uiteraard worden al uw gegevens vertrouwelijk en anoniem behandeld. In de rapportage naar het Ministerie zullen alleen algemene uitspraken worden gedaan, die niet naar u herleidbaar zijn.

Dit interview bevat een aantal vragen, gerelateerd aan uw eigen beeld van verantwoord opdrachtgeverschap in de sector, en uw verwachtingen voor de toekomst. Mijn collega zal uw antwoorden noteren en zo nodig bij het gesprek aanhaken. U kunt achteraf uiteraard een vertrouwelijke kopie van uw antwoorden krijgen. Dat waren de belangrijkste zaken. Heeft u voorafgaand aan het interview nog vragen?

Algemene vragen

1. Is verantwoord opdrachtgeverschap voor u een bekende term?
2. Waar denkt u aan bij deze term, welke associaties komen op?
3. verantwoord opdrachtgeverschap een begrip dat leeft in uw sector/bij uw leden?
4. Vindt u dat uw sector goed bezig is op het gebied van verantwoord opdrachtgeverschap? (*bijv. leeft het onderwerp, worden er maatregelen genomen enz*).

5. (indien van toepassing) Sinds wanneer is verantwoord opdrachtgeverschap een begrip geworden in uw sector?
6. Welke dingen zijn er in uw sector in het verleden gedaan om verantwoord opdrachtgeverschap uit te dragen, of om het werk veilig en gezond uit te laten voeren? (*bijv. maatregelen*)
7. Heeft het begrip verantwoord opdrachtgeverschap voor u en uw leden een ontwikkeling doorgemaakt, heeft u er nu bijvoorbeeld andere gedachten bij dan vroeger?
8. (*indien nodig*) Weet u of er binnen de sector bijvoorbeeld andere keuzes gemaakt in het ontwerp, of is het selectieproces voor opdrachtnemers anders ingericht?

Vragen over of en hoe de sector verantwoord opdrachtgeverschap vandaag de dag vormgeeft en kansen voor de toekomst:

9. Op welke manier worden opdrachtnemers of consultants bij de ontwerpfase van de opdracht betrokken?
10. Wordt er met opdrachtnemers overlegd over bijvoorbeeld tijdsplanning, werkdruk en inkoop materialen?
11. Op welke kenmerken worden huidige en nieuwe opdrachtnemers geselecteerd?
12. (*indien nodig*) Wordt er bijvoorbeeld een *Multi criteria-analyse (MCA)* gedaan?
13. Hoe zwaar weegt veilig en gezond werken mee in de selectie van opdrachtnemers in uw sector?
14. Welke kenmerken van een opdrachtnemer worden binnen de sector belangrijk gevonden als het gaat om gezond en veilig werken, waar let u/letten uw leden op?
15. Hoe actief zijn de opdrachtgevers zelf tijdens de uitvoering van een opdracht? (*bijv. maatregelen nemen, monitoren, contactafspraken maken, uitvoeringsplaats bezoeken, bijeenkomsten organiseren*)
16. Kunt u een indruk geven van hoe omgegaan wordt met de afronding en evaluatie van een opdracht?
17. Is de opdrachtnemer betrokken bij de evaluatie?
18. Wordt er in de evaluatie ook gekeken naar gezond en veilig werken, en hoe dan?
19. Is er tijdens de evaluatie ook een uitwisseling van verbeterpunten tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers?
20. Welke verschillen zijn er binnen de sector te vinden?
21. Welke kansen ziet u om verantwoord opdrachtgeverschap in de sector te stimuleren? En is dit wel nodig? (*en zo ja, hoe?*)

Opmerkingen/suggesties:

22. Zijn er bepaalde personen die wij moeten spreken, documenten die wij moeten inzien?
23. Zijn er zaken die u nog niet benoemd heeft, maar die wel genoemd moeten worden?

We zijn aan het einde gekomen van dit interview. Tot en met december wordt deze monitor uitgevoerd. Wij verwachten in het eerste kwartaal van 2017 de volledige rapportage op te leveren. Deze sturen wij uiteraard naar u toe. Indien u wenst kunt u ook een korte uitwerking van dit interview van ons ontvangen. Nogmaals hartelijk dank en afsluiting.

D Bijlage Data webenquête onder opdrachtnemers

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
		Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers
Was u vóór deze monitor al bekend met het begrip 'verantwoord opdrachtgeverschap'? [% ja]	45,0%	50,4%	43,5%	36,3%	46,7%	45,0%	42,1%▼	43,4%	57,8%▲	53,0%Δ	65,0%▲◇	45,0%	50,2%Δ◇	42,1%▼	45,0%
·N gewogen	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
·N ongewogen	2.144	158	346	247	1148	1.899	712	326	259	569	278	2.144	1432	712	2.144
Waar moet een verantwoorde opdrachtgever aan voldoen? [meerkeuzevraag]															
Aandacht hebben voor tijdsdruk en planning	71,8%	50,1%▼◇	73,4%	71,6%	72,0%	72,0%	71,5%	66,9%▼	76,2%	74,9%	88,2%▲◇	71,8%	72,2%	71,5%	71,8%
Maatregelen nemen voor veilig en gezond werken	83,8%	91,6%	86,4%	76,8%	83,1%	84,7%	82,6%▼◇	85,2%	86,7%	85,8%	89,3%	83,8%	85,9%Δ◇	82,6%▼	83,8%
Veilige materialen en machines beschikbaar stellen	55,6%	70,5%▲	56,3%	25,3%▼◇	56,1%	55,6%	50,4%▼	63,6%Δ	73,2%▲◇	61,5%	53,9%	55,6%	64,6%▲◇	50,4%▼	55,6%
Structureel overleg met mijn bedrijf plannen	35,3%	29,3%	33,3%▼	24,4%	39,5%Δ◇	35,9%	29,3%▼	33,7%	52,3%▲	56,3%▲	69,6%▲◇	35,3%	45,6%▲◇	29,3%▼	35,3%
Mijn bedrijf om advies vragen bij belangrijke keuzes rondom veiligheid en gezondheid	30,8%	32,7%	27,6%▼	21,4%	35,5%Δ◇	31,3%	27,9%▼	27,4%	31,8%	48,3%▲	62,5%▲◇	30,8%	35,8%Δ◇	27,9%▼	30,8%
Mijn bedrijf feedback geven over veilig en gezond werken	26,3%	40,6%▲◇	21,0%▼	27,3%	33,2%▲	27,6%	23,1%▼	24,1%	35,3%▲	38,3%▲	56,0%▲◇	26,3%	32,0%▲◇	23,1%▼	26,3%
Vooraf veiligheidsmaatregelen definiëren	43,6%	51,1%	33,5%▼	19,7%▼◇	54,3%▲	43,5%	38,8%▼◇	50,7%Δ	54,2%▲	51,2%Δ	58,3%	43,6%	52,0%▲◇	38,8%▼	43,6%
Aan welke kenmerken voldeden opdrachtgevers in het verleden?															
Aandacht hebben voor tijdsdruk en planning	29,0%	30,1%	31,7%Δ	38,0%	25,5%▼◇	28,9%	29,7%	29,0%	27,5%	26,8%	21,6%	29,0%	27,7%	29,7%	29,0%
Maatregelen nemen voor veilig en gezond werken	61,6%	71,1%	63,0%	44,6%▼◇	61,4%	61,9%	58,7%▼	68,8%Δ◇	68,0%	65,6%	47,8%	61,6%	66,6%Δ◇	58,7%▼	61,6%
Veilige materialen en machines beschikbaar stellen	33,6%	51,4%▲	33,0%	12,3%▼◇	33,1%	32,9%	31,6%▼	38,2%Δ	40,9%Δ◇	35,8%	21,3%	33,6%	37,2%Δ◇	31,6%▼	33,6%
Structureel overleg met mijn bedrijf plannen	14,1%	7,2%	14,9%	8,1%	14,8%	14,4%	10,1%▼	13,8%	25,5%▲	28,8%▲	31,3%▲◇	14,1%	21,2%▲◇	10,1%▼	14,1%
Mijn bedrijf om advies vragen bij belangrijke keuzes rondom veiligheid en gezondheid	12,7%	14,5%	10,5%▼	9,0%	14,2%Δ◇	12,3%	11,6%▼	13,3%	12,3%	17,2%Δ◇	20,5%	12,7%	14,5%Δ◇	11,6%▼	12,7%

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
		Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers
Mijn bedrijf feedback geven over veilig en gezond werken	9,4%	30,3% ▲◇	7,3%▽	7,2%	10,9%	9,7%	8,1%▽	8,8%	13,0%	13,7%△	21,2% ▲◇	9,4%	11,7% ▲◇	8,1%▽	9,4%
Vooraf veiligheidsmaatregelen definiëren	23,7%	31,6%	17,0%▼	8,7% ▼◇	31,0%▲	23,8%	20,5%▼	25,1%	33,7% ▲◇	32,7%▲	28,8%	23,7%	29,1% ▲◇	20,5%▼	23,7%
Geen van deze kenmerken	17,2%	13,3%	17,0%	28,0% ▲◇	17,7%	17,5%	18,2%	14,8%	15,7%	14,5%	25,7%	17,2%	15,5%	18,2%	17,2%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
Is uw bedrijf meestal de hoofd-opdrachtaannemer bij een opdracht, of is uw bedrijf meestal de onderaannemer?															
Meestal hoofd-opdrachtaannemer	25,8%	21,2%	13,2%▼	53,1% ▲◇	32,3%▲	23,8%	21,1%▼	25,6%	37,1%▲	39,6%▲	65,2% ▲◇	25,8%	33,9% ▲◇	21,1%▼	25,8%
·Meestal onderaannemer	51,4%	61,3%	67,0%▲	26,3%▼	39,2%▼	52,3%	56,1%▲	47,8%	42,7%▽	40,1%▼	20,4%▼	51,4%	43,2%▼	56,1%▲	51,4%
Even vaak hoofd-opdrachtaannemer als onderaannemer	19,5%	16,3%	16,5%▽	11,7%	24,9%▲	20,3%	18,6%	23,5%△	19,8%	19,3%	13,2%	19,5%	21,0%	18,6%	19,5%
Anders	3,3%	1,3%	3,3%	8,9%▲	3,6%	3,6%	4,2%△	3,2%	0,4%▽	1,1%	1,2%	3,3%	1,9%▽	4,2%△	3,3%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
Met hoeveel verschillende opdrachtgevers werkt uw bedrijf in een tijdspanne van 1 kalenderjaar?															
1	2,1%	4,2%	2,3%	6,5% ▲	1,3%▽	2,0%	2,6%△	1,6%	1,4%	0,4%	1,1%	2,1%	1,2%▽	2,6%△	2,1%
2 tot 5	30,6%	40,2%	36,9%▲	61,1% ▲◇	20,4%▼	29,9%	38,7%▲	25,3%▽	13,7%▼	5,0%▼	7,8%▼	30,6%	16,5%▼	38,7%▲	30,6%
6 tot 10	20,4%	23,1%	23,8%△	16,6%	17,6%▽	20,6%	22,4%△	18,4%	15,8%	16,4%	10,3%	20,4%	16,9%▽	22,4%△	20,4%
Meer dan 10	46,9%	32,5%▼	37,0%▼	15,9%▼	60,8%▲	47,5%	36,3%▼	54,7%△	69,1%▲	78,2% ▲◇	80,8%▲	46,9%	65,4% ▲◇	36,3%▼	46,9%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
Werkt uw bedrijf herhaaldelijk samen met dezelfde opdrachtgevers, of werkt u steeds met nieuwe opdrachtgevers?															
Mijn bedrijf werkt vooral met dezelfde opdrachtgevers	41,1%	60,3% ▲◇	42,1%	42,4%	38,7%	41,0%	38,2%▽	35,0%▽	55,1%▲	56,4% ▲◇	52,5%	41,1%	46,0% ▲◇	38,2%▽	41,1%
Mijn bedrijf werkt vooral steeds met nieuwe opdrachtgevers	9,4%	1,5%	9,3%	17,4%▲	7,1%	8,3%	10,4%	8,9%	11,3%	4,3%▽	4,4%	9,4%	7,9%	10,4%	9,4%

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
	Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers	Totaal
Mijn bedrijf werkt ongeveer evenveel met nieuwe opdrachtgevers als met bekende opdrachtgevers	49,5%	38,2%	48,7%	40,2%	54,2%Δ	50,8%	51,5%Δ	56,1%Δ	33,6%▼	39,3%▼	43,1%	49,5%	46,1%▽	51,5%Δ	49,5%
·Gewogen N	2.100	50	863	56	892	1.861	1.324	361	165	207	42	2.100	775	1.324	2.100
Hoe belangrijk is het voor uw bedrijf dat een opdrachtgever aandacht heeft voor gezond en veilig werken?															
Heel belangrijk	66,9%	80,1%▲	63,9%▽	72,3%	70,0%Δ	67,5%	63,6%▽	71,2%	65,4%	76,8%▲	88,1%▲◇	66,9%	72,5%Δ◇	63,6%▽	66,9%
Een beetje belangrijk	17,3%	6,0%▼◇	20,1%Δ	15,5%	15,6%	17,4%	17,8%	14,2%	24,4%▲	15,6%	7,8%	17,3%	16,3%	17,8%	17,3%
Neutraal	14,2%	12,5%	13,9%	9,3%	13,9%	13,7%	16,4%Δ	13,9%	9,6%	6,6%▼	3,4%▼	14,2%	10,4%▽	16,4%Δ	14,2%
Niet zo belangrijk	0,9%	1,2%	0,8%	2,7%▲	0,3%	0,6%	1,1%	0,7%	0,6%	0,8%	0,3%	0,9%	0,7%	1,1%	0,9%
Helemaal niet belangrijk	0,7%	0,2%	1,4%Δ	0,2%	0,2%▽	0,8%	1,1%Δ	0%	0%	0,1%	0,5%	0,7%	0,0%▽	1,1%Δ	0,7%
·Gewogen N	1.946	52	804	50	840	1.745	1.222	335	149	199	40	1.946	724	1.222	1.946
Heeft uw bedrijf in het verleden weleens overwogen of besloten niet meer samen te werken met een bepaalde opdrachtgever?															
Ja	47,1%	31,1%▼	48,8%	45,4%	46,2%	47,0%	48,5%	45,0%	41,1%	46,3%	48,2%	47,1%	44,7%	48,5%	47,1%
Nee	40,8%	61,5%▲◇	40,9%	43,8%	38,9%	40,6%	41,2%	44,3%	41,7%	36,1%	19,9%▼	40,8%	40,3%	41,2%	40,8%
Mijn bedrijf heeft het wel overwogen, maar niet de knoop doorgehakt	7,8%	4,4%	6,5%▽	3,1%	10,6%Δ	8,3%	6,2%▽	8,7%	13,7%▲	10,3%	15,9%▲	7,8%	10,6%Δ◇	6,2%▽	7,8%
Weet ik niet	4,3%	3,0%	3,8%	7,7%	4,3%	4,1%	4,2%	2,0%▽	3,5%	7,4%Δ	16,1%▲◇	4,3%	4,5%	4,2%	4,3%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
Wat zijn redenen geweest om te overwegen/besluiten niet meer met een bepaalde opdrachtgever te werken? [meerkeuzevraag]															
Opdrachtgever was niet betrokken bij de uitvoering	11,5%	3,9%	10,7%	13,3%	12,8%	11,7%	11,0%	11,9%	18,4%▲◇	8,8%	10,7%	11,5%	12,4%	11,0%	11,5%
Opdrachtgever was moeilijk in de samenwerking	45,2%	32,3%	49,4%	36,3%	44,2%	46,2%	41,6%▽	47,8%	52,9%	59,1%▲◇	36,8%	45,2%	51,3%Δ◇	41,6%▽	45,2%
Opdrachtgever was niet open over de contractvoorwaarden, budget en/of planning	17,8%	22,5%	15,6%▽◇	24,4%	20,6%	18,4%	15,9%▽	19,4%	17,7%	22,3%	36,9%▲◇	17,8%	20,9%Δ◇	15,9%▽	17,8%

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
		Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers
Opdrachtgever was niet realistisch in zijn verwachtingen over planning, kosten of uitvoering	49,4%	55,6%	47,7%	32,9%	53,8% ▲◇	50,4%	45,1%▼	54,8%	49,2%	62,5%▲	73,2% ▲◇	49,4%	56,8% ▲◇	45,1%▼	49,4%
Opdrachtgever had te weinig aandacht voor gezond en veilig werken	24,7%	17,0%	20,9%▼	18,6%	31,4% ▲◇	25,9%	22,4%▽	27,4%	30,3%	26,8%	41,9% ▲◇	24,7%	28,8% ▲◇	22,4%▽	24,7%
Anders	21,0%	6,9%	24,7% ▲◇	22,5%	13,8%▼	19,0%	25,1%▲	15,9%	21,1%	7,6%▼	3,0% ▼◇	21,0%	14,0%▼	25,1% ▲◇	21,0%
·Gewogen N	1.177	19	489	29	513	1.049	743	197	92	118	27	1.177	433	743	1.177
Welke mate van invloed kunt u uitoefenen tijdens de ontwerpfase van een opdracht?															
Geen invloed	27,0%	20,8%	33,5%▲	11,3%▼	22,1%▼	27,1%	30,4%▲	26,3%	15,3%▼	18,9%▼	11,3% ▼◇	27,0%	21,2%▼	30,4% ▲◇	27,0%
Gering	16,0%	19,6%	15,3%	20,3%	18,1%	16,9%	14,4%▽	17,7%	16,6%	21,5%△	20,8%	16,0%	18,7%△	14,4%▽	16,0%
Redelijk	45,2%	39,6%	43,6%	38,1%	45,7%	44,3%	43,5%▽	43,7%	56,9%▲	49,0%	50,0%	45,2%	48,2%△	43,5%▽	45,2%
Volledig	11,8%	20,0%	7,5%▼	30,2% ▲◇	14,0%△	11,7%	11,7%	12,3%	11,2%	10,6%	17,9%	11,8%	11,9%	11,7%	11,8%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
Wat legt u doorgaans samen met de opdrachtgever vast? [meerkeuzevraag]															
Niets	19,6%	15,4%	18,6%	11,9%	20,9%	19,4%	22,6%▲	17,8%	10,8%▼	13,0%▽	5,0% ▼◇	19,6%	14,3%▼	22,6% ▲◇	19,6%
Verantwoordelijkheid van opdrachtgever en opdrachtnemer(s)	52,5%	63,2%	53,8%	45,5%	51,6%	52,8%	48,4%▼	58,5%△	53,5%	62,6%▲	77,3% ▲◇	52,5%	59,5% ▲◇	48,4%▼	52,5%
Competenties van opdrachtnemer(s) en eventueel scholing of cursus	12,5%	29,2%▲	9,0%▽	40,1% ▲◇	12,2%	12,1%	10,7%▽	12,4%	11,9%	21,2%▲	33,6% ▲◇	12,5%	15,8% ▲◇	10,7%▽	12,5%
Inhuur onafhankelijke experts en/of instellen coördinatoren gezond en veilig werken	6,1%	5,9%	4,7%	7,4%	6,6%	5,8%	3,4%▼	10,0%△	7,9%	13,4%▲	17,0% ▲◇	6,1%	10,9% ▲◇	3,4%▼	6,1%
Inroosteren inspecties en evaluaties	8,7%	5,6%	7,1%▽	17,6% ▲◇	10,2%	8,9%	5,3%▼	12,0%△	14,2%▲	18,1%▲	20,6% ▲◇	8,7%	14,5% ▲◇	5,3%▼	8,7%
(Afstemming over) risicoanalyse	22,4%	29,7%	17,1% ▼◇	24,4%	28,8%▲	23,2%	16,1%▼	26,3%△	35,1%▲	40,9%▲	47,7% ▲◇	22,4%	33,2% ▲◇	16,1%▼	22,4%
Budget voor veilig en gezond werken	4,3%	2,1%	4,9%	3,2%	4,9%	4,8%	5,1%△	2,0%▽	1,0% ▼◇	5,6%	5,8%	4,3%	3,0%▽	5,1% ▲◇	4,3%
Aankoop/inhuur/gebruik van geschikte materialen en machines	22,6%	26,7%	21,3%	12,6% ▼◇	25,6%△	23,3%	19,8%▽	30,0% ▲◇	27,1%	24,1%	21,1%	22,6%	27,3% ▲◇	19,8%▽	22,6%

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
		Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers
Consequenties wijzigingen in planning	10,4%	6,2%	8,6% ▼◇	15,2%	11,8%▲	10,2%	8,9%▽	13,0%	10,2%	13,7%	21,0% ▲◇	10,4%	13,0% ▲◇	8,9%▽	10,4%
Afspraken veilig en gezond werken bij samenwerking met mede-opdrachtnemers	35,5%	41,1%	37,8%	32,9%	34,0%	35,9%	33,6%▽	35,7%	45,2%▲	37,1%	51,7% ▲◇	35,5%	39,0% ▲◇	33,6%▽	35,5%
Anders	5,5%	5,9%	2,3% ▼◇	6,6%	7,8%▲	5,2%	4,8% ▼◇	7,5%	8,3%	4,8%	5,3%	5,5%	6,9% ▲◇	4,8%▽	5,5%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
Vraagt een opdrachtgever naar uw ervaringen/competenties? [meerkeuzevraag m.u.v. eerste antwoord]															
Nee	53,3%	41,2%	53,8%	47,2%	53,3%	53,0%	54,5%	58,4%▲	53,4%	40,5%▼	32,8% ▼◇	53,3%	51,2%	54,5%	53,3%
Ja, vraagt naar eerdere prestaties	22,7%	14,6%	21,9%	24,1%	23,4%	22,5%	21,3%▽	18,8%	25,3%	34,2% ▲◇	33,9%	22,7%	25,1% ▲◇	21,3%▽	22,7%
Ja, neemt prestaties mee in selectie	20,4%	9,6% ▼◇	21,4%	17,8%	20,6%	20,5%	17,5%▼	23,4%	18,5%	31,1%▲	43,7% ▲◇	20,4%	25,5% ▲◇	17,5%▼	20,4%
Ja, hij inventariseert of mijn bedrijf aanvullende kennis/vaardigheden nodig heeft, en biedt dan ook scholing/cursussen aan	9,3%	39,8% ▲◇	8,1%▽	21,3%▲	9,2%	9,9%	9,9%	8,9%	7,5%	7,9%	8,9%	9,3%	8,3%	9,9%	9,3%
Denkt u dat als er meer aandacht is voor gezond en veilig werken in de ontwerpfase van een opdracht, dit arbeidsongevallen en uitval in uw bedrijf kan voorkomen? [% ja]	60,4%	50,9%	59,3%	--	61,1%	59,9%	61,2%	54,5%▽	59,6%	63,4%	82,8% ▲◇	60,4%	59,2%	61,2%	60,4%
·Gewogen N	2.050	52	884	--	881	1.817	1.287	364	165	201	34	2.050	763	1.287	2.050
Hoe vaak vindt er tijdens de uitvoering van het werk overleg plaats met de opdrachtgever?															
Vrijwel nooit	24,7%	23,9%	28,3%▲	34,9%	21,8%▽	25,3%	26,6%▲	25,5%	25,3%	12,3%▼	16,5%	24,7%	21,5%▽	26,6%▲	24,7%
Maandelijks	11,9%	8,4%	9,9%▽	34,6% ▲◇	11,5%	11,4%	7,4%▼	16,3%▲	16,1%	24,1%▲	42,6% ▲◇	11,9%	19,7% ▲◇	7,4%▼	11,9%
Wekelijks	32,8%	30,2%	31,9%	21,1%	33,0%	32,0%	31,2%▽	30,0%	39,9%▲	42,7%▲	30,6%	32,8%	35,5%▲	31,2%▽	32,8%
Dagelijks	30,5%	37,5%	29,9%	9,4%▼	33,7%▲	31,3%	34,7%▲	28,2%	18,7%▼	20,8%▼	10,3%▼	30,5%	23,3%▼	34,7%▲	30,5%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
In hoeverre is de opdrachtgever betrokken bij de uitvoering?															
Niet	6,6%	6,5%	6,3%	15,7%▲	5,1%	6,0%	7,0%	8,7%	4,5%	2,3%▽	4,2%	6,6%	5,9%	7,0%	6,6%

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
	Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers	Totaal
Gering	21,9%	23,8%	18,4%∇	47,4%▲	24,0%	22,1%	21,4%	21,3%	27,2%	21,0%	23,3%	21,9%	22,6%	21,4%	21,9%
Vrij betrokken	57,2%	57,7%	58,7%	21,8%▼◇	58,0%	57,2%	57,0%	59,3%	58,1%	55,9%	51,2%	57,2%	57,7%	57,0%	57,2%
Volledig betrokken	14,3%	12,1%	16,7%Δ	15,1%	12,8%∇	14,7%	14,6%	10,7%∇	10,2%	20,8%▲◇	21,3%	14,3%	13,8%	14,6%	14,3%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
Welke acties onderneemt de opdrachtgever tijdens de uitvoering? [meerkeuzevraag]															
Opstellen van duidelijke regels over gewenst gedrag	32,6%	29,8%	33,4%	32,5%	32,0%	32,6%	29,8%∇	30,4%	39,2%	46,7%▲◇	45,3%	32,6%	37,4%Δ◇	29,8%∇	32,6%
Organiseren van acties of activiteiten om gewenst gedrag te stimuleren	8,4%	10,2%	7,5%	16,4%▲◇	9,2%	8,7%	7,9%	6,0%	11,9%	11,2%	18,3%▲◇	8,4%	9,3%	7,9%	8,4%
Vraagt mijn bedrijf om met verbeterpunten te komen	11,9%	9,9%	11,0%	18,6%	12,0%	11,7%	11,6%	10,4%	8,8%	15,4%	29,2%▲◇	11,9%	12,4%	11,6%	11,9%
Stimuleren van onderlinge gesprekken over veilig en gezond werken tussen opdrachtnemers	13,2%	4,5%	13,5%	17,7%	13,0%	13,2%	12,4%	12,1%	15,1%	16,8%	24,6%▲◇	13,2%	14,7%	12,4%	13,2%
Opdrachtgever ziet zelf actief toe op de uitvoering van het werk	31,3%	39,4%	34,5%	14,8%▼◇	31,1%	32,4%	29,3%∇	31,8%	34,0%	41,0%▲◇	32,2%	31,3%	34,7%Δ◇	29,3%∇	31,3%
Opdrachtgever spreekt zelf werkenden op de werkvloer aan op onveilig of ongezond gedrag	33,3%	38,0%	33,5%	0%▼◇	35,0%	33,3%	30,8%∇	33,5%	47,0%▲◇	40,3%Δ	23,3%	33,3%	37,6%Δ◇	30,8%∇	33,3%
Veilig en gezond werken is een vast punt op de agenda	25,2%	30,0%	25,0%	19,9%	27,3%	26,1%	21,1%▼	21,9%	30,7%	47,5%▲	55,2%▲◇	25,2%	32,4%▲◇	21,1%▼	25,2%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
De opdrachtgever beloont of bestraft mijn bedrijf als het gaat om gezond en veilig werken:															
Ja, zowel beloning als bestraffing	8,9%	4,6%	8,7%	--	9,4%	8,9%	9,7%	6,0%∇	5,0%	12,7%Δ	10,6%	8,9%	7,8%	9,7%	8,9%
Alleen beloning	0,9%	0,3%	1,9%Δ	--	0,0%∇	0,9%	1,4%Δ	0%∇	0%	0,1%	0,2%	0,9%	0,0%∇	1,4%Δ	0,9%
Alleen bestraffing	12,3%	21,6%▲◇	9,3%∇	--	13,1%Δ	11,5%	8,2%▼	15,5%Δ	19,1%▲	24,1%▲	27,4%▲◇	12,3%	19,1%▲◇	8,2%▼	12,3%
Geen beloning of bestraffing	77,9%	73,5%	80,2%	--	77,5%	78,7%	80,7%Δ	78,5%	75,9%	63,1%▼	61,8%▼	77,9%	73,1%∇	80,7%Δ	77,9%
·Gewogen N	2.050	52	884	--	881	1.817	1.287	364	165	201	34	2.050	763	1.287	2.050

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
		Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers
Als een opdracht niet volgens plan verloopt, wat is dan de strategie van de opdrachtgever?															
Niets doen	3,6%	2,9%	3,7%	--	3,6%	3,7%	4,6%Δ	2,1%	3,5%	0,8%∇	0,3%	3,6%	2,0%∇	4,6%Δ	3,6%
Druk op mijn bedrijf opvoeren	14,6%	13,1%	12,2%∇	--	17,0%Δ	14,6%	9,3%▼	18,4%Δ	27,6%▲	27,9%▲	35,8%▲◇	14,6%	23,7%▲◇	9,3%▼	14,6%
Afwachten tot mijn bedrijf iets voorstelt	3,3%	4,6%	4,5%Δ	--	2,3%∇	3,4%	2,2%∇	8,3%▲	2,7%	2,0%	4,0%	3,3%	5,2%Δ	2,2%∇	3,3%
Signaleren en overleggen met mijn bedrijf over oplossingen	66,1%	76,2%	70,2%Δ	--	63,6%∇◇	67,2%	69,2%Δ	59,4%∇	59,7%	65,4%	56,7%	66,1%	60,9%∇	69,2%Δ	66,1%
Vragen wat mijn bedrijf zou doen	6,1%	1,8%	4,2%∇	--	6,7%Δ	5,3%	7,4%Δ	5,0%	3,6%	2,1%∇	0,7%	6,1%	3,7%∇	7,4%Δ	6,1%
Anders	6,3%	1,5%	5,1%	--	6,7%	5,8%	7,3%Δ	6,8%	2,8%	1,9%▼	2,5%	6,3%	4,4%∇	7,3%Δ	6,3%
·Gewogen N	2.050	52	884	--	881	1.817	1.287	364	165	201	34	2.050	763	1.287	2.050
Als het gaat om veilig en gezond werken, behandelt de opdrachtgever uw bedrijf dan gelijkwaardig aan eigen personeel?															
Ja	85,9%	94,2%	90,2%▲	42,7%▼	82,5%∇	86,1%	88,1%Δ	84,8%	77,0%▼	79,0%▼	71,3%	85,9%	81,4%∇	88,1%Δ	85,9%
Nee	12,9%	5,8%	9,8%∇	9,1%	16,9%▲	12,7%	10,4%▼	15,0%	22,9%▲	20,3%▲	18,0%	12,9%	18,0%▲◇	10,4%▼	12,9%
Weet ik niet/kan ik niet beoordelen	1,2%	0%	0%▼	48,1%▲◇	0,6%	1,2%	1,5%	0,2%	0,2%	0,7%	10,7%▲◇	1,2%	0,6%	1,5%	1,2%
·Gewogen N	1.591	41	767	28	612	1.448	1.072	273	105	126	15	1.591	519	1.072	1.591
Als het gaat om veilig en gezond werken, behandelt de opdrachtgever uw bedrijf dan gelijkwaardig aan andere opdrachtnemers?															
Ja	90,8%	95,3%	93,2%Δ	53,1%▼	91,4%	91,2%	91,0%	91,8%	88,5%	92,3%	80,1%▼	90,8%	90,6%	91,0%	90,8%
Nee	7,1%	4,7%	6,8%	3,4%	7,4%	6,9%	6,6%	8,0%	10,5%	6,1%	10,8%	7,1%	8,2%	6,6%	7,1%
Weet ik niet/kan ik niet beoordelen	2,0%	0%	0%▼	43,4%▲◇	1,2%∇	1,9%	2,5%	0,3%∇	1,0%	1,6%	9,1%▲◇	2,0%	1,2%	2,5%	2,0%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
Stellingen over gezond en veilig werken tijdens de uitvoering van een opdracht															
<i>In mijn bedrijf krijgen we geregeld informatie over hoe we gezond en veilig kunnen werken.</i>															
Helemaal eens	17,8%	11,9%	18,5%	12,5%	16,9%	17,4%	16,6%	16,0%	14,6%	26,1%▲	45,1%▲◇	17,8%	19,9%	16,6%	17,8%

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
		Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers
Eens	41,1%	46,8%	42,3%	36,7%	40,2%	41,3%	38,5%∇	38,6%	54,4%▲	50,7%▲	45,4%	41,1%	45,5%Δ	38,5%∇	41,1%
Eens noch oneens	24,0%	31,1%	24,7%	29,8%	22,5%	24,0%	24,6%	32,3%▲	16,2%∇	15,5%▼	6,2%▼	24,0%	23,0%	24,6%	24,0%
Oneens	13,3%	8,7%	12,8%	17,3%	14,8%	13,8%	16,6%▲	8,7%∇	8,2%∇	6,1%▼	2,5%▼	13,3%	7,6%▼	16,6%▲◇	13,3%
Helemaal oneens	3,8%	1,5%	1,7%∇	3,6%	5,6%▲◇	3,6%	3,8%	4,5%	6,6%	1,5%	0,7%	3,8%	4,0%	3,8%	3,8%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
<i>Mijn bedrijf houdt zich aan de regels over veilig en gezond werken.</i>															
Helemaal eens	31,0%	36,8%	29,8%	30,4%	29,8%	30,0%	30,2%	26,8%	33,1%	39,1%Δ	44,0%	31,0%	32,3%	30,2%	31,0%
Eens	53,0%	51,0%	50,6%∇	56,0%	56,6%Δ	53,6%	50,3%∇	59,0%Δ	59,5%	55,7%	52,4%	53,0%	57,9%Δ	50,3%∇	53,0%
Eens noch oneens	15,1%	12,2%	17,5%Δ	12,6%	13,5%∇	15,3%	18,3%▲	13,8%	7,4%▼	5,2%▼	3,0%▼◇	15,1%	9,6%▼	18,3%▲◇	15,1%
Oneens	0,6%	0%	1,5%Δ◇	1,0%	0,0%∇	0,7%	0,9%	0,5%	0%	0,0%	0,6%	0,6%	0,3%	0,9%	0,6%
Helemaal oneens	0,3%	0%	0,6%Δ	0%	0%∇	0,3%	0,4%	0%	0%	0%	0%	0,3%	0%	0,4%	0,3%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
<i>Mijn bedrijf doet er alles aan om veilig en gezond te werken.</i>															
Helemaal eens	31,6%	36,4%	32,0%	32,5%	30,1%	31,2%	31,7%	25,4%∇◇	34,0%	37,8%Δ	41,2%	31,6%	31,4%	31,7%	31,6%
Eens	54,6%	50,8%	52,1%∇	57,9%	58,9%Δ	55,5%	53,1%	60,2%Δ	57,3%	52,5%	52,4%	54,6%	57,1%	53,1%	54,6%
Eens noch oneens	13,1%	9,2%	14,4%Δ	8,5%	10,8%	12,4%	14,3%Δ	13,9%	8,4%	8,7%∇	5,4%	13,1%	10,9%∇	14,3%Δ◇	13,1%
Oneens	0,5%	3,6%▲◇	0,8%	1,0%	0,2%∇	0,6%	0,5%	0,5%	0,4%	1,0%	1,0%	0,5%	0,6%	0,5%	0,5%
Helemaal oneens	0,3%	0%	0,6%Δ	0%	0%∇	0,3%	0,4%	0%	0%	0%	0%	0,3%	0%	0,4%	0,3%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
<i>In mijn bedrijf spreken we collega's of andere opdrachtnemers op de werkvloer erop aan als ze onveilig of ongezond werken.</i>															
Helemaal eens	26,2%	57,3%▲◇	24,3%	--	25,7%	25,9%	24,6%∇	28,8%	27,0%	29,3%	35,9%	26,2%	28,9%Δ	24,6%∇	26,2%
Eens	57,2%	32,2%▼	58,0%	--	59,5%	58,0%	57,4%	54,9%	60,2%	58,8%	52,2%	57,2%	57,0%	57,4%	57,2%

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
		Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers
Eens noch oneens	13,2%	10,1%	13,5%	--	12,7%	13,0%	13,8%	14,1%	10,2%	10,4%	11,5%	13,2%	12,2%	13,8%	13,2%
Oneens	2,6%	0%	3,0%Δ	--	1,5%	2,2%	2,9%	2,2%	2,5%	1,5%	0%	2,6%	2,0%	2,9%	2,6%
Helemaal oneens	0,8%	0,3%	1,2%	--	0,7%	0,9%	1,3%Δ ◊	0%	0%	0%	0,4%	0,8%	0,0%∇	1,3%Δ ◊	0,8%
·Gewogen N	2.050	52	884	--	881	1.817	1.287	364	165	201	34	2.050	763	1.287	2.050
<i>In mijn bedrijf krijgen we het te horen als er onveilig of ongezond gewerkt wordt, ofwel van collega's, van de opdrachtgever of van andere opdrachtnemers.</i>															
Helemaal eens	19,3%	28,1%	19,2%	18,2%	18,5%	19,1%	18,4%	18,5%	22,4%	22,8%	26,4%	19,3%	20,9%	18,4%	19,3%
Eens	57,3%	55,9%	56,1%	50,8%	58,9%	57,3%	56,2%	54,8%	60,9%	64,9%Δ	61,2%	57,3%	59,1%	56,2%	57,3%
Eens noch oneens	18,3%	13,0%	20,4%	20,5%	17,3%	18,7%	20,4%Δ	19,3%	11,6%∇	10,6%▼ ◊	9,5%	18,3%	14,8%∇	20,4%Δ ◊	18,3%
Oneens	4,3%	1,6%	3,5%	8,0%	5,0%	4,3%	3,8%	7,4%Δ	5,1%	1,4%∇	2,7%	4,3%	5,0%	3,8%	4,3%
Helemaal oneens	0,8%	1,5%	0,8%	2,4%	0,3%	0,6%	1,2%Δ	0%	0,1%	0,3%	0,2%	0,8%	0,1%∇	1,2%Δ	0,8%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
Als het gaat om gedrag van mijn bedrijf dan....[meerkeuzevraag]															
Denken we zelf na over risico's op het gebied van veilig en gezond werken [meerkeuzevraag]	64,4%	57,6%	60,6%▼	--	71,4%▲ ◊	65,7%	61,6%∇	64,7%	70,4%	73,5%▲	81,8%▲ ◊	64,4%	69,0%Δ ◊	61,6%∇	64,4%
Melden we risico's als we die zien	47,3%	55,8%	43,5%∇ ◊	--	51,1%Δ	47,5%	43,3%▼	42,9%	60,8%▲	63,7%▲	79,6%▲ ◊	47,3%	53,9%▲ ◊	43,3%▼	47,3%
Zorgen we er zelf voor dat risico's weggenomen worden en we veilig en gezond kunnen werken	67,4%	60,6%	61,8%▼	--	73,5%▲ ◊	67,4%	63,3%▼	76,7%▲ ◊	67,4%	74,2%Δ	83,1%	67,4%	74,3%▲ ◊	63,3%▼	67,4%
Communiceren we over veilig en gezond werken met andere opdrachtnemers en/of collega's	41,2%	49,3%	35,7%▼ ◊	--	47,5%▲	41,8%	37,7%∇	40,4%	48,6%Δ	53,6%▲	74,5%▲ ◊	41,2%	47,1%Δ ◊	37,7%∇	41,2%
·Gewogen N	2.050	52	884	--	881	1.817	1.287	364	165	201	34	2.050	763	1.287	2.050
Mijn bedrijf treft maatregelen voor gezond en veilig werken.															
· 1 Helemaal eens	28,4%	47,1%▲	23,1%▼	27,7%	32,4%Δ	28,3%	25,6%∇	29,3%	35,0%Δ	34,7%Δ	51,9%▲ ◊	28,4%	33,2%Δ	25,6%∇	28,4%

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
	Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers	Totaal
· 2 Eens	63,2%	41,6% ▼	65,7%	57,3%	63,0%	63,5%	63,6%	64,7%	61,3%	62,7%	44,4% ▼	63,2%	62,3%	63,6%	63,2%
· 3 Eens noch oneens	8,1%	10,9%	10,6%Δ	13,3%	4,6% ▼	7,9%	10,3%▲	6,0%	3,7%∇	2,6% ▼	3,3%	8,1%	4,5% ▼	10,3%▲◇	8,1%
· 4 Oneens	0,1%	0%	0%	1,6%▲◇	0,0%	0,1%	0,1%	0%	0%	0%	0,4%	0,1%	0,0%	0,1%	0,1%
· 5 Helemaal oneens	0,3%	0,3%	0,6%Δ	0%	0%∇	0,3%	0,4%	0%	0%	0%	0%	0,3%	0%	0,4%	0,3%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
Module Bouw															
Hoe vaak heeft uw bedrijf gewerkt met opdrachtgevers die een V&G plan hadden opgesteld?															
Altijd			10,9%				10,4%	7,2%	27,4%▲	14,4%	2,4%		12,6%	10,4%	
Meestal			30,4%				27,5% ▼	32,7%	33,5%	58,6%▲◇	59,1%		38,8%▲	27,5% ▼	
Soms			17,9%				14,2% ▼	28,6%▲	33,1%▲	23,8%	29,1%		28,6%▲	14,2% ▼	
Zelden			12,5%				14,9%▲	8,2%	1,5% ▼	1,6% ▼	9,4%		5,6% ▼	14,9%▲	
Nooit			10,4%				11,3%	13,2%	0% ▼	1,6%	0%		7,8%	11,3%	
NVT			17,9%				21,7%▲	10,1% ▼	4,5% ▼	0% ▼	0%		6,6% ▼	21,7%▲◇	
·Gewogen N in deze module			759				566	109	40	38	6		193	566	
·Ongewogen N in deze module			281												
Wordt het V&G plan speciaal opgesteld voor de opdracht?															
Altijd			19,7%				16,9% ▼	20,1%	44,1%▲◇	23,0%	13,0%		26,0%▲	16,9% ▼	
Meestal			36,6%				34,3%	37,5%	33,8%	56,0%▲	67,0%		41,9%	34,3%	
Soms			17,3%				20,3%▲	10,7%	6,3%	14,5%	10,6%		10,5% ▼	20,3%▲◇	
Zelden			15,0%				15,4%	20,2%	9,5%	6,4%	0%		13,9%	15,4%	
Nooit			4,7%				5,3%	5,0%	1,6%	0%	9,4%		3,3%	5,3%	
NVT			6,7%				7,7%	6,6%	4,7%	0%	0%		4,4%	7,7%	
·Gewogen N			544				379	84	38	37	6		165	379	
Worden rapporten van bodemonderzoeken en/of asbestinventarisaties aan uw bedrijf overgedragen bij aanvang van de opdracht?															
Altijd			12,8%				12,6%	15,8%	4,7%	17,8%	1,2%		15,4%	12,1%	

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
	Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers	Totaal
Meestal			3,6%				1,9%▼	0%	12,6%▲	13,3%▲	46,1%▲◇		7,7%▲◇	1,9%▼	
Soms			12,5%				10,2%▼	10,8%	23,6%▲	26,1%▲	23,6%		17,7%▲	10,2%▼	
Zelden			10,8%				11,6%	10,7%	4,7%	11,6%	0%		9,1%	11,6%	
Nooit			23,4%				24,6%	23,8%	23,6%	8,3%▼	27,9%		20,5%	24,6%	
NVT			36,9%				39,1%	38,9%	30,6%	22,7%	1,2%		31,9%	39,1%	
·Gewogen N			544				379	84	38	37	6		165	379	
Wordt het V&G plan aan uw bedrijf overgedragen bij aanvang van de opdracht?															
Altijd			17,7%				16,0%	19,4%	33,1%▲	18,1%	4,8%		21,7%	16,0%	
Meestal			19,5%				14,4%▼	22,9%	30,6%	46,4%▲◇	48,5%		31,0%▲	14,4%▼	
Soms			14,4%				10,6%▼	20,1%	23,6%	27,4%▲	37,3%		23,2%▲	10,6%▼	
Zelden			15,6%				17,8%▲	12,9%	7,9%	8,1%	9,4%		10,6%▼	17,8%▲	
Nooit			16,7%				21,8%▲	9,4%	0%▼	0%▼	0%		4,8%▼	21,8%▲◇	
NVT			16,1%				19,3%▲	15,3%	4,7%▼	0%▼	0%		8,8%▼	19,3%▲	
·Gewogen N			544				379	84	38	37	6		165	379	
Wordt uw bedrijf bij de overdracht van het V&G plan nader geïnformeerd over uw verantwoordelijkheden voor gezond en veilig werken?															
Altijd			13,2%				11,2%▽	20,1%▲	20,5%	13,0%	1,2%		17,8%△	11,2%▽	
Meestal			30,7%				27,0%▼	35,4%	41,3%	44,7%	46,1%		39,3%▲	27,0%▼	
Soms			17,3%				13,5%▼	28,9%▲	20,8%	21,3%	42,1%		25,9%▲	13,5%▼	
Zelden			14,6%				17,8%▲	6,4%▼	6,3%	11,4%	1,2%		7,3%▼	17,8%▲	
Nooit			10,4%				14,0%▲◇	0,7%▼	1,6%	4,8%	9,4%		2,2%▼	14,0%▲◇	
NVT			13,7%				16,4%▲	8,5%	9,5%	4,8%	0%		7,6%▼	16,4%▲	
·Gewogen N			544				379	84	38	37	6		165	379	

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
	Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers	Totaal
Zijn de verantwoordelijkheden of taken van uw bedrijf vastgelegd in het V&G plan?															
Altijd			13,2%				7,2%▼	18,0%	46,1%▲◇	29,5%▲	17,9%		27,0%▲◇	7,2%▼	
Meestal			29,6%				26,6%▼	28,6%	28,4%	60,8%▲	43,6%		36,4%▲	26,6%▼	
Soms			10,8%				9,2%	17,4%▲	14,2%	6,5%	29,1%		14,7%	9,2%	
Zelden			9,5%				11,6%▲	4,3%	6,3%	3,2%	9,4%		4,7%▼	11,6%▲	
Nooit			8,6%				11,2%▲	5,7%	0%▼	0%	0%		2,9%▼	11,2%▲	
NVT			28,3%				34,3%▲	26,1%	5,0%▼	0%▼	0%		14,4%▼	34,3%▲	
·Gewogen N			544				379	84	38	37	6		165	379	
Laatste vraag Module Bouw 'Hoe vaak heeft uw bedrijf in het verleden gewerkt aan een opdracht, waarbij een coördinator V&G werd aangesteld door de opdrachtgever?															
Altijd			0,9%				0,3%▼	0%	9,0%▲◇	3,2%	9,4%▲		2,8%▲	0,3%▼	
Meestal			13,7%				10,7%▼	14,9%	25,9%▲	40,8%▲	23,6%		22,5%▲	10,7%▼	
Soms			26,6%				24,6%∇	26,0%	40,7%▲	44,5%▲	17,9%		32,4%Δ	24,6%∇	
Zelden			10,3%				9,0%∇	16,9%▲	13,9%	6,7%	10,6%		14,1%Δ	9,0%∇	
Nooit			22,9%				24,6%	27,2%	1,5%▼	4,8%▼	38,5%		18,0%	24,6%	
NVT			25,6%				30,8%▲	15,0%▼	9,0%▼	0%▼	0%		10,3%▼	30,8%▲◇	
·Gewogen N			759				566	109	40	38	6		193	566	
Hoe vaak wordt er door een opdrachtgever met uw bedrijf geëvalueerd of er gezond en veilig gewerkt wordt?															
Altijd	5,2%	33,6%▲◇	3,5%∇	9,4%	3,7%	4,6%	5,4%	5,9%	3,0%	4,1%	4,3%	5,2%	4,7%	5,4%	5,2%
Meestal	16,8%	9,7%	15,1%	28,5%▲	18,2%	16,9%	16,3%	13,4%	23,0%Δ	20,2%	21,2%	16,8%	17,7%	16,3%	16,8%
Soms	28,2%	30,9%	26,1%	29,0%	29,1%	27,8%	24,6%▼	31,4%	35,1%Δ	38,7%▲	36,3%	28,2%	34,4%▲	24,6%▼	28,2%
Zelden	26,4%	15,4%▼	31,4%Δ	18,0%	24,9%∇	27,4%	26,7%	26,7%	23,9%	25,6%	29,7%	26,4%	26,0%	26,7%	26,4%

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
	Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers	Totaal
Nooit	23,5%	10,4% ▼	23,8%	15,1%	24,1%	23,3%	27,1% ▲	22,6%	15,0% ▼	11,4% ▼	8,5% ▼◇	23,5%	17,2% ▼	27,1% ▲◇	23,5%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
Vraagt de opdrachtgever uw bedrijf om feedback?															
Altijd	11,2%	13,5%	10,3%	12,4%	11,4%	11,1%	14,6% ▲	10,2%	4,2% ▼	3,1% ▼	6,0%	11,2%	6,5% ▼	14,6% ▲◇	11,2%
Meestal	21,8%	53,5% ▲◇	21,5%	27,5%	20,8%	22,7%	22,6%	18,2%	22,8%	21,9%	22,6%	21,8%	20,6%	22,6%	21,8%
Soms	45,2%	19,6% ▼	47,4%	47,6%	46,0%	45,6%	44,3%	47,6%	37,1%	50,2%	55,2%	45,2%	46,4%	44,3%	45,2%
Zelden	14,4%	5,8%	15,0%	10,7%	14,7%	14,2%	12,6%	13,8%	19,2%	20,0%	14,4%	14,4%	16,9%	12,6%	14,4%
Nooit	7,4%	7,5%	5,8%	1,9%	7,2%	6,4%	5,9% ▽	10,2%	16,7% ▲◇	4,8%	1,8%	7,4%	9,6% Δ	5,9% ▽	7,4%
·Gewogen N	1.074	39	396	40	461	936	628	186	102	131	26	1.074	445	628	1.074
Kan uw bedrijf problemen aangeven tijdens de evaluatie met de opdrachtgever?															
Altijd	37,7%	38,4%	39,3%	47,6%	34,3%	37,1%	42,6% ▲	35,3%	23,3% ▼◇	30,7%	27,7%	37,7%	30,8% ▼	42,6% ▲	37,7%
Meestal	38,6%	46,7%	46,9% ▲	36,9%	35,4% ▼	40,8%	38,3%	35,2%	46,4%	37,8%	42,3%	38,6%	39,0%	38,3%	38,6%
Soms	18,0%	13,5%	10,9% ▼	12,5%	22,7% ▲◇	16,9%	12,9% ▼	24,9% ▲	22,3%	27,9% ▲	27,2%	18,0%	25,3% ▲◇	12,9% ▼	18,0%
Zelden	4,5%	1,5%	2,5%	2,2%	5,3% Δ	3,8%	5,2%	3,2%	6,1%	1,9%	1,9%	4,5%	3,4%	5,2%	4,5%
Nooit	1,2%	0%	0,5%	0,8%	2,3% Δ	1,4%	1,0%	1,4%	2,0%	1,7%	0,9%	1,2%	1,6%	1,0%	1,2%
·Gewogen N	1.074	39	396	40	461	936	628	186	102	131	26	1.074	445	628	1.074
Wordt er tijdens de evaluatie ook actief overlegd over hoe het werk in de toekomst gezonder en veiliger gedaan kan worden?															
Altijd	20,0%	34,2% ▲◇	21,9%	28,5%	17,8% ▽	20,6%	24,2% ▲	19,8%	7,3% ▼◇	11,1% ▼	15,2%	20,0%	14,1% ▼	24,2% ▲	20,0%
Meestal	39,0%	28,8%	43,2% Δ	36,7%	36,2%	38,9%	43,5% ▲	30,2% ▼	31,1%	38,2%	31,1%	39,0%	32,8% ▼	43,5% ▲	39,0%
Soms	31,8%	34,7%	29,0%	27,9%	33,3%	31,3%	26,0% ▼	36,3%	46,4% ▲	39,0%	43,9%	31,8%	39,9% ▲◇	26,0% ▼	31,8%
Zelden	6,5%	2,4%	1,7% ▼	5,3%	10,3% ▲	6,1%	3,8% ▼	10,6% ▲	11,4% ▲	9,1%	8,9%	6,5%	10,3% ▲	3,8% ▼	6,5%

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
	Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers	Totaal
Nooit	2,7%	0%	4,2%	1,5%	2,5%	3,0%	2,5%	3,1%	3,8%	2,6%	0,9%	2,7%	3,0%	2,5%	2,7%
·Gewogen N	1.074	39	396	40	461	936	628	186	102	131	26	1.074	445	628	1.074
Worden de door uw bedrijf aangedragen verbeterpunten voor gezond en veilig werken doorgevoerd in vervolgoedragen?															
Altijd	13,7%	11,3%	20,2%▲	16,0%	8,4%▼	13,8%	15,8%Δ	10,9%	11,3%	11,0%	8,1%	13,7%	10,8%∇	15,8%Δ	13,7%
Meestal	42,8%	66,7%▲◇	44,1%	48,5%	40,2%	43,3%	43,4%	49,2%	33,8%	40,2%	30,1%	42,8%	41,9%	43,4%	42,8%
Soms	33,0%	19,1%	24,5%▼	22,4%	42,1%▲	32,9%	31,8%	32,3%	39,4%	32,2%	44,1%	33,0%	34,6%	31,8%	33,0%
Zelden	2,6%	1,5%	0,2%▼	3,5%	3,2%Δ	1,9%	1,2%▼	1,5%	5,6%▲	7,4%▲	6,1%	2,6%	4,5%▲	1,2%▼	2,6%
Nooit	1,0%	0%	1,8%	0,6%	0,8%	1,2%	0,0%▼	1,3%	7,2%▲◇	0,9%	0,6%	1,0%	2,5%▲◇	0,0%▼	1,0%
Weet ik niet	6,9%	1,4%	9,2%Δ	8,9%	5,4%	7,0%	7,7%	4,8%	2,8%	8,3%	11,0%	6,9%	5,7%	7,7%	6,9%
·Gewogen N	1.074	39	396	40	461	936	628	186	102	131	26	1.074	445	628	1.074
Hoe tevreden bent u als bedrijf over de evaluaties die u met opdrachtgevers hebt gehouden?															
Erg tevreden	13,6%	8,8%	17,0%Δ	15,5%	10,8%∇	13,6%	15,5%Δ	15,6%	7,5%	8,2%	2,9%	13,6%	10,8%∇	15,5%Δ	13,6%
Tevreden	55,3%	78,4%▲◇	58,9%	61,7%	50,9%∇	55,9%	59,1%Δ	49,5%	48,7%	52,4%	47,4%	55,3%	50,0%∇	59,1%Δ	55,3%
Neutraal	30,2%	12,5%▼	24,1%▼	22,8%	36,3%▲	29,5%	25,3%▼	34,6%	38,4%	37,7%Δ	45,6%	30,2%	37,1%▲◇	25,3%▼	30,2%
Ontevreden	0,8%	0,3%	0,0%∇	0%	1,8%Δ	0,9%	0,0%▼	0,3%	5,4%▲◇	1,2%	4,1%	0,8%	2,0%▲	0,0%▼	0,8%
Erg ontevreden	0,1%	0%	0%	0%	0,1%	0,1%	0%	0%	0%	0,5%Δ	0%	0,1%	0,1%	0%	0,1%
·Gewogen N	1.074	39	396	40	461	936	628	186	102	131	26	1.074	445	628	1.074
Wat kan er voor zorgen dat een opdrachtgever zich inzet voor gezond en veilig werken? [meerkeuzevraag]															
Verplichting in een contract	39,1%	44,1%	37,6%	41,9%	40,1%	39,1%	37,1%∇	37,7%	43,1%	48,3%▲	54,7%▲◇	39,1%	42,6%Δ◇	37,1%∇	39,1%
Sociale druk van collega's	13,4%	8,8%	13,6%	22,8%▲◇	11,5%	12,8%	14,1%	13,2%	6,9%▼◇	14,1%	15,5%	13,4%	12,2%	14,1%	13,4%

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
		Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers
Eigen motivatie van de opdrachtgever	53,0%	60,9%	52,6%	51,3%	53,4%	53,2%	49,6%▼	52,2%	64,3%▲	62,4%▲	77,1%▲◇	53,0%	58,8%▲◇	49,6%▼	53,0%
Vraag vanuit de opdrachtnemer	25,5%	41,4%▲	26,0%	43,2%▲◇	23,2%▼	25,6%	24,8%	25,2%	29,6%	26,9%	30,3%	25,5%	26,8%	24,8%	25,5%
Tijd	26,7%	26,0%	28,0%	38,2%▲◇	24,8%	26,7%	30,0%▲	18,5%▼◇	21,3%	23,2%	27,6%	26,7%	20,8%▼	30,0%▲◇	26,7%
Geld	27,7%	29,1%	29,6%	28,0%	26,8%	28,2%	29,8%▲	18,8%▼◇	29,6%	27,2%	31,5%	27,7%	24,0%▼	29,8%▲◇	27,7%
Boetes of sancties	10,3%	16,8%	7,4%▼◇	7,8%	14,1%▲	10,8%	8,8%▼	11,8%	8,4%	16,7%▲	19,9%▲◇	10,3%	12,8%▲◇	8,8%▼	10,3%
Beloningen	23,7%	9,9%▼◇	20,7%▼	19,5%	29,3%▲	24,5%	21,8%▼◇	24,7%	28,8%	28,3%	30,6%	23,7%	26,8%▲◇	21,8%▼	23,7%
Wetgeving	29,0%	41,1%▲◇	24,0%▼	27,0%	32,4%▲	28,5%	23,8%▼	35,5%▲	37,2%▲	40,6%▲	53,9%▲◇	29,0%	38,2%▲◇	23,8%▼	29,0%
Toezicht vanuit de overheid	17,7%	8,6%	13,2%▼	18,8%	21,5%▲◇	17,2%	15,5%▼	14,9%	20,3%	27,8%▲	51,0%▲◇	17,7%	21,4%▲◇	15,5%▼	17,7%
Marktwerking	11,1%	11,5%	9,4%▼	7,4%	13,9%▲◇	11,6%	9,6%▼	13,0%	17,9%▲◇	10,5%	17,6%	11,1%	13,6%▲◇	9,6%▼	11,1%
Anders	5,4%	3,1%	3,8%▼	4,4%	7,4%▲◇	5,5%	5,1%	8,2%▲◇	5,0%	2,9%	3,4%	5,4%	5,9%	5,1%	5,4%
·Gewogen N	2.144	53	884	59	904	1.899	1.359	367	167	208	42	2.144	785	1.359	2.144
Welke drie factoren zijn volgens u het belangrijkste om verantwoord opdrachtgeverschap te stimuleren?															
<i>Verplichting in een contract</i>															
1e keuze	55,3%	58,0%	53,8%	65,8%	56,5%	55,7%	56,8%	51,9%	55,7%	55,8%	32,0%▼◇	55,3%	52,9%	56,8%	55,3%
2e keuze	18,6%	12,2%	18,6%	17,6%	17,9%	18,0%	15,0%▼	23,3%	30,7%▲	22,5%	24,7%	18,6%	24,7%▲◇	15,0%▼	18,6%
3e keuze	26,1%	29,8%	27,7%	16,6%	25,6%	26,3%	28,3%	24,8%	13,6%▼	21,7%	43,3%	26,1%	22,4%	28,3%	26,1%
·Gewogen N	919	25	367	29	399	820	575	149	72	105	17	919	344	575	919
<i>Sociale druk van collega's</i>															
1e keuze	37,7%	41,2%	40,5%	21,1%	35,5%	37,3%	42,2%▲	31,5%	27,1%	26,3%	21,7%	37,7%	29,1%▼	42,2%▲◇	37,7%
2e keuze	35,3%	46,7%	32,8%	41,6%	37,6%	35,8%	31,4%▼	47,4%▲◇	34,5%	40,9%	39,0%	35,3%	43,1%▲	31,4%▼	35,3%
3e keuze	26,9%	12,1%	26,7%	37,3%	27,0%	26,9%	26,5%	21,1%	38,4%	32,7%	39,4%	26,9%	27,8%	26,5%	26,9%
·Gewogen N	429	11	172	17	171	370	284	78	26	35	6	429	145	284	429

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
		Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers
<i>Eigen motivatie van de opdrachtgever</i>															
1e keuze	52,2%	51,8%	50,3%	33,5% ▼◇	55,5%▲	52,1%	49,5%▽	54,2%	57,6%	59,7%	58,8%	52,2%	56,6% ▲◇	49,5%▽	52,2%
2e keuze	28,0%	16,7%	30,8%▲	43,1%▲	24,5%▽	28,0%	30,2%▲	29,0%	17,1% ▼◇	22,2%	24,9%	28,0%	24,4%▽	30,2%▲	28,0%
3e keuze	19,7%	31,6%	18,8%	23,4%	20,0%	19,9%	20,2%	16,8%	25,2%	18,2%	16,3%	19,7%	18,9%	20,2%	19,7%
·Gewogen N	1.235	27	529	38	503	1.097	767	219	101	123	26	1.235	468	767	1.235
<i>Vraag vanuit de opdrachtnemer</i>															
1e keuze	26,3%	11,4%	26,1%	28,9%	23,1%	24,5%	32,6%▲	8,9% ▼◇	20,2%	25,8%	20,6%	26,3%	15,2%▼	32,6% ▲◇	26,3%
2e keuze	43,2%	52,8%	46,4%	37,9%	44,7%	45,4%	40,7%	43,2%	58,2%▲	47,8%	50,0%	43,2%	47,6%	40,7%	43,2%
3e keuze	30,5%	35,8%	27,5%	33,2%	32,2%	30,1%	26,7%▼	47,9%▲	21,6%	26,3%	29,3%	30,5%	37,1%▲	26,7%▼	30,5%
·Gewogen N	682	15	285	26	262	588	435	134	52	51	9	682	247	435	682
<i>Tijd</i>															
1e keuze	37,3%	29,9%	37,7%	47,3%	39,7%	38,6%	37,4%	44,1%	24,3%	34,5%	24,1%	37,3%	37,1%	37,4%	37,3%
2e keuze	35,0%	45,5%	40,5% ▲◇	13,7%	24,8%▼	33,0%	36,2%	23,5% ▼◇	34,2%	47,9%	29,9%	35,0%	31,8%	36,2%	35,0%
3e keuze	27,7%	24,6%	21,8%▼	39,0%	35,6%▲	28,4%	26,4%	32,4%	41,5%	17,5%	46,0%	27,7%	31,1%	26,4%	27,7%
·Gewogen N	677	16	306	16	264	603	494	95	37	44	6	677	183	494	677
<i>Geld</i>															
1e keuze	39,5%	18,8%	46,0%▲	27,0%	29,4%▼	37,8%	42,8%▲	29,2%▼	41,6%	28,9%	30,2%	39,5%	32,3%▼	42,8%▲	39,5%
2e keuze	31,5%	46,0%	25,0% ▼◇	48,9%	42,9%▲	33,7%	31,3%	38,9%	22,6%	28,6%	32,9%	31,5%	31,9%	31,3%	31,5%
3e keuze	29,0%	35,2%	29,0%	24,1%	27,7%	28,5%	25,9%▼	31,8%	35,7%	42,5% ▲◇	36,9%	29,0%	35,7% ▲◇	25,9%▼	29,0%
·Gewogen N	707	19	333	12	270	634	484	101	56	55	10	707	223	484	707
<i>Boetes of sancties</i>															
1e keuze	20,6%	77,5% ▲◇	25,6%	20,5%	14,9%▼	21,2%	22,0%	20,4%	7,7%	18,5%	24,1%	20,6%	17,6%	22,0%	20,6%
2e keuze	36,5%	10,3%	31,1%	44,5%	41,1%	36,4%	39,1%	26,1%	43,3%	31,1%	24,6%	36,5%	30,9%	39,1%	36,5%

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
	Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers	Totaal
3e keuze	42,9%	12,2%	43,3%	35,0%	44,0%	42,3%	38,9% ▼◇	53,5%	49,0%	50,4%	51,3%	42,9%	51,5% ▲◇	38,9% ▼	42,9%
·Gewogen N	290	9	94	7	143	253	197	38	18	30	7	290	93	197	290
<i>Beloningen</i>															
1e keuze	28,1%	9,9%	38,1% ▲◇	20,7%	23,2% ▼	28,7%	28,2%	33,2%	20,2%	25,8%	15,4%	28,1%	28,0%	28,2%	28,1%
2e keuze	31,2%	27,2%	23,2% ▼	31,5%	37,5% ▲	31,8%	28,7%	40,2% ▲	36,8%	23,1%	45,0%	31,2%	35,2%	28,7%	31,2%
3e keuze	40,7%	62,9%	38,7%	47,7%	39,2%	39,5%	43,1%	26,6% ▼◇	43,1%	51,1%	39,6%	40,7%	36,9%	43,1%	40,7%
·Gewogen N	485	5	170	10	259	444	302	91	34	49	9	485	183	302	485
<i>Wetgeving</i>															
1e keuze	33,1%	14,5%	31,8%	48,9%	35,0%	33,4%	27,5% ▼◇	42,7% ▲	37,9%	36,9%	53,2%	33,1%	40,8% ▲◇	27,5% ▼	33,1%
2e keuze	36,6%	47,0%	38,3%	18,3%	37,7%	37,7%	37,3%	31,5%	43,2%	39,6%	23,6%	36,6%	35,6%	37,3%	36,6%
3e keuze	30,4%	38,5%	29,9%	32,9%	27,4%	28,9%	35,2% ▲	25,8%	18,9% ▼	23,5%	23,2%	30,4%	23,6% ▼	35,2% ▲	30,4%
·Gewogen N	700	16	277	16	312	620	408	131	58	83	20	700	292	408	700
<i>Toezicht vanuit de overheid</i>															
1e keuze	26,2%	6,7%	27,2%	16,5%	22,3%	23,7%	30,1% ▲	31,2%	5,9% ▼◇	23,1%	20,6%	26,2%	20,9% ▼	30,1% ▲	26,2%
2e keuze	28,4%	18,7%	22,6% ▼	34,3%	33,8% ▲◇	28,9%	22,7% ▼	26,0%	44,8% ▲	37,9%	44,0%	28,4%	36,3% ▲◇	22,7% ▼	28,4%
3e keuze	45,3%	74,6%	50,2%	49,2%	43,8%	47,5%	47,2%	42,8%	49,3%	39,0%	35,4%	45,3%	42,7%	47,2%	45,3%
·Gewogen N	412	10	138	11	184	343	238	57	47	55	14	412	173	238	412
<i>Marktwerking</i>															
1e keuze	40,5%	57,5%	39,2%	34,2%	41,6%	40,9%	43,7%	34,3%	60,6%	22,8%	24,9%	40,5%	36,0%	43,7%	40,5%
2e keuze	27,1%	25,1%	34,7% ▲◇	12,4%	19,7% ▼	26,7%	28,2%	24,8%	1,3% ▼◇	41,8%	47,6%	27,1%	25,5%	28,2%	27,1%
3e keuze	32,4%	17,4%	26,1%	53,3%	38,7% ▲	32,4%	28,2%	40,9%	38,1%	35,4%	27,5%	32,4%	38,5%	28,2%	32,4%
·Gewogen N	220	7	98	2	108	215	129	49	17	21	4	220	91	129	220

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven					Werknemers vs. zzp'ers			
	Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers	Totaal
Wie zijn volgens u dé aangewezen personen om verantwoord opdrachtgeverschap te stimuleren? [meerkeuzevraag]															
Opdrachtgevers zelf	71,4%	81,2%	76,3%Δ	55,9%▼◇	68,0%∇	71,8%	72,9%	65,6%∇	67,7%	76,1%	67,4%	71,4%	68,9%	72,9%	71,4%
Opdrachtnemers	50,3%	63,4%	52,2%	55,0%	49,4%	51,3%	52,6%Δ	49,0%	52,1%	38,0%▼◇	42,2%	50,3%	46,4%∇	52,6%Δ◇	50,3%
Brancheorganisaties/ werkgeversorganisatie	19,4%	17,4%	18,4%	25,0%	20,9%	19,8%	17,7%∇◇	20,3%	23,2%	23,3%	28,6%	19,4%	22,1%Δ◇	17,7%∇	19,4%
Vakbonden	3,6%	9,5%▲◇	4,1%	8,3%	3,4%	4,1%	4,4%Δ	3,0%	0,6%∇◇	3,1%	0,6%	3,6%	2,4%∇	4,4%Δ◇	3,6%
Overheid	20,0%	7,6%▼◇	18,0%	18,4%	20,6%	19,0%	16,3%▼◇	27,5%▲	23,1%	26,4%Δ	25,6%	20,0%	26,2%▲◇	16,3%▼	20,0%
Inspectie SZW (voorheen Arbeidsinspectie)	16,1%	5,5%▼◇	11,8%∇	22,0%	19,6%▲	15,7%	15,1%	16,2%	16,4%	18,3%	31,7%▲◇	16,1%	17,7%	15,1%	16,1%
·Gewogen N	2.106	52	859	59	891	1.862	1.325	365	167	207	42	2.106	781	1.325	2.106
Welke verandering zou u graag zien in uw samenwerking met opdrachtgevers? [meerkeuzevraag]															
Geen	47,3%	61,8%▲◇	46,5%	--	44,2%	45,8%	51,1%▲	51,7%	36,0%▼	30,3%▼	16,9%▼◇	47,3%	41,1%▼	51,1%▲◇	47,3%
Dat mijn bedrijf meer betrokken wordt bij de ontwerpfase van de opdracht	17,0%	10,6%	14,4%∇	--	20,7%Δ◇	17,4%	11,2%▼	16,6%	31,7%▲	36,3%▲	49,4%▲◇	17,0%	26,5%▲◇	11,2%▼	17,0%
Meer betrokkenheid van de opdrachtgever tijdens de uitvoering	14,2%	10,2%	16,9%Δ◇	--	12,9%∇	14,7%	12,8%∇	13,1%	20,1%Δ◇	18,9%Δ	22,1%	14,2%	16,6%Δ◇	12,8%∇	14,2%
Meer aandacht voor gezond en veilig werken	20,9%	5,3%▼◇	23,0%	--	21,1%	21,5%	22,5%Δ	13,4%▼	15,7%	25,4%	40,9%▲◇	20,9%	18,3%∇	22,5%Δ◇	20,9%
Meer maatregelen om gezond en veilig werken te garanderen	19,3%	19,5%	19,2%	--	20,3%	19,8%	21,2%Δ	13,4%∇	11,9%▼◇	22,4%	29,4%	19,3%	16,2%∇	21,2%Δ◇	19,3%
Anders	5,2%	1,2%	3,4%∇	--	8,0%▲◇	5,6%	3,3%▼	10,5%▲◇	8,4%	3,7%	12,5%	5,2%	8,3%▲◇	3,3%▼	5,2%
·Gewogen N	2.013	52	859	--	869	1.779	1.253	361	164	200	34	2.013	760	1.253	2.013
Wat is uw oordeel over de stand van zaken rondom verantwoord opdrachtgeverschap?															
Het is goed geregeld	55,7%	76,1%▲	55,3%	52,1%	53,7%	55,0%	56,9%	59,1%	53,3%	49,3%	31,2%▼	55,7%	53,8%	56,9%	55,7%
Het is nog niet goed geregeld, maar er is wel een begin gemaakt	39,5%	18,0%▼◇	39,7%	39,9%	42,1%	40,3%	37,6%∇	39,2%	43,6%	44,2%	65,3%▲◇	39,5%	42,9%Δ◇	37,6%∇	39,5%

	Totaal	Verdeling naar sector opdrachtgever					Grootteklassen bedrijven						Werknemers vs. zzp'ers		
		Alle respondenten	Alleen werkzaam in metaal-sector	Alleen werkzaam in bouw-sector	Alleen werkzaam in thuis-zorg	Werkzaam in meerdere sectoren	Totaal	Zzp'ers	1-4 werknemers	5-9 werknemers	10-99 werknemers	>100 werknemers	Totaal	Bedrijf met werknemers	Zzp'ers
Het is nog helemaal niet (goed) geregeld	4,7%	5,9%	5,1%	8,0%	4,2%	4,8%	5,5% Δ	1,7% ∇	3,1%	6,5%	3,5%	4,7%	3,4% ∇	5,5% Δ	4,7%
·Gewogen N	2.105	52	859	59	891	1.861	1.324	365	167	207	42	2.105	781	1.324	2.105
Waarom is verantwoord opdrachtgeverschap volgens u (nog) niet goed geregeld? [meerkeuzevraag]															
Opdrachtgevers doen te weinig	21,2%	37,7%	20,2%	25,4%	21,5%	21,3%	17,2% ∇ $\diamond$	29,7% $\blacktriangle$	24,4%	25,0%	33,9%	21,2%	27,5% $\blacktriangle$ $\diamond$	17,2% $\blacktriangledown$	21,2%
Opdrachtgevers hebben niet genoeg kennis	30,8%	30,5%	24,8% $\blacktriangledown$ $\diamond$	41,7%	36,1% $\blacktriangle$	31,0%	23,5% $\blacktriangledown$	48,5% $\blacktriangle$ $\diamond$	38,1%	35,3%	47,6% $\blacktriangle$	30,8%	42,3% $\blacktriangle$ $\diamond$	23,5% $\blacktriangledown$	30,8%
Opdrachtgevers hebben er geen belang bij om gezond en veilig werken te stimuleren	21,5%	4,6%	16,8% $\blacktriangledown$	13,3%	28,8% $\blacktriangle$ $\diamond$	22,4%	19,1% ∇	20,2%	25,5%	29,5% $\blacktriangle$ $\diamond$	35,3%	21,5%	25,3% Δ $\diamond$	19,1% ∇	21,5%
Opdrachtgevers vinden geld belangrijker dan gezondheid	50,0%	34,9%	52,3%	24,4% $\blacktriangledown$ $\diamond$	49,8%	49,8%	53,7% Δ	37,8% $\blacktriangledown$ $\diamond$	46,4%	50,8%	46,4%	50,0%	44,1% ∇	53,7% Δ $\diamond$	50,0%
Gezond en veilig werken stimuleren is gewoon te duur	30,7%	32,7%	31,8%	28,4%	31,9%	31,8%	34,4% $\blacktriangle$	31,8%	19,9% $\blacktriangledown$	20,0% $\blacktriangledown$ $\diamond$	18,2%	30,7%	24,7% $\blacktriangledown$	34,4% $\blacktriangle$ $\diamond$	30,7%
·Gewogen N	932	13	384	28	413	838	571	149	78	105	29	932	361	571	932
Noot. Percentages zijn kolompercentages, en zijn getoetst met de Pearson χ^2 (horizontale vergelijkingen). Het contrast is subgroep vs. 'rest' (gewogen deviatiecontrast). $\blacktriangle$: $p < 0,05$ (en $\blacktriangledown$): Significant hoge (lage) percentages (2-zijdig getoetst), én Cohen's d is ten minste 0,20. Open pijltjes Δ (en ∇): eveneens significant, maar Cohen's d is kleiner dan 0,20. Cohen, J. (1988). Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd ed.). Hillsdale NJ: Erlbaum. $\diamond$: Meest 'afwijkende' significante percentage of gemiddelde, gebaseerd op Cohen's d. De cijfers, evenals de indeling naar sectoren en bedrijfsgrootte, zijn in deze tabel gebaseerd op zelf-rapportage. Door weging krijgen sommige respondenten meer gewicht, omdat zij een grotere groep in de totale populatie vertegenwoordigen, en vice versa krijgen andere respondenten een lager gewicht. Het verschil tussen de aantallen gewogen en ongewogen respondenten per categorie is bovenaan in de tabel weergegeven. Alle scores op vragen zijn weergegeven voor ná het uitvoeren van de weging, daarom wordt hier de gewogen N weergegeven. Door weging kan het resultaat van opgetelde subtotaal licht afwijken van de gerapporteerde totalen. Bij de uitsplitsing naar sectoren is een deel van de respondenten geëxcludeerd, omdat het niet eenduidig was of zij exclusief in één of in meerdere sectoren werkzaam waren.															